Iapetus Steenstrup i Ungdomsaarene

1813-1845
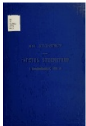
En skildring

af

Johannes Steenstrup

Förord till den elektroniska utgåvan

Johannes Steenstrups (1844-1935) biografi över sin far *Iapetus Steenstrups ungdomsår* har skannats i februari 2009 från Smithsonian Institution Libraries av Biodiversity Heritage Library och anpassats för Projekt Runeberg i jan 2011 av Ralph E.

 Detta verk kan läsas såsom en uppslagen bok i färg på Internet Archive.

INDHOLD

*

Side

1.

Barndomstid og Skolegang. 1813—1832

3—11

2.

Examen artium, den første Studentertid og Hjemmelivet i Hillerslev. 1832—1835

11—18

3.

Studierne ved Universitetet og de første videnskabelige Arbejder. 1835—1839

18—31

4.

Islandsrejsen 1839—1840 og Hjemkomsten

31—39

5.

Ansættelsen i Sorø og Undervisningen ved Akademiet. 1841—1845

39—46

6.

Videnskabelige Arbejder og Samliv med Studiefæller og Venner

47—57

7.

Naturforskermødet i Stockholm 1842 og Rejsen til Skotland og Færøerne 1844

57—64

8.

Professor Reinhardts Død og Steenstrups Ansættelse ved Universitetet. 1845

64—68

*

1. Barndomstid og Skolegang. 1813—1832.

Johannes Iapetus Smith Steenstrup blev født den 8. Marts 1813 i Vang Præstegaard i ThyDen her givne Skildring er væsentlig forfattet paa Grundlag af den store Samling af Breve, som jeg har modtaget efter mine Forældre, og som ogsaa omfatter en Del Breve, der fra den ældre Prof Reinhardts og fra Prof. Forchhammers Bo ere overgaaede i min Faders Eje. Ligeledes har jeg benyttet en Del Breve fra Prof. Reinhardt, som findes paa Zoologisk Museum; Prof. Jungersen har gjort mig opmærksom paa dem og velvillig stillet dem til min Raadighed. Skønt jeg tidt opfordrede min Fader til at nedskrive Meddelelser om sit Liv, vilde han aldrig indlade sig herpaa; imidlertid har jeg omtrent fra mine Drengeaar gjort en Del Optegnelser om hvad min Fader lejlighedsvis fortalte, han havde set og oplevet. Til disse Optegnelser støtter sig meget af det her meddelte. . Det var et kummerligt Tidspunkt for Landet, kun to Maaneder efter Statens økonomiske Bankerot, og den Præstegaard, hvor Steenstrup kom til Verden, halvanden Mil fra Vesterhavet, kunde synes at ligge i en af Landets af Naturen mindst begunstigede Egne. Man maa dog ikke tro, at Thy var saa ringe stillet, hverken hvad den materielle eller aandelige Kultur angaar. Man faar et andet Indtryk ved at læse den Amtsbeskrivelse over Thisted Amt, som Pastor Steenstrup havde paataget sig at skrive, og hvortil han havde begyndt at indsamle Stof, da Døden bortrev ham, saa at Værket blev forfattet af Pastor Djørup (1842), der dog jævnlig anfører Steenstrups Optegnelser og Iagttagelser. Almuens Kaar, hedder det, er blandt de bedste i Nørrejylland, Herregaarde findes der næsten ikke, og Hoveriet havde derfor aldrig tynget. Steenstrup giver en rosende Skildring af Bønderne, deres Arbejdsomhed og Flid; deres egentlige Skødesynd er den Forfængelighed ikke at ville staa tilbage for nogen og et vist Hang til Vellevned, og han tilføjer, at naar man prædiker »sund og praktisk Christendom«, søge de gerne til Kirken.

Ej heller maa man tro, at Thy var et i aandelig Henseende forkommet Land. Thisteds højeste Embedsmand var den udmærket dygtige og utrættelige Amtmand Gerhard Faye, som foruden at være litterær virksom og en Ynder af Digtekunst ved sin Styrelse blev sit Amts store Velgører, hvorfor hans Buste staar rejst i det Anlæg ved Thisted, som han grundede. »Det er min første Mæcen« — udtaler lapetus Steenstrup i et Brev til Wegener — og i 1842 skriver Stiftamtmand Faye til Steenstrup i Sorø: »DetHaab, jeg fra Deres tidlige Ungdom gjorde mig om Dem, er sandelig ikke blevet uopfyldt. . . . Min Kone og øvrige Familje hilser Dem, De har stedse været vor Yndling og vil stedse blive det . . . mit Hus og vore Hjærter staa stedse aabne for Dem«.

Amtsprovsten og Sognepræsten i Thisted var Christian Ehrenfried Carstensen, en højt agtet og elsket Mand, der var en udmærket Sjælesørger og som havde en egen Evne til at tale uforbeholdent og fortroligt til Folk af enhver Stand, en Evne, som synes at være gaaet i Arv til Dattersønnen Iapetus Stp.Se om Amtsprovst Carstensen, M. A. S. Lund, Slægtminder, i Den danske Højskole, udg. af H. Begtrup, I. S 194 ff. Max Groshennig, Provst Jørgen Carstensens Slægt S. 7 ff. Provsten havde aldrig lagt sine klassiske Studier til Side, og man fandt gerne en Oldtidsforfatter opslaaet paa hans Bord. Vi se da ogsaa, at Pastor Steenstrup paa Auktionen efter sin Svigerfader 1831 forsyner sig af hans Bogsamling for sin Søn: »Snart skal Du faa en Horats, en Virgilius, Tacitus, en Plinius etc, en Velejus Paterculus etc., som jeg har købt til Dig«.

Med det lærde og i Danmark ret enestaaende Navn Iapetus, som Ægtefællerne gav deres tredje Søn, forholder det sig saaledes. Pastor Stp. havde i sin Studentertid nydt velvillig Hjælp af Instrumentmager Jeppe Smith, denne mærkelige Thybo, der 35 Aar gammel var bleven medicinsk Kandidat, men som kastede sig over Forfærdigelsen af fysiske Instrumenter og grundede det ansete »Prof. Smith's Etablissement«. Overfor Studenter viste Smith sig gennem sit hele Liv som en trofast Hjælper, i sin Bolig i Krystalgade eller i Silkegade optog den ugifte Mand altid unge; her havde ogsaa Stp. boet, og nu mindedes han sin Velgører ved at kalde Sønnen foruden med Slægtens Navn Johannes Iapetus Smith. Smith døde allerede 1821, men i hans Arvingers Hus boede en Tid Præstens ældste Søn Michael, og jævnlig samledes Iapetus og de andre Brødre i den Smithske Familjekreds.

Pastor Johannes Vogelius Steenstrup var en ejendommelig og sjælden dygtig Personlighed. Hans Fader og Farfader havde været Præster i Sjørring, selv fik han sit første Kald i Vang Vest for Thisted, et Nabosogn til Sjørring, men allerede 1818 forflyttedes han til Hillerslev Nord for Thisted, og her henlevede saaledes lap. S. sin Barndomstid og sine første Studenteraar; her var det egentlige Voksested for hans Udvikling, og her prægedes hans hele aandelige Natur. Pastor Steenstrup var en nidkær og samvittighedsfuld Præst, som var vel lidt af sine Sognefolk og Omegnens Beboere. Men han var ogsaa en anerkendt dygtig Landmand, som stod i stadig Forbindelse med Landhusholdningsselskabet, gennem hvilket han fik allehaande Maskiner, Frøsorter og desuden Tyende. Familjens Breve give et levende Vidnesbyrd om Driftens Art og Omfang.

Broderen Peter (senere Møller, Fader til Geologen K. J. V. Steenstrup) skriver 1826 til »I. S. Steenstrup, Skolepævling i Aalborg«, at han intet andet har at fortælle ham end »at vi have faaet en engelsk Plov, og den gaar meget godt, og jeg haver selvkjørt for den, og at vi have faaet en Rensemaskine, Du kan ikke vide, hvorledes den kan skille Kornet ad, og hvilken Støj der er ved den, og at Fader haver solgt sine Stude, men min gik i Skud« (et Udtryk fra Studehandlen: blev udskudt). En anden Gang skriver Faderen til Iapetus: »Peter har 2 Heste herhjemme, og den 3die er han ridende paa til Holsten og er i Aften i Husum, hvor han agter at blive 1 à 2 Dage for at studere Studehandelen. . . Poul er paa Tandrup, han fulgte derop med 29 Stude i Søndags, som jeg i Lørdags solgte til Tøfting« (24-4-1833).

Præstegaardsjorderne vare i sin Tid blevne uheldigt udskiftede. Kun en mindre Tofte laa ved Boligen, Udmarken laa samlet en halv Fjerdingvej derfra, og Eng, Mose og Græsning havde man paa 4 forskellige Steder, noget af det laa tre Fjerdingvej borte. Med Stenene paa Marken blev der ført en stadig Kamp, og Børnene maatte hjælpe med til at samle dem, først til Renene og senere i Røser. I det Hele tog man i Egnen godt fat paa Rydning, og Iap. Stp. kunde huske, hvordan paa enkelte Ejendomme Kæmpehøjene havde ligget paa Markerne tæt ved hinanden, men da han efter nogle Aars Fraværelse kom tilbage, var alt jævnet. Skeltrætter manglede heller ikke. Pastor Stp. mente, at der skete ham Uret af Nabobonden, og han fik en Landmaaler tilkaldt. Denne bad om, at

man vilde køre Ploven i en bestemt Retning mod et bestemt Maal, og at Bonden selv vilde lægge den ene Haand paa Ploven. Skønt man kørte et godt Stykke inde paa Bondens Mark, stødte Ploven i Jorden hvert Øjeblik mod de gamle Skelsten. Ogsaa for Forhandlingen af Afgrøden maatte der sørges; Thisted var en beskeden By paa knap 1500 Indbyggere, den havde kun en ringe Skibsfart og var lidet forsynet med Varer, hvorfor mangfoldige Ting maatte købes i København, i Aalborg eller Hamborg. Pastor Stp. solgte sit Tiendekorn direkte i Norge. Uden skreven Kontrakt blev det betroet til en Skipper i Klitmøller, som skulde sælge det for den Pris, han kunde faa for det paa den anden Side Skagerak, og Manden var sikker nok. Iap. Stp. mindedes, hvordan han engang, da han skulde rejse til København, kørte med sin Fader til Skipperen for gennem ham at faa Anvisning paa en Sum, der kunde udbetales ham i Hovedstaden. Manden led svært af *æ réstsyg* (Rystesyge, Koldfeber) og maatte stadig afstive sig med Brændevin; det varede en halv Dag, førend de kunde faa Papiret fra hans Haand; det indeholdt foruden Mandens Navn kun Ordene: »Han vil betale Steenstrup 100 Rigsd.«. Iapetus var noget betænkelig ved, at dette skulde være en gyldig Anvisning, men Faderen trøstede ham med, at Skipperen var en bekendt solid Mand, og da senere Iapetus Stp. noget forlegen præsenterede sit Papir hos Købmand Brandt i Nyhavn, erklærede denne det for saa godt som noget.

Pastor Steenstrups Virksomhed for Landbrugets Opkomst blev ogsaa paaskønnet. Hans Søn Juristen Michael omtaler i et Brev, at en Skipper bringer »en amerikansk Plov af en forbedret Udgave, som Landhusholdningsselskabet har foræret Fader. Den hele Indretning tilligemed 3 Skærer skal kun være meget liden«. 1830). I et Brev til denneSøn skrev Pastor Stp. 1835: »Jeg modtog d. 8. April en Skrivelse fra Conferensraad Collin, at jeg paa hans, Etatsraad Johnsens og Sekretær Halds Forslag var valgt og udnævnt til corresponderende Medlem af Landhusholdningsselskabet. En Ære, som jeg aldrig har drømt om, aldrig yttret, at jeg ønskede, og som maaske misundes mig. Hvorfor har Du tiet dermed? det er altid en Udmærkelse, naar det meddeles uden Ansøgning — og Selskabet tæller ikke over en Snes af dette Slags Medlemmer«.

Selskabet havde derfor ogsaa, som alt fortalt, udset Stp. til at forfatte Amtsbeskrivelsen over Thisted Amt.

A. C. Steenstrup,
f. Carstensen.

J. V. Steenstrup.

Madam Anna Cathrine Steenstrup var en finttænkende, kærlig og harmonisk Kvinde og en dygtig Husmoder, der forstod at faa Kaldets mindre gode Indtægter til at slaa til for den hele Kreds omkring hende; der var en Børneflok paa otte Sønner og to DøttreIap. Stp.s Fætter, Præsten Marcus Lund i Vium, har i de foran anførte »Slægtminder«, S. 195, meddelt følgende: »Efter et af sine Børns Fødsel var Anna Cathrine Steenstrup angrebet af Barselfeber i den Skikkelse, som medfører Sindsforvirring, og der var Frygt for, at hun ikke vilde komme sig. Da skete det en Dag, at hendes Fader traadte ud af sit Værelse, og da han paa Gangen traf en betroet Tjenestepige, der længe havde tjent i Huset, sagde han til hende: »nu véd jeg, at min Datter kommer sig, Gud har paa min Bøn givet mig Svaret i mit Hjerte«. Den nævnte Pige var Højskoleforstander Kristen Kolds Moder«. — Det Barn, som Mad. Steenstrup da fødte, var Iapetus. Han var den eneste af alle Søskendene, der ikke fik Moderens Mælk; han kunde senere i Livet ligesom bedrøves ved den Tanke, at han var gaaet glip af en Kjærlighedshandling fra den elskede Moders Side, som ellers var bleven hans Søskende til Del. Ammen var iøvrigt en flink Kone, som Stp. senere i Livet besøgte og paa anden Maade havde i venlig Erindring.. Hun var ogsaa en ivrig Havedyrker og Blomsterven, og Iap. Stp. var hendes bedste Hjælper til at hygge om Planterne og espaliere, i Brevene til ham fortæller hun jævnlig om Havens Flor.

Det virksomme Liv, der førtes i Præstegaarden, indeholdt ikke saa lidt Afveksling, og Drengene, som ikke forsømte Læsningen, tumlede sig ogsaa frit i Naturen. Bøssen knaldede stadig, Egnen var jo rig paa Fuglevildt, men Fuglene tog man ogsaa i Snarer. Om Morgenen, naar Drengene vaagnede, var der Kapløb om at faa sig vasket omme iKøkkenet, Trøjen trak man paa, mens man løb over Gaarden, thi det gjaldt om at være første Mand

ude ved Gærdet for at se, om der ikke var fanget Kramsfugle i Snarerne. Christian, der i 1835 afløste Iapetus Stp. som Lærer for Brødrene, fortæller i et Brev til ham, at »nogen Splid sætter Kramsfuglene undertiden mellem Mathias og de to mindste Drenge, men jeg haaber, den vil gaa bort med dem«, og han tilføjer, at det »vist er sjældent at finde fire saa flittige og ordentlige Drenge, som de ere det, paa ét Sted«. Iapetus var tidlig Samler og forsøgte ogsaa at udstoppe; en Gang da han var i Færd med at præparere en Fugl og derfor havde forsynet den med mange Knappenaale, snappede Katten dog Fuglen fra ham og undløb med den farlige Bid. Ved en anden Fangst var der ogsaa Anvendelse for al Opfindsomhed, nemlig i Kampen mod de talrige Rotter, hvor det gjaldt om ved skiftende Anvendelse af Fangemaader at komme dem til Livs, og Iap. Stp. kunde senere under sit Ophold hos Familjen Aall paa Næs i Norge meddele af sin Erfaring.

Om Vinteren tumlede Drengene sig paa Isen paa Skøjter, som de selv tildannede af Okseben (ganske som det fortælles i Sagaerne om Nordboerne og siges om Vinterguden Uller). En gammel forkommen Student, der levede paa Sognets Bekostning og stundom kom til Præstegaarden, fortalte Drengene, at i hans unge Dage var det Kunsten under Løbet at kunne berøre Isen med sit Hovedhaar, men dengang bar man jo de lange Lokker.

Drengene bleve i de yngre Aar sendte til en Forberedelsesskole i Thisted, som den residerende Kapellan Peter Nielsen Brandt (senere Præst og Provst i Ringkøbing) holdt, indtil den Tid kom, at de kunde sendes til Aalborg Kathedralskole. Af denne godmodige, lidt djærve Mand, men flinke Lærer fik da ogsaa Iapetus nogen Tid Undervisning, men saa fik Brandt SognekaldJfr. Vilh. Birkedal, En Livs-Førelse II, S. 7 (Digtet »En Præst«)., og der maatte tages anden Bestemmelse. Pastor Steenstrup skrev da til Enkemadam Kaarsberg i Aalborg, hvor de to ældste Sønner allerede vare satte i Kost (8-9-1826):

»Hr. Brandts Forflyttelse fra Thisted har sat mig i Forlegenhed med min tredie Søn, som efter Turen skulde have været hos ham endnu et Par Aar, og jeg veed ikke, hvor jeg skal hen med denne haabefulde Dreng, naar han ej kan komme i Aalborg Skole, hvilket ikke kan ske, naar De ej vil tillade, at han logerer paa Kammer med sine ældre Brødre og faar med disse Kost ved Deres Bord. . . De, saavel som Deres salige Mand, har glædet mig inderligen ved at bevidne Deres Tilfredshed med Michael, og jeg tør indestaa for, at han ikke overgaar disse tvende yngre Brødre i Flid, Sædelighed og Beskedenhed«.

Saaledes blev da Iap. Stp. optaget i den Familje, til hvilken han skulde knyttes ved inderlige Baand, og hvor han følte sig som i et andet Hjem.

Købmand Hans Kaarsberg var død i April 1826, og den ældste Søn Jens styredeForretningen for Enken, af hendes Døttre var den ældste gift og de tre andre hjalp med ved Husets Styrelse, den yngste af dem Ida, som senere skulde blive Stp.s Hustru, blev netop i dette Efteraar konfirmeret. Den næstældste Søn Hans studerede Theologi i København, den yngste Andreas var jævnaldrende med Iapetus og hans Skolekammerat, en tredie, Konrad, blev Landmand. Iap. var en flittig og for alle Fag interesseret Discipel, som vandt sig alle Læreres Gunst, ganske særligt var han yndet af den ypperlige Rektor Emmanuel Tauber, »den gode, velsignede Professor«, som Pastor Stp. ofte udbryder; »han er dog en af de første Mænd i Landet«, skriver en af Sønnerne om ham.

Men ikke alle Fag gik lige let; med den danske Stil kneb det, ogsaa fordi den første Undervisning, han havde modtaget heri, havde været ringe. Adjunkt Colding bebrejdede Iapetus, at han skrev Dansk, som om det var oversat fra Latin, hvorfor han raadede ham til at læse Ingemanns Romaner, hvad der hjalp noget, selv om det ogsaa kunde mærkes senere i Livet, at han var tilbøjelig til at forme sin Sætningsbygning for tungt. Iøvrigt var det ikke æsthetisk Læsning, som var hans Hovedkærlighed. Nej, al Iapetus' Fritid blev anvendt paa Vandringer i Naturen og Iagttagelser over dens Liv og paa Indsamlinger af forskellig Art. Den ene Broder skrev til ham (10-12-1830): »Det er vist sommetider kedeligt for Dig, at Du nu er ene, da *plantæ og lapides* vel ej altid ere underholdende«, og den anden spørger samtidig: »Kan den lille Kaarsberg rummes i Kammeret med alle Dine Forsteninger, Planter etc.?«.

Gartner Beck i Aalborg, hos hvem Faderen jævnlig købte Planter, var Fader til Dr. Henrik Beck, der havde kastet sig over Botanik og Zoologi, især Konkyliologi, og havde i Göttingen faaet en Doktorgrad; tidligt var Iapetus

kommen i Forbindelse med ham. I Juli 1831 havde Aalborg den Glæde at have Prins Christian Frederik (Christian VIII) som Gæst i flere Dage. Prinsen var paa en stor Rundrejse i Jylland for at lære denne Landsdel og dens Befolkning at kende. Det var ikke alene Byerne, han besøgte, rundt om gæstede han Herregaarde, og især besøgte han alle de Steder, som kunde have Interesse for ham som den Naturforsker og ivrige Samler han var. Fra Aalborg var han saaledes paa Udflugt til Store Vildmose og Sandalshøjen, han besøgte Skagens Gren og Klitterne, senere rejste han paa geognostiske Undersøgelser til Fur og Mors. Iapetus Stp. vidste, at hans ældre Ven Dr. Beck skulde ledsage Prinsen paa Jyllandsrejsen, og han var helt opfyldt deraf. Derfor skrev Pastor Stp. ogsaa til Sønnen: »Se om Du ej faar Lov at rejse med Prinsen herop for at fange Fluer og botanisere — han reiser jo som en stor Elsker af Naturhistorien«. Iapetus' Bestræbelser paa denne Tid for gennem Brødrene i København at faa en rigtig fin Kasket synes at tyde paa Forhaabninger i saa Henseende. Men om dette virkelig lykkedes for Eleven i Latinskolen — han var da Rekonvalescent efter en haard Sygdom —, faar staa hen; vist er det dog, at Dr. Beck fem Aar senere skrev fra London (24-1-1836) til Stp.: »mine Ideer om den vulkanske Indflydelse paa Forstyrrelsen og Omvæltningen af flere Partier af

Kridtformationen — Ideer, som De vist erindrer, jeg under min Reise med Prinsen i Jylland gjorde gjældende for Mors, Thy, Fuer etc. længe før Andre, der senere have tillagt sig Æren for denne Opdagelse, havde engang undersøgt Egnen«.

Hvor kærlig og omhyggelig Faderen end var mod alle Børnene, maatte dog næsten Iapetus siges at staa ham nærmest, saaledes som det mærkes af Varmen i hans Breve til ham. Iapetus havde en Kammerat, der delte hans naturhistoriske Interesser, Niels Chr. Nyborg Lassen (død 1857 som Adjunkt i Roskilde), og han bad Faderen om at maatte tage ham med hjem i Juleferien. »Din Ven Lassen skal være os inderlig velkommen, selv om fire Mennesker, om de end ere smaa, er ret mange i Vognen for de smaa og nu gamle Sællændere«. »Kom, elskede Søn, frisk, glad og lykkelig til os! Gud vogte Dig og bevare Dig for alt ondt, ogsaa for utimeligt Veirligt« (30-12-1830). »Kjæreste Søn, ja om end jeg holder meget af enhver af Eder, saa er Du dog *primus inter pares,* og derfor tør jeg vel sige, kjæreste Søn« (28-3-31).

De glade Forhaabninger, som Faderen havde om, at den unge Studerende, hvis Flid havde været saa upaaklagelig, og hvis Evner forekom alle saa ualmindelige, ogsaa vilde afslutte sin Skoletid med en ærefuld Eksamen, syntes dog at blive alvorlig truede ved en Sygdom, som angreb ham i det sidste Skoleaar. Han saavel som hans Søskende vare ellers sunde Mennesker — kun vare de udsatte for Øjenlidelser, deres Syn var svagt, og Iapetus brugte tidlig Briller — men Iapetus havde et Nervesystem, der kunde sitre ved den mindste Bevægelse; i alt Fald skulde den Sygdom, som nu paakom ham, sætte sit Mærke paa hans Helbred og Nerver næsten hele hans Liv. Et Anfald af Tyfus kastede ham i Mai 1831 paa Sygelejet, og han svævede en Tid mellem Liv og Død; Faderen havde allerede forberedt sin Hustru paa, at de maatte miste ham. Med den mest moderlige Omhu plejedes han af Mad. Kaarsberg og hendes Datter Talke. Men hjemme i Præstegaarden gik man i Angst og Spænding. Efter Bølgegange i Sygdommens Forløb indtraadte omsider en Vending, og den 10. Juni kunde Faderen skrive til Iapetus: »Inderlig elskede Søn! Du kan næppe tro, hvormeget vi glædes ved at høre om Din tiltagende Bedring. Biskoppen kom allerførst og var omhyggelig for at kunne bringe os denne Trøst; to Timer derefter fik vi Hr. Kaarsbergs Brev og næste Dag den velsignede Madamme Kaarsbergs! Tak Gud, som bevarede Dig og vil igjen give Dig Helbred og Kræfter, og gem altid i et levende og taknemmeligt Minde den mageløse Omhu, som Madamme Kaarsberg og Datter har vist Dig. Gud velsigne disse gode og sjældne Mennesker. . . Du maa ikke skrive, før Du kan taale det uden Anstrængelse«. Denne Advarsel om at skaane sig var højst fornøden, da Faderen jo følte, hvordan Iveren for ikke at blive ladt i Stikken, medens Kammeraterne droge til Universitetet, vilde ægge ham til at anspænde sine Kræfter ud over, hvad han som Rekonvalescent kunde taale.

Tanken om at tage Artium maatte dog opgives, og Iapetus vendte efter et Sommerophold i Hjemmet tilbage til Skolen og til sit Kammer, fulgt af Raad og Formaningerom ikke at overanstrænge sin Hjerne og om at undgaa Stillesidden. I November paakom der ham dog et nyt Tilfælde af Nervesvækkelse, og Faderen maatte trøste den fortvivlede og formane ham til ikke at overanstrænge sig. »Med Din Flid har Du hidtil hædret Dig selv og glædet os saa ofte og saa inderligen — Gud lønne Dig derfor! men vogt Dig for overdreven Anstrængelse, Du ser, at Du

endnu ej kan taale den, og vær forvisset om, at naar Du igen faar Dine fulde Legemskræfter, da skal Du nok finde hos Dig den Skat af Kundskaber, som Du frygter for at have tabt og næsten forgjæves vil tilvende Dig *invita minerva.* Vi have i Aften faaet Dit sidste Brev og ser deraf, at Du er paa Bedringsvej og erkender, hvad der var Skyld i Dit Onde, samt at den velsignede Tauber har givet Dig Frihed efter Behag. Hvad synes Du om at rejse hjem, idetmindste nogen Tid før de almindelige Ferier begynde? Professoren giver Dig vist Tilladelse og har aldeles intet derimod. . . Vil Du blive, da maa Du have det saaledes, at Du kan gaa varmt og anstændigt klædt ud at spadsere og i Besøg; thi Adspredelse maa Du søge, det paalægger jeg Dig, og frygter ej for at Du søger usædelige eller uanstændige. Hvad synes Du om at gaa paa et Bal? Har Du Lyst, da vil Hr. Kaarsberg nok mage det saaledes, at Dit Ønske bliver opfyldt, naturligvis paa min Regning«.

To Dage senere skriver Faderen: »Du har intet at bebrejde Dig og at bedrøves over! Spar Dine Kræfter og svæk dem ej ved overdreven Arbejde. Hvad der er tabt, kommer nok igen af sig selv, naar Du blot er rask«. Ogsaa fra Moderen og fra Brødrene i København lød der i den følgende Tid stadige Bønner om at holde Modet og Humøret oppe, og de sidste udtalte forventningsfuldt Haab om at se ham ved Universitetet. »Se endelig at faa en Snog herover med Dig«, skriver en af Brødrene.

Bedringen gik stadig fremad, og især syntes Styrtebade at bringe Nerverne atter i Ro. I Marts Maaned sendte Pastor Stp. sin Søn denne Lykønskning: »Inderlig elskede Iapetus! Paa denne Din 19de Aars Fødselsdag takke vi med rørte og dybt bevægede Hjærter den Gud, som gav os Dig, som skænkede os saamegen Glæde af Dig, saa glad et Haab om Dig, og som saa dybt, men faderligen bedrøvede os med den tunge Frygt for at skulle have mistet Dig i det afvigte Aar, men nu saa naadigen ej alene har bevaret Dit Liv, men og genskænket Dig Helbred, thi »Du er«, saa skrev Du, »næsten saa frisk som Du kan ønske«. Ja vi takke og prise vor Gud ej alene for, hvad han har gjort mod Dig, men nedbede og hans Velsignelse over Dig, kære Søn! i den tilkommende Tid — og han vil, det siger gladeligen vore Hjerter os, lade vort Haab blive opfyldt og vore Bønner vorde hørte! Gud velsigne og bevare Dig! Amen!«

Det var dog stadig under bange Forventning, at man gik Studentereksamen imøde. Den 5. August 1832 skulde Forældrene fejre deres Sølvbryllup, og de andre Børn vare samlede omkring dem, men Iapetus var med sine Forældres Billigelse allerede forinden rejst tilbage til Aalborg. Hans Nerver vare endnu for urolige, hans Angst for den forestaaende Prøve for stor. »At Du ej blev hos os — saaledes er Moderens Ord — var osjo ukært for en Del, men Du kunde jo ej være glad ved at forsomme det, Du skulde, og saa kunde vi heller ej glædet os med Dig«.

I September rejste Iap. Stp. sammen med sin Klassekammerat og Stuefælle Andreas Kaarsberg til København, og det Vidnesbyrd, som Rektor Tauber gav sin Elev med paa Vejen, var det mest hædrende.

2. Examen artium, den første Studentertid og Hjemmelivet i Hillerslev. 1832—1835.

Professor Tauber søgte paa alle Maader at gøre Banen farbar for sin Yndling. I det latinske Dimissionsbrev for Steenstrup, *e schola Alburgensi ordine primus,* skriver han: *ita apud nos animum ad literas appulit, ut animi candore, intemerata morum honestate, ingenii docilitate et discendi aviditate benevolentiam docentium alliceret, sibique retineret.* Han meddeler heri ogsaa om hans Sygdom, der havde hindret ham i at udgaa af Skolen Aaret før. I et Brev til Professor Madvig meddeler han, at »den øverste af indeværende Aars Candidater fra Aalborg Skole I. S. Steenstrup næsten hele Aaret har lidt af Følgerne af en stærk Forraadnelsesfeber og har været for svækket til at kunne læse med Classens øvrige Disciple, hvad der i Aarets Løb er med den gennemgaaet«, og beder derfor Examinator tage Hensyn hertil og prøve ham i det Pensum, som forrige Aars Candidater opgav, hvilket han opregner.

Han havde endvidere ladet Stiftsfysikus, Justitsraad H. P. Hoff Hansen give en Erklæring om: »at Candidat Steenstrup i afvigte Aars Forsommer blev angreben af en meget farlig Nervefeber, under hvilken han i længere Tid svævede mellem Liv og Død. Denne Sygdom efterlod ej alene en langvarig Legems Svækkelse, hvoraf han kun højst langsomt reconvalescerede, men tillige og en betydelig Svækkelse af hans mentale Evner, fornemmelig af Hukommelsen. Han var derfor nødsaget til i hele afvigte Sommer ganske at afholde sig fra Studeringer og ved Ophold hos sin Fader paa Landet søge at genvinde noget physisk Kraft. Som Følge deraf kunde han ikke blive dimitteret til Academiet forrige Aar, som ellers havde været bestemt. Men endnu i det sidste Skoleaar har hans Hukommelse vedbleven at være saa svag, saa at han, for ikke ganske at tabe samme uigenkaldelig og for læmpelig efterhaanden at kunne genvinde samme, der skønt vel en Del bedre dog langt fra har opnaaet den Styrke, som før denne hans omtalte Sygdom, ikke har kunnet taale at anstrænge sine Sjæleevner synderlig, eller noget vedholdende befatte sig med sine Studier«.

Den Interesse og Kærlighed, hvormed Tauber omfattede sin Elev, fremgaar ogsaa af et Brev, han tilskrev ham: »Fremdeles sender jeg en Anmeldelse Dem angaaende efter Aftale til Professor Madvig, som De ej skal levere ham førend Dagen før eller samme Dag, han skal examinere Dem. Iøvrigt tror jeg, De bør gaa i Almindelighed til enhver jo ukært for en Del, men Du kunde jo ej være glad ved at forsomme det, Du skulde, og saa kunde vi heller ej glædet os med Dig«.

I September rejste Iap. Stp. sammen med sin Klassekammerat og Stuefælle Andreas Kaarsberg til København, og det Vidnesbyrd, som Rektor Tauber gav sin Elev med paa Vejen, var det mest hædrende.

2. Examen artium, den første Studentertid og Hjemmelivet i Hillerslev. 1832—1835.

Professor Tauber søgte paa alle Maader at gøre Banen farbar for sin Yndling. I det latinske Dimissionsbrev for Steenstrup, *e schola Alburgensi ordine primus,* skriver han: *ita apud nos animum ad literas appulit, ut animi candore, intemerata morum honestate, ingenii docilitate et discendi aviditate benevolentiam docentium alliceret, sibique retineret.* Han meddeler heri ogsaa om hans Sygdom, der havde hindret ham i at udgaa af Skolen Aaret før. I et Brev til Professor Madvig meddeler han, at »den øverste af indeværende Aars Candidater fra Aalborg Skole I. S. Steenstrup næsten hele Aaret har lidt af Følgerne af en stærk Forraadnelsesfeber og har været for svækket til at kunne læse med Classens øvrige Disciple, hvad der i Aarets Løb er med den gennemgaaet«, og beder derfor Examinator tage Hensyn hertil og prøve ham i det Pensum, som forrige Aars Candidater opgav, hvilket han opregner.

Han havde endvidere ladet Stiftsfysikus, Justitsraad H. P. Hoff Hansen give en Erklæring om: »at Candidat Steenstrup i afvigte Aars Forsommer blev angreben af en meget farlig Nervefeber, under hvilken han i længere Tid svævede mellem Liv og Død. Denne Sygdom efterlod ej alene en langvarig Legems Svækkelse, hvoraf han kun højst langsomt reconvalescerede, men tillige og en betydelig Svækkelse af hans mentale Evner, fornemmelig af Hukommelsen. Han var derfor nødsaget til i hele afvigte Sommer ganske at afholde sig fra Studeringer og ved Ophold hos sin Fader paa Landet søge at genvinde noget physisk Kraft. Som Følge deraf kunde han ikke blive dimitteret til Academiet forrige Aar, som ellers havde været bestemt. Men endnu i det sidste Skoleaar har hans Hukommelse vedbleven at være saa svag, saa at han, for ikke ganske at tabe samme uigenkaldelig og for læmpelig efterhaanden at kunne genvinde samme, der skønt vel en Del bedre dog langt fra har opnaaet den Styrke, som før denne hans omtalte Sygdom, ikke har kunnet taale at anstrænge sine Sjæleevner synderlig, eller noget vedholdende befatte sig med sine Studier«.

Den Interesse og Kærlighed, hvormed Tauber omfattede sin Elev, fremgaar ogsaa af et Brev, han tilskrev ham: »Fremdeles sender jeg en Anmeldelse Dem angaaende efter Aftale til Professor Madvig, som De ej skal levere ham førend Dagen før eller samme Dag, han skal examinere Dem. Iøvrigt tror jeg, De bør gaa i Almindelighed til

enhverProfessor, som skal examinere Dem, med Lægen Justitsraad Hansens Attest og bede dem forunde Dem Tid til at orientere Dem, da De saa nok haaber nogenledes at kunne tilfredsstille Examinator. Jeg har i min almindelige Indberetning anbefalet Dem paa det Bedste og rent ud sagt, at ifjor vilde De have været efter al Sandsynlighed en god Laudabilist. Gaa nu Prøven imøde med sindig Rolighed og den gode Samvittighed, at det ej er Deres Skyld, hvad der brister! Glem ej saa snart De kan at meddele mig, hvorledes det gaar baade Dem selv og Resten. Fortæl mig alt, hvad der ligger Dem paa Hjertet, De véd, jeg stedse er med Deltagelse Deres hengivne Tauber.«

Ved Examen gik imidlertid Alt vel, og Steenstrup fik første Karakter (laud i 8 Fag, haud i 4 Fag). Naturligvis var der stor Glæde i Præstegaarden, saaledes som det lyder ud af Faderens Brev. »Til Lykke, kære elskede Iapetus! med Din heldigen overstandne Examen. Maatte den have en velgørende Indflydelse baade paa Dit legemlige og aandelige Velbefindende! Den gamle hæderværdige Colding har spaaet Eder alle rigtigen. »Han faar min Sæl Laud«. Det sagde han om Dig, og jeg turde efter Din forknytte Forfatning ikke haabe det. Af den gode Tauber fik jeg den ufortjente Bebrejdelse: »De skulde have ladet ham gaa til Universitetet forrige Aar, da havde han været sikker paa sit Laud, som de andre«. Vi højtideligholdt igaar Din Examen. Den gode Provst Hertel havde flere Gange sagt: »Naar Iapet faar nu vel overstaaet sin Examen, ville vi have en glad Aften«. Da jeg vidste af Eders forrige Brev, at Examen indtraf den 19de, kunde jeg og regne mig til, at vi den 24de fik Udfaldet at vide, hvorfor vi indbød Provsten med Familie til os den Dag. . . De kærligste Hilsner og Lykønskninger fra os alle — fra hvert Menneske i Gaarden, de drak igaar Din Skaal i ægte Rum« (24-10-1832).

Det har dog sikkert naget Steenstrups Ærekærhed, at det havde Udseende af, at der ved Examen artium var taget paa ham med stor Lemfældighed, og at det gode Udfald mere skyldtes Professorernes Velvilje end hans Evner og Kundskaber. Pastor Steenstrup maatte bede Sønnen om at lade være med sin Forknyttelse. »Naar Du føler Dig rask og vel tilpas, bryd Dig da ej om, hvad der fortælles ved et Glas Vin paa Klubben i Aalborg«. I hvert Fald tog Steenstrup fuld Oprejsning da han i April underkastede sig første Del af anden Examen med 2 præ, 2 laud, 1 haud. I et Fællesbrev til Sønnerne udbryder Faderen: »Lovet være Gud for den glade Tidende, jeg igaar modtog paa Posthuset, om min Iapetus! Det var glædeligt, at han stod sig saa kæk til Examen, men end glædeligere at hans Helbred forøges og bestyrkes, saa han genfødes til ny og forøget Kraft! Du kan tro, kære Petus, at Din Skaal blev drukket. Folkene fik straks københavnsk Brændevin, og Moder, Søstre, Brødre, Tante Jane, Tante Lerhøi og Cousine Marie drak Chokolade paa Dit Velgaaende. De tre fremmede have været her et Par Dage. Her er Glæde og Fryd«. Kammeraterne forsikrede da ogsaa om Steenstrups stadige Fremskridt i Helbred: »Han er fuldkommen rask og frisk, jeg synes han er raskere end han nogensinde har været, han gør bestandig Kommers«, skriver AndreasKaarsberg. Og med fuld Hæder kunde Iapetus om Efteraaret forlade København, idet han i Oktober havde taget Anden Examens sidste Del med 2 præ ceteris, 2 laud.

Naturligvis havde Steenstrup i dette Rusaar med begærligt Sind grebet alt, hvad Hovedstaden ved sine Samlinger og gennem Universitetets Forelæsninger kunde byde hans naturhistoriske Videlyst; det mærkes da ogsaa, hvor ivrig han er i disse Retninger — Prof. Reinhardt gav ham Lejlighed til at studere paa Fuglesamlingen i Stormgade — uden at han dog forsømte Professorernes Kollegier i de Fag, hvori han skulde prøves ved Anden Examen. Kammeraterne fra Aalborg betegnede ham paa denne Tid paa Grund af hans travle Virken som den stundesløse. Den tre Aar ældre Fætter Frants Vogelius Steenstrup Jacobsen, der studerede Theologi, men tillige var stærkt optaget af Naturhistorien og senere blev Lærer i Sorø i dette Fag (død 1870 som Præst paa Samsø), sendte fra Hørsholm, hvor han var Huslærer, Stp. Insekter og modtog til Gengæld Planter for sit Herbarium. Med andre Studerende, der vare grebne af den samme Kærlighed til Naturhistorien, lagdes ligeledes Grunden til et varigt Venskab, saaledes som det senere vil ses.

Men saa forestod Hjemfarten til Thy og et Aars Fraværelse fra Hovedstaden. Tre Studenter kunde Faderen ikke holde herovre, og han manglede en Lærer for de yngre Børn. Det har faldet Iapetus Stp. haardt at forlade Universitetet, men sikkert ogsaa Faderen at skulle kalde netop ham blandt Sønnerne hjem. Begge indsaa, at et Ophold paa Landet dog maaske var bedst for hans nervøse Helbred og Sind, og i hvert Fald var det økonomisk nødvendigt. Saaledes blev da Hillerslev Præstegaard Iapetus Stp.s Opholdssted, og Undervisning af Brødrene

hans Gerning. Men dette Tidsrum, der skulde udstrække sig over halvandet Aar, blev ogsaa en vigtig Uddannelsestid for ham, en Tid, da han ret indøvede sig i at studere paa egen Haand i Naturen og ved daglig Iagttagelse at drage saa megen videnskabelig Nytte og Lære som muligt ud af de ensformige Omgivelser.

Ved hans Bortrejse fra Byen havde Professor Reinhardt tilraadet ham ikke at lægge sit Yndlingsstudium paa Hylden, men fortsætte Studierne i Naturen. Stp. skrev et halvt Aar senere (19-3-1834) til Professoren, at denne havde lovet at være ham behjælpelig til at kunne studere Naturen dér, naar han blev rigtigen underrettet om Opholdsstedets naturhistoriske Karakter. Stp. redegør for, hvordan han har i de tidligere Aar paa Botanikens Vegne gennemstrejfet den største Del af Thy, men først i de tre sidste Aar givet sig lidt af med Zoologiens forskellige Dele. Han skildrer Landets skovløse Karakter og de overordentlig store Moser og Kær med deres utrolige Antal af Styltegængere og tildels Svømmefugle. Et saadant Kær strakte sig fra Sandklitterne ved Vesterhavet næsten lige til Præstegaarden og var $1^1/_2$ Mil langt; »i det ene Hjome af dette Kær har min Fader for mange Aar siden plantet nogle Hundrede Elle, og imellem disse er jeg temmelig sikker paa at træffe de Trækfugle, som komme her«. Fiskene iIndsøerne og i Havet var der ogsaa Lejlighed til at studere, men Insekter fandtes kun i ringe Antal, om end ikke faa Arter. De Hovedværker, som han havde ved sit Studium, vare Cuviers *Règne animal,* Teilmanns Danmarks Fugle og for Fiskene Nilssons *Prodromus Ichtyologiæ,* endelig O. F. Müllers *Zoologia Danica.* Han undersøger, om de givne Beskrivelser af Dyrene passe, eller han beskriver selv; han søger efter Indvoldsorme, som han opbevarer i Spiritus; Parasitdyrene er det vanskeligt at bevare paa Grund af Stedets Fugtighed. Han har skeletteret 20 Kranier, og har nogle hele Skeletter. Hvad der findes i Dyrenes Mave, optegner han og opbevarer ogsaa Brudstykker deraf.

Herpaa svarede Reinhardt i et Brev, hvori han gav ham som det første Raad at holde en naturhistorisk Dagbog og at sørge samvittighedsfuldt for Iagttagelsens Vished og Fuldstændighed. Han skulde ikke bryde sig om at give en fuldstændig Beskrivelse af den enkelte Dyreart, men lægge Mærke til alle de Virksomheder, hvormed Dyret søger at vedligeholde sig mod den udvortes Naturs Forsøg paa Tilintetgørelse, saaledes mod Forfølgere eller mod Kulde og Hede, og dets Drift til at skaffe sig det egentlige Opholdssted, dets Fødemidlers Erhvervelse og endelig Forplantningslivet, i hvilket Opfostringsdriften især bør tiltrække sig den hele Opmærksomhed. Reinhardt ønskede, at han fortrinsvis skulde beskæftige sig med Dyrenes Virksomheder i de forskelligste Retninger, medens det nøjere Overblik over Formerne maatte vente til Universitetslivet og Ophold i Museerne. Ligeledes anbefaler han at studere Fuglenes Vandringer, Tiden for deres Ankomst og Bortgang, Insekternes Udvikling, samt at skaffe sig Kranier og Skeletter. Reinhardt laante ham ogsaa nogle Bøger om Fugle. — I et Brev til Reinhardt fra Juli Maaned omtaler Stp., hvordan 6 Uger var gaaet næsten tabt for ham paa Grund af aftagende Kræfter — aabenbart den Koldfeber om Foraaret, hvoraf han grebes gennem lange Tider af sit Liv — men efter en 14 Dages Bortrejse kunde han atter tage fat. Insekternes utrolige Sjældenhed hindrede ham næsten helt i Studiet af dem, men om Fuglenes Ankomsttid kunde han give Oplysninger, som han dels tidligere, men især nu havde samlet, og han meddeler da saadanne for o. 60 Fugle, ligesom han ogsaa giver Oplysning om enkelte forekommende Pattedyr. Om Efteraaret kunde han skrive til Reinhardt om Tiden for en Del Fugles Afrejse, der jo imidlertid var meget vanskeligere at fastslaa. Iøvrigt havde han iagttaget, at Fugletrækket var langt stadigere paa et Sted, der laa $1^1/_2$ Mil vestligere og har den eneste Have, der findes paa dette Strøg ved Vesterhavet. Han gør i disse Breve ogsaa opmærksom paa Forskel i den Tid, da Flertallet af Hanner eller af Hunner af en Fugleart ankommer og paa Forskelligheden af Hannens og Hunnens Skrig. Under sit Studium af Fiskene viste det sig, at det var meget vanskeligt for ham at bringe de mange forskellige Benævnelser, som Fiskerne anvendte, hen til bestemte Arter. Reinhardt, som mærkede hans Iver og hans Evner, rettede da ogsaa 24. Marts 1835 en Del bestemte Spørgsmaal til ham om enkelte Fugle.

Foruden at Stp. paa denne Maade her i det Fjerne vedligeholdt Forbindelsen meden af Universitetets Lærere, vekslede han flittigt Breve med Studenterkammeraterne i København.

Blandt dem, til hvem han i Rusaaret var bleven knyttet ved Fællesskab i Interesser og Sindets Samstemning, var Adolph Hannover. Han var Søn af en københavnsk Grosserer. Stp. var bleven gæstfrit modtaget i dette Hjem og

følte sig meget tiltalt af den venlige Familie. Da Stp, skulde drage til sit fjerne Landophold, sendte Vennen ham en eller anden Genstand med følgende Billet: »Medfølgende beder jeg Dem modtage som et ringe Tegn paa min Erkendtlighed mod Dem, fordi De hos mig har vakt Lyst til Naturens Studium. Jeg ønsker, at De maa leve vel og undertiden mindes Deres Dem stedse hengivne VenA. Hannover«.

I de Breve, som veksledes mellem dem, gik de straks over til det fortrolige *Du,* og Hannover søgte at trøste Stp. i hans Landflygtighed paa bedste Maade. »Naturhistorien, som er mig ligesaa kær som mit egentlige Studium, kan jeg paa ingen Maade dyrke saaledes som Du«. Han fortalte ham om alle de talrige Forelæsninger, som han hørte, og Øvelser, hvori han deltog, han laante ogsaa Steenstrup sine Kollegiehefter. Stp. paa sin Side berettede om sine Ekspeditioner og Fund; han var saaledes kommen hjem fra en Udflugt med 80 Specimina, Kasser og Sække, som han ikke kunde slæbe, men senere var han ærgerlig over, at »jeg pralede lidt af min Kalkfangst, thi den synes siden at have været mig forbudt«. Turen havde ogsaa udmattet ham, saa at han ikke turde gentage den.

Men Stp. havde ogsaa vidst at finde sig Studiefæller i Nærheden. Dette gjaldt saaledes Morbroderen Chr. Brandt Carstensen, der var Præst i Ø. og V. Vandet, Sogne, der ligge ikke langt fra Hillerslev. Han bar paa et lidt tungt Sind og søgte at opfriske sig ved Vandringer og Studier i Naturen. Man kan af Breve se, at Iap. Stp. allerede 1830 havde laant ham Lyngbyes Bog om Danmarks Alger, *Hydrophytologia.* Pastor Carstensen tog det Løfte af Stp., da han blev Student, at de et Par Gange om Aaret skulde tilskrive hinanden om Planter og Insekter. Nu, under Stp.s Ophold i Hjemmet, færdedes de ofte sammen, og da det var til Ende, takker Onklen ham »for de mange Timers Moro, Du har forskaffet mig«. Gennem Stp. knyttedes Pastor Carstensen, der 1839 blev forflyttet til Boddum i det sydlige Thy, ogsaa til Salomon Drejer og Liebmann; de udvekslede Planter med ham og fik Oplysninger fra ham. Hans Herbarium gik efter hans Død (1852) i Arv til Stp., senere til Botanisk Have.

Steenstrups Interesse for botaniske Studier virkede i det Hele tilskyndende paa andre til at tage dette Studium op. En af dem, som Steenstrup kom til at hjælpe ved hans begyndende Studier, var den 16—17aarige Christian Marinus Poulsen, Søn af Kordegn Poulsen i Aalborg. Han var dengang Lærling paa Hanherredernes Apothek; senere i Livet skulde han paa mange Omraader vinde sig betydelig Anseelse ved sin videnskabelige Indsigt og store praktiske Dygtighed, som Fabrikkontrollør,Jernbanedirektør og stor Skovbruger. Steenstrup, som kendte hans Interesse for Botaniken, vejledede ham med Hensyn til den rette Maade at indsamle og opbevare Planter, han hjalp ham ved Bestemmelsen af dem og sendte ham Eksemplarer til hans Herbarium. Ogsaa efter at Steenstrup var vendt tilbage til København, vedblev Forbindelsen med den begavede og ivrige Naturforsker, der snart ogsaa anlagde en Mineraliesamling; gennem hele Livet knyttede et varmt Venskab dem sammen.

De mere specielt lægevidenskabelige Fag —, og det var Stp.s Agt at blive Læge — var det jo ikke let at studere i Præstegaarden, og den kliniske Vejledning, han her modtog, var i hvert Fald af en ejendommelig Art. En Vogn, der kørte store Sten bort fra Marken, var væltet over en Karl, som fik Laaret brækket; som sædvanlig i saadanne Tilfælde søgte man til Niels Kusk, Egnens ansete Saarlæge, og Stp. blev ansat som hans Ammanuensis, især da der kort efter kom andre skadelidte til. Karlen vaandede sig under den Salve, som blev smurt paa Benet, den jog kun Varmen til det brudte Sted. Distriktskirurgen Dr. Wittendorff raadede under Haanden Stp. til i Skjul at hælde Salven ud af Vinduet og lægge Vandomslag i Stedet, hvad han ogsaa gjorde; men naar hver femte Dag Niels Kusk ventedes, smurtes atter Salven paa. Niels tillagde Salven en umaadelig lægende Virkning, og føjede advarende til: »Jeg siger ham, Steenstrup, at den kan knække *æ bijen,* om den smøres udenfor«. Alligevel var Niels Kusk ypperlig som Kirurg, ingen kunde lægge en Bandage som han, saa fast og sluttende, saa at Benet hverken blev for langt eller for kort. Men naar han beskrev Skaderne, lød det forfærdeligt: »Ja — nu ligger det derinde i een Smadder«, eller »Ja, der er nu 5 Ribben knuste, een er stivnet og to har faaet en bitte Puf«. Da han i Bøger hos Stp. saa en anatomisk Tegning, hvor der afbildedes to Ben i Underarmen, dadlede han det som en Fejl. — Hans betydelige Kunst var arvet, og den gik i Arv til Stine Kusk.

I den anden Vinter, som Stp. tilbragte i Hjemmet, havde han store Sjælekampe at gennemgaa. Han længtes overordentlig efter at komme bort og haabede derpaa; en Udsigt hertil dukkede op og forsvandt atter. For en vordende Naturforsker kunde Opholdet være rigt nok, men Studier af denne Art skulde jo ikke være hans Livs

egentlige Maal. Dertil vare paa den Tid disse Fag altfor brødløse, da der endog i Skolerne kun undtagelsesvis gaves Undervisning i Naturhistorie. Det stemmede ogsaa med hans Lyst at blive Læge, men det var ikke muligt at forberede sig dertil borte fra Hovedstaden. Han modtog sorgfuld Ad. Hannovers og andre Kammeraters Meddelelser om deres Studiers Gang og deres Kalden til ham om atter at komme til Universitetet.

Nogle Optegnelser og Selvbetragtninger fra denne indre Kamptid vidne om, hvad han i sit Sinds Indelukke og i sit stille Kammer led ved sin Stilling og de Kaar, hvorunder han maatte arbejde, ligesom ogsaa Tanken om den uvisse Fremtid og Valget af Fag nagede ham. Han følte, at Stilhed og landlig Rolighed svarede bedst til hans nervøse Naturel; derfor havde Botanikens fredelige Studium været ham til stor Glæde ogreligiøs Trøst. Dog frembød Dyrelivet større Afveksling og et mere spændende Skuespil, men saa vidste man ogsaa, at man her mødte Lidenskabens Uro og Dødens Smerte. I Mineralogien led man paa den anden Side ofte under en betænkelig Kulde, uden at Hjertet tiltaltes. Han følte dog, at ethvert videnskabeligt Fag, som dreves med Alvor, vilde kunne fængsle ham. Men Lægevidenskaben med dens nære Berøring med Naturvidenskaben var ham tiltalende, skønt netop denne Nærhed syntes til sine Tider aldeles at ville forjage Lægen af Sindet.

Hertil kom nu et Hjærteanliggende. Allerede i Skoletiden havde han følt sig tiltrukken af den yngste af Mad. Kaarsbergs Døttre Ida. Ved sin harmoniske Skikkelse og blide Ynde, ved sin »ydmyge Mening om eget Værd« — som det er bleven sagt om hende — tiltalte hun alle og maatte fængsle ham, der havde lært hendes gode, kærlighedsfulde Sind at kende under sit mangeaarige Ophold i hendes Hjem. Søsteren Talke havde siden Stp.s haarde Sygdom betragtet ham som en Plejesøn, og hun havde hans fulde Fortrolighed. Allerede for længe siden havde Stp. tilstaaet for hende, at Ida havde staaet for ham som Ideal, saa længe han havde kendt hende, men Talke havde bedt ham være taus og overveje vel, om hans Følelser vare dybe nok og varige; hun overbevistes dog fuldt derom og fik sin Moders Tilladelse til, at Stp. maatte tilskrive Ida. Ida selv var det gaaet saaledes, at hun siden hans Sygdom havde faaet ham inderlig kær, hun mærkede nok og med Glæde hans Tilbøjelighed for hende, men vogtede sig vel for at give sine Følelser noget Udtryk. Nu kom det afgørende Brev, og hun blev jublende glad. Søsteren fik Lov til at skrive det gode Svar.

I et Brev fra Marts 1835 takker Stp. sin »anden Moder« Mad. Kaarsberg, »fordi De tillod mig at bede om Idas Haand paa en Tid, det var mest trøsterigt for mig at vide min Skæbne afgjort. . . »Jeg er ung«, skriver De, »Ida er ældre«, ja det er netop Misforholdet i Folks Øjne, dog Gud være lovet ej i min kære Moders og ej i Idas« (Ida Kaarsberg var født den 7. Juni 1811 og altsaa to Aar ældre).

Om sit Fremtidsmaal skriver han videre i dette Brev: »Det er faldet mange ind, at jeg ej vilde studere Medicinen, men et af de nærbeslægtede brødløse Fag; at det er kommet af min Lyst til Naturvidenskaberne, kan jeg nok tænke! Mange af mine Medstuderende kunde endog ei faa i Hovedet, at jeg kunde have isinde at vælge Medicinen; hvoraf det kom, ved jeg ej tilfulde; at det imidlertid, efter at jeg længe og meget har tænkt over dette, er bleven en fast Beslutning hos mig aldeles at følge min Yndlingslyst, Lægevidenskaben, alene, véd jeg tilvisse, og det har naturligvis fundet des mere Genklang hos mig, siden min Ida har bundet sin Skæbne til min. Naturvidenskaberne have ligesaameget Tiltrækkende, og jeg havde vanskeligen valgt mellem dem, men Lægevidenskaben fordrer, at jeg maa lade nogle af disses Grene gaa ligesidigen med den og ikke forsømme de andre; ukendt med disse kan jeg da ei blive, og hvis uformodentligen en Vej skulde vises mig, ad hvilken jeg turde gaa til disse, da kan jeg jo,som en dermed ei ubekendt, lettere naa dens Ende. Saaledes var Professor Forchhammers Raad, da det engang faldt ham ind at spørge mig om Planen for min Fremtid; han interesserede sig for mig og mente, hvad han sagde, og siden og nyligen har jeg befundet, at han havde Ret«.

Det Baand var bleven knyttet, som alle Dage var Stp.s største Lykke. Men hemmelig skulde Forlovelsen være, de vekslede Ringe bleve baarne i Skjul, og selv i Stp.s Forældres Hus vidste man længe efter intet om Forlovelsen. Halvandet Aar senere bad Stp. Mad. Kaarsberg om at maatte meddele den til sin Moder, men ikke saa gerne til Faderen, medmindre hun ønskede det, »fordi Meddelelse af Glæde og Sorg er Fader en nødvendig Ting«. Stp.s Moder vilde dog ikke, at Faderen, som havde den Kaarsbergske Familie og ikke mindst Ida saa kær, skulde holdes udenfor. Men først et halvt Aar senere blev Forlovelsen offentlig.

Opholdet i Hillerslev skred imidlertid sin Afslutning i Møde, og Befrielsens Time slog. I April 1835 kunde Stp. drage bort, og efter et Ophold i det kære Hus ved Stranden i Aalborg (Politipasset angiver: lysebrunt Haar, blaa Øjne) ankom han Paaskelørdag til København. Broderen Christian havde paa Grund af Øjensvaghed været nødsaget til midlertidigt at søge Landophold og overtog hans Stilling som Lærer for de mindre Brødre. »Jeg er naturligvis nu flyttet ind i Dit Værelse og befinder mig, efter at den tilbørlige Udfejelse er fuldbragt, meget vel. . . Du kan tro, der var et godt Læs efter Din And. Mange paastaa, de kan lugte den endnu«.

Men dette Aar var i det Hele et Opbrudsaar. Den 21. August blev Pastor Steenstrup udnævnt til Sognepræst for Skelund og Visborg Menigheder i Viborg Stift, og den 6. Sept. holdt han sin Afskedsprædiken under stor Tilstrømning fra Egnen.

3. Studierne ved Universitetet og de første videnskabelige Arbejder. 1835—1839.

Et klart Vidnesbyrd om, hvor flittigt Stp. havde benyttet sit Ophold i Thy til Iagttagelser, skulde fremkomme kort efter, nemlig i Professor Forchhammers Universitetsprogram ved Reformationsfesten i November 1835 om »Danmarks geognostiske Forhold«, hvor han flere Gange paaberaaber sig hans Undersøgelser. Saaledes siger han om Moformationen: »en interessant Forekomst er den af Hr. stud. med. Steenstrup opdagede, imellem Thisted og Vildsund. Her kommer den tæt op til Kridtet, og det er meget sandsynligt, at man her vil opdage disse to Formationers gensidige Lejringsforhold«. Han nævner nogle meget tydelige Aftryk af Fiskeskeletter fra Vildsund, som Stp. har fundet og givet til Museet. Sine Meddelelser om Kridtet i Thy skylder Forchhammer væsentlig ogsaa ham; ligeledes paaberaaber han sig Stp. som Hjemmel for modtagne Oplysninger om Grænsebestemmelse mellem Faxø Kalk, Blegekridt og Limsten. Kun fire Maaneder som en dermed ei ubekendt, lettere naa dens Ende. Saaledes var Professor Forchhammers Raad, da det engang faldt ham ind at spørge mig om Planen for min Fremtid; han interesserede sig for mig og mente, hvad han sagde, og siden og nyligen har jeg befundet, at han havde Ret«.

Det Baand var bleven knyttet, som alle Dage var Stp.s største Lykke. Men hemmelig skulde Forlovelsen være, de vekslede Ringe bleve baarne i Skjul, og selv i Stp.s Forældres Hus vidste man længe efter intet om Forlovelsen. Halvandet Aar senere bad Stp. Mad. Kaarsberg om at maatte meddele den til sin Moder, men ikke saa gerne til Faderen, medmindre hun ønskede det, »fordi Meddelelse af Glæde og Sorg er Fader en nødvendig Ting«. Stp.s Moder vilde dog ikke, at Faderen, som havde den Kaarsbergske Familie og ikke mindst Ida saa kær, skulde holdes udenfor. Men først et halvt Aar senere blev Forlovelsen offentlig.

Opholdet i Hillerslev skred imidlertid sin Afslutning i Møde, og Befrielsens Time slog. I April 1835 kunde Stp. drage bort, og efter et Ophold i det kære Hus ved Stranden i Aalborg (Politipasset angiver: lysebrunt Haar, blaa Øjne) ankom han Paaskelørdag til København. Broderen Christian havde paa Grund af Øjensvaghed været nødsaget til midlertidigt at søge Landophold og overtog hans Stilling som Lærer for de mindre Brødre. »Jeg er naturligvis nu flyttet ind i Dit Værelse og befinder mig, efter at den tilbørlige Udfejelse er fuldbragt, meget vel. . . Du kan tro, der var et godt Læs efter Din And. Mange paastaa, de kan lugte den endnu«.

Men dette Aar var i det Hele et Opbrudsaar. Den 21. August blev Pastor Steenstrup udnævnt til Sognepræst for Skelund og Visborg Menigheder i Viborg Stift, og den 6. Sept. holdt han sin Afskedsprædiken under stor Tilstrømning fra Egnen.

3. Studierne ved Universitetet og de første videnskabelige Arbejder. 1835—1839.

Et klart Vidnesbyrd om, hvor flittigt Stp. havde benyttet sit Ophold i Thy til Iagttagelser, skulde fremkomme kort efter, nemlig i Professor Forchhammers Universitetsprogram ved Reformationsfesten i November 1835 om »Danmarks geognostiske Forhold«, hvor han flere Gange paaberaaber sig hans Undersøgelser. Saaledes siger han om Moformationen: »en interessant Forekomst er den af Hr. stud. med. Steenstrup opdagede, imellem Thisted og Vildsund. Her kommer den tæt op til Kridtet, og det er meget sandsynligt, at man her vil opdage disse to Formationers gensidige Lejringsforhold«. Han nævner nogle meget tydelige Aftryk af Fiskeskeletter fra Vildsund, som Stp. har fundet og givet til Museet. Sine Meddelelser om Kridtet i Thy skylder Forchhammer væsentlig ogsaa ham; ligeledes paaberaaber han sig Stp. som Hjemmel for modtagne Oplysninger om Grænsebestemmelse mellem Faxø Kalk, Blegekridt og Limsten. Kun fire Maanederefter Stp.s Tilbagekomst til Universitetet udstedte da ogsaa Forchhammer følgende Vidnesbyrd: »Herr Studiosus medicinæ Steenstrup har i dette Halvaar bivaanet mine Øvelser i Oryctognosien og vist derved udmærkede Kundskaber. Jeg har desuden haft Lejlighed til at overbevise mig om, at han med ligesaa megen Iver som Held beskæftiger sig med denne Del af Naturvidenskaben, og han har beriget vore Kundskaber om Fædrelandets Geognosi med flere nye og interessante Facta«.

Hvorledes Tiden i Hillerslev ogsaa havde sat Frugt paa Zoologiens Omraade, skulde Stp. snart vise i nogle af hans første trykte Meddelelser, nemlig i de i 2. og 3. Bind af Krøyers »Naturhistorisk Tidsskrift« offentliggjorte »Optegnelser om danske Dyrs Forekomst og Levemaade«; mange af hans Iagttagelser ere gjorte i Thy i disse Aar. De angaa bl. a. forskellige Snegle, Dvergspidsmusen, nogle Fuglearter (Podiceps, Anas fuligula), og man vil overalt bemærke, at Dyrenes Levevis og Forhold til Omgivelserne har særlig været Genstand for hans Opmærksomhed. I en Afhandling »Om Forverdenens Dyrarter af de tvende Familier Anatiferidæ og Pollicipedidæ«, i første Bind af det nævnte Tidsskrift (1837), begyndte Stp. de Meddelelser om forskellige Arter af Cirripeder i Fortid og Nutid, som han fortsatte i det følgende Bind og kunde belyse ved sine Fund fra Skrivekridtet i Thy og i Omegnen af Aalborg og senere ved, at det tillodes ham at undersøge og beskrive de hidhørende Levninger i Prins Christian Frederiks paa Forsteninger fra Kridttiden overordentlig rige Samling, og ved det betydelige Materiale fra Grønsandet i Skaane, han fik fra den fortjente svenske Palæontolog N. P. Angelin, med hvem han tidlig var kommen i Forbindelse.

En stor Glæde for Steenstrup var det, at han i April Maaned 1836 kunde ledsage Professor Forchhammer paa en Rejse til Bornholm. Rentekammeret havde givet flere Sagkyndige det Hverv at undersøge denne Ø med Hensyn til teknisk Anvendelighed af flere af dens Naturfrembringelser. Saaledes skulde Administrator Bergsøe ved Porcelænsfabriken undersøge Porcelænsjorden, de to polytekniske Kandidater Rasmussen og Viggo Rothe (senere Jernbanedirektør) Kullejerne og de øvrige mineralske Produkter, samt de nye Havneanlæg, medens Forchhammer med Stp. i sit Følge skulde studere Øens geologiske og geognostiske Forhold. Selskabet tog over Sundet til Malmø og besøgte Gruberne og Fabrikerne i Høganæs, derpaa aflagdes et Besøg i Lund. »I Lund vare Professoren og jeg i næsten 2 Dage — skriver Steenstrup — Prof. Nilsson forærede mig sit Værk over Sverigs Forsteninger, og hos ham tilbragte vi den største Del af Tiden«. Derpaa kørte man i Kærrer til Cimbrishamn og tog med aaben Baad til Allinge. Paa Øen arbejdede de saa samlede eller spredte paa Udførelsen af de Hverv, der vare overdragne dem.

I et Brev til sin Forlovede skriver Steenstrup: »Vi fare hver Dag, for det meste tilfods. . . Imorgen skal jeg forestaa et Marmorbrud et Par Mil herfra og ser da ej de andre i 2 à 3 Dage; dette specielle Hverv glæder mig og bliver da ej heller det eneste;Professoren er en herlig Mand, som Du af mine foregaaende Breve allerede véd; vort Udbytte har været ret godt, men Forventningerne er endnu større«.

Denne Rejse blev lærerig for alle Deltagerne, og de vare glade ved Samværet. Steenstrup omtalte senere, hvordan Selskabet havde vakt Opmærksomhed paa Øen og delvis tillige nogen Mistanke om, at Forchhammer var ude at købe Gaarde til de unge Mennesker, som fulgte ham, hvorfor de en Tid blev kontrollerede. Steenstrup mindedes ogsaa, at han i Rønne havde for første Gang hørt Marseillaisen sunget, nemlig af Toldinspektøren, den djærve tidligere Kaperkaptain Wolfsen og hans Gutter; under Krigen med Englænderne havde han og hans Mandskab taget talrige engelske Skibe.

Flere Aar efter bragte Stp. i et Brev fra Sorø til Forchhammer et Minde fra denne Rejse i Erindring; det knytter sig til den skønne Undersøgelse af Forchhammer om Tangarternes Indflydelse paa Dannelsen af enkelte Jordlag. »At Allunskifrenes Kulstof rimeligvis hidrørte fra Planter, og navnligen Alger, at Svovlkisen hidrørte upaatvivlelig fra Tangarter, at Svovlkis dannedes paa Stenene ved Bornholms Strande osv., meddelte De mig allerede 1836, da jeg ledsagede Dem til Bornholm. Selv Strandejerens Sølvtøj anførte De for Sagen. Jeg har i 2—3 Semestre doceret alt dette »efter Prof. Forchhammers Undersøgelser«. . . De smukke Aftryk af *Fucus* i Blaaleret fra Stranden i Vendsysel, som alle vare overtrukne med en fin Filt af Gipskrystaller (i lange Naale), forklarede De for mig paa samme Maade. Ja selv Tanglopperne blev sammenlignede med Trilobiterne, og deres Huller i Sandet undersøgtes for at se, om de havde Lighed med de runde Tapper i Sandstenen«. (27-2-1844).

Denne Rejse har sandsynligvis i een Henseende været af afgørende Betydning for Steenstrup. Hidtil havde han endnu stadig betragtet sig som Mediciner. I en Ansøgning om et Legat, som han 1838 indgav til Grev Moltke, udtaler han, at han efter at være vendt tilbage til Universitetet i Foraaret 1835 vel fortsatte de i Thy begyndte zoologiske og geologiske Studier »dog uden at forglemme det medicinske, i hvilket jeg agtede at underkaste mig en Examen, hvorfor jeg stedse hørte anatomiske, physiologiske, botaniske, pharmacologiske Forelæsninger og frekventerede Hospitalet«. Men saa rejste han i Forsommeren 1836 med Professor Forchhammer til Bornholm, »og kort Tid efter besluttede jeg mig til, hvad jeg længe havde stille ønsket, at opofre mig alene til Naturvidenskaberne«. De medicinske Professorers Vidnesbyrd fra disse Aar lød da ogsaa paa, at han med uafbrudt Flid og Vedholdenhed havde studeret deres Fag, medens samtidig Forchhammer, Reinhardt og Schouw gav ham Attest for hans Iver og hans Arbejde paa Museer og i Samlinger.

Kommunitetet fik Steenstrup tildelt 1837, og han havde fra Maj dette Aar Bolig paa Regensen; han nævnes endnu ved Aarets Udgang som lægevidenskabelig Studerende, men i det følgende Aar som studerende Naturhistorie. I Maj 1838 fik han Elers Kollegium og blev boende dér indtil sin Afrejse til Island. Iøvrigt underviste han i Skoler, mere dog privat.

Forholdene i Thy havde givet Stp. rig Lejlighed til at studere Kær og Moser, og tidligt var han ogsaa beskæftiget med Undersøgelser i de sjællandske Moser. Saaledes havde han allerede fra Rusaaret fulgt med Tørveskæringen i Mosen Vidnesdam, der laa under Holtegaard, hvor han ofte var Gæst. For Aaret 1836 gentog Videnskabernes Selskab et ældre Prisspørgsmaal om Naaletræernes Forekomst i vore Moser. Den hyppige Forekomst af Naaletræer i Danmarks og Hertugdømmernes Moser — hedder det her — syntes at bevise, at der i ældre Tid havde været en Vegetation af disse Træarter, som siden ere forsvundne. Denne Kendsgerning er af stor Vigtighed med Hensyn til de Forandringer, som man maa antage, at den organiske Verden har lidt i den nuværende Jordperiode, hvorfor Selskabet ønskede en omfattende Beskrivelse af de Forhold, hvorunder Naaletræstammerne findes i vore Tørvemoser. »Da det ikke er sandsynligt at een Mand vil være istand til at give en udførlig Beskrivelse over alle disse Forhold i Fædrelandet, saa vil Selskabet belønne enhver det tilstillet Afhandling, som giver en udførlig Beskrivelse over nogle af de vigtigste Steder, hvori de omtalte Forhold forekomme«.

Opmuntret af sine Lærere tog Stp. fat paa Opgaven, og var i et helt Aar uafbrudt beskæftiget med at ordne sine Iagttagelser fra de tidligere Aar og at fuldstændiggøre dem for de Moser, som han især havde gjort til Genstand for Studium. Han havde den Glæde, at den Afhandling, som han indleverede, ikke blot vandt Prisen (1837), men tillige en meget hædrende Bedømmelse.

Komiteen, der bestod af Forchhammer, Reinhardt og Schouw, angiver i sin Bedømmelse af 31. Mai 1837 Hovedresultaterne af Forfatterens Undersøgelser saaledes 1) Moserne vise os tre forskellige Vegetationsperioder, Fyrrens, Egens og Ellens, der vel ere forbundne ved Overgange, men dog bestemt adskilte fra hinanden. 2) De i Moserne forekommende Træstammer ere brudte og faldne ved sædvanlige Naturbegivenheder og til forskellige Tider indenfor samme Periode, ikke ved en eneste Katastrofe. 3) Fyrretræernes Tilstedeværelse viser os, at Skovene i den ældste af disse Perioder i det mindste tildels har bestaaet af Træer, der ikke mere vokse vildt i Danmark, og Forfatteren gør det antageligt, at den mellemste Periode har indeholdt Træer, der nu ere blevne sjældne. 4) Harpikset i Naaletræerne har i den lange Tid, siden Skovene bleve omstyrtede, undergaaet en

Forandring, som bringer det nær til eller gør det fuldkomment overensstemmende med Produkter i Brunkulsformationen. 5) Nogle Data lede Forf. til at antage, at Landet i Begyndelsen af Egeperioden var beboet af Mennesker, som havde nogen Kunstfærdighed.

»Forf.s Undersøgelser, især af de tvende sjællandske Moser Vidnesdam og Lillemose, ere anstillede med en saa stor Grad af Omhyggelighed og paa saa sindrig en Maade, og hans Slutninger røbe saa megen Sagkundskab og Skarpsindighed, at vi ikke kunne andet end anse Prisafhandlingen for et meget fortjenstligt videnskabeligt Arbejde, selvom Undersøgelsen af flere af Landets Tørvemoser maatte lede til betydelige Forandringer i de af Forf. fremstillede Resultater. Vi anbefale derfor Arbejdet til at erholde den udsatte Belønning og anse det aldeles værdigt til at indlemmes i Selskabets Skrifter. Vi ønske, at Forfatteren, inden Skriftet trykkes, vilde meddele de nærmere Oplysninger om de af ham i Moserne fundne Dyrknogler, som han i Afhandlingen har lovet at give, ligesom vi ogsaa tro at burde opfordre ham til, hvis han udstrækker sine Undersøgelser til flere af Landets Tørvemoser, i sin Tid at meddele Selskabet Resultaterne deraf, for at ogsaa disse kunne blive optagne i Selskabets Skrifter. Forsaavidt Forf. ikke maatte gøre Fordring paa, at den smukke Samling, som ledsager Afhandlingen, tilbageleveres ham, vilde det vel være mest hensigtssvarende, at Selskabet skænkede den til Universitetets Mineraliesamling«.

Forchhammer havde omtalt for Konferensraad Collin, hvor vigtigt det var at faa en nøjagtig naturhistorisk og teknisk Undersøgelse af vore Tørvemoser, saa sandt som det var af Betydning, at Landet kendte sine naturlige Rigdomskilder, og efter Collins Opfordring udviklede han i en Skrivelse af April 1837 nærmere sin Anskuelse herom. Store Strækninger af Landet vare jo indskrænkede til at bruge Tørv som Brændsel, og Forraadene deraf burde kendes, ligesom ogsaa Muligheden for Eftervæksten, foruden at Moserne vare saa lærerige for Geognosien og Landets ældre Historie. Da nu Steenstrup besad Kundskaber i alle Grene af Naturhistorien, Sandhedskærlighed og Iagttagelsesevne, saavelsom en utrættelig Iver for disse Studier, maatte Forchhammer anse ham for udmærket godt skikket til at gøre disse Iagttagelser.

I Overensstemmelse med dette Forslag modtog Stp. af Regeringen efter Rentekammerets Indstilling det Hverv at foretage en Rejse i det nordlige Jylland for at undersøge Tørvemosernes Tilstand i denne Provins. Han rejste fra Hjemmet i Skelund Præstegaard først til Tørvemoserne langs Gudenaa, hvor det hyppigst sagdes, at den bortskaarne Tørvemængde genvoksede inden 20 Aar; den stadige Regn lagde dog mange Hindringer i Vejen for hans Iagttagelser. Den 23. Juni drog han sammen med sin Fader paa Undersøgelser i Thisted Amt — Pastor Stp. rejste for at indsamle Oplysninger til sin Amtsbeskrivelse — og de fik besøgt næsten hele Amtet. Stp. drog saa til Vendsyssel, som han fik gennemvandret, ligeledes besøgte han Egnen S. for Limfjorden ved Gudumlund og den lille Vildmose. Midt under Rejsen fik han en Opfordring af Rentekammeret (29-8-1837) til at begive sig til Øen Livø i Limfjorden, der hørte under Statskassens Ejendom Bjørnsholm Gods, for at undersøge, om der her maatte findes nogen Jordart, som kunde være af Vigtighed i teknisk Henseende, og ogsaa dette Hverv udførte han.

Her skal i øvrigt ikke nærmere dvæles ved Skildringen af hele denne jydske Rejse, da den samtidig bliver gjort til Genstand for en nærmere Fremstilling. Under en Del af Rejsen var Stp. ledsaget af sin gode Ven Botanikeren Salomon Drejer.

Imidlertid havde Rejsen og dens Undersøgelser for saa vidt været uvelkomne, somde havde standset ham i et andet Arbejde, nemlig en Besvarelse af et af Universitetet 1836 udsat Prisspørgsmaal: »Hvilken Forskel viser der sig mellem Fuglenes Træk og Fiskenes Vandringer saavel i Henseende til Aarsagerne til disse periodiske Bevægelser i begge Dyreklasser, som i Henseende til Maaden, paa hvilken de udføres, og til Tiden og Retningerne, hvori de ske? Hvilket alt bliver at oplyse ved Erfaringer hentede især fra den europæiske Fauna«. Han var derfor i Aarets sidste Maaneder travlt beskæftiget med at faa denne Afhandling færdig.

Det er alt fortalt, hvorledes Stp. paa Reinhardts Opfordring i Thy havde gjort Studier over Fuglenes Træk. Som det stadig var Steenstrups Skik at udspørge Folk og sætte dem i Bevægelse for at skaffe Oplysninger, ser man af hans Brevveksling, hvordan han rundt om hos Samlere, Landmænd, Jægere, endog hos Svogeren paa Færøerne

Pastor H. B. Kaarsberg, søgte at indsamle Oplysninger, der kunde skaffe Klarhed om dette Emne.

I Jan. 1838 faldt Bedømmelsen; den er affattet af Professorerne Hornemann, Reinhardt, Schouw og Forchhammer. Her hedder det, at Forfatteren i Fremstillingen af Dyrenes Vandringer ikke overalt havde i lige Grad set skarpt. Fiskenes Vandringer havde hidtil været lidet bearbejdede, og derfor fortjente alt, hvad der i Afhandlingen var samlet fra de nyeste Faunaer, og den Maade, hvorpaa det var bragt i god Sammenhæng, ikke ringe Ros. Ogsaa om Fuglenes Træk var meget samlet og undersøgt, om Forf. end ikke havde faaet alt med og heller ikke altid havde haft Held i at afhjælpe de manglende Iagttagelser ved Formodninger. Ligesaa var der noget mindre klart og skarpt i Sammenligningen mellem Fugletrækket og Fiskevandringen; men dette kunde forklares ved, at Forf. havde maattet afslutte sit Arbejde ret hurtigt. Ved den Flid, der var anvendt paa Indsamlingen, ved Behandlingens Skarpsindighed og det ikke ringe Lys, der var kastet over Emnet, var Afhandlingen imidlertid værdig til Prisen.

Saaledes havde Stp. givet Vidnesbyrd om, at han med Kraft og Held formaaede at behandle Emner fra meget forskellige Grene af Naturhistorien. Det samme udtaler da ogsaa Prof. Reinhardt i en Erklæring ved Aarets Slutning: »Hr. cand. philos. I. Steenstrup har siden flere Aar med sjælden Grundighed og anstrængt Flid dyrket Naturhistorien og de nærmest med den i Forbindelse staaende Dele af Fysik og Kemi. Det er især Zoologi og Geologi, som mere specielt beskæftige ham. Hans Studier i den førstnævnte Videnskab ske for en Del under mine Øjne, og jeg har med Glæde bemærket hos ham den Samvittighedsfuldhed i Undersøgelserne, den Klarhed i Opfatning og den Dygtighed i Combinationer, uden hvilke ingen kan uddanne sig til en fortrinlig Naturforsker«. (17-12-1838).

Men alle disse Studier burde jo afsluttes ved en akademisk Prøve, og hvilken Eksamen kunde man underkaste sig i de naturhistoriske Fag? Først 1848 indførtes den nu bestaaende Magisterkonferens. Imidlertid havde man allerede tidligere en Konferens, selv om den var af en anden og mindre regelbunden Art.

Stp. forespurgte derfor Fakultetet om, hvad der vilde fordres af ham. Hans Agt var at erhverve sig gode almindelige naturhistoriske Kundskaber og prøves heri, han ønskede ogsaa specielt at eksamineres i Botanik og Mineralogi samt mere almindelig i Hjælpevidenskaberne f. Eks. i kemisk Fysik. Men hvad den ved Fundatsen fordrede »god Kundskab i Philosophien, samt *in Latinis et Græcis*« angaar, syntes den med Hensyn til Kundskab til de latinske og græske Autores at maatte være meget relativ, eftersom en Philolog, en Mathematiker eller en Naturhistoriker vilde indstille sig til Konferensen, og da det philologiske Studium egentlig ikke laa det naturhistoriske Studium meget nær, forespurgte han, om mulig Fysiken eller en anden Disciplin, f. Eks. Kundskab til Grækernes og Romernes naturhistoriske Litteratur, kunde træde i Stedet for en Del eller det hele Kvantum af Latin eller Græsk. (26-6-38).

Steenstrup vilde vel næppe være fremkommet med sit Forslag, dersom han ikke havde vidst, at den ham venligsindede Dekanus Prof. Engelstoft billigede hans Tanker om begrænsede Fordringer til den klassiske Læsning. Men Steenstrup havde rørt ved et kildent Spørgsmaal, som førte til lange Forhandlinger i Fakultetet og KonsistoriumVed Hr. Overbibliothekar S. Larsens Velvilje har jeg faaet Adgang til de hidhørende Aktstykker og Protokoller i Konsistoriums Arkiv., i hvilke det ogsaa fra flere Sider udtaltes, at der var Grund til at faa en almindeligere Reform, selv om man ikke ansaa Øjeblikket hertil for gunstigt. Professorerne i de klassiske Fag, som Brøndsted og Madvig, vilde ikke slippe Forlangendet om en Prøve i Kundskab om den græske og romerske Litteratur, ikke blot i de naturhistoriske Værker, men ogsaa i mange Sange af Homer og Virgil. Engelstoft hævdede herimod, at man skulde ikke føle sig en i saadan Grad bunden ved Universitetsfundatsen, men tage Hensyn til den fremskredne Tids mindre ensidige Anskuelser og til den videnskabelige Interesses nuværende Fordringer. Der burde ikke være Tale om nogen Prøve i Sprogkundskab; Steenstrup var Fysiker og Naturhistoriker, og man skulde ikke stille andre Fordringer end Kendskab til de Kildeskrifter fra Oldtiden, der stod i Forbindelse med Hovedstudiet. Nærmest ved Engelstoft stod H. C. Ørsted, der dog holdt paa, at man ikke skulde forlange for dyb en Kundskab om de gamle naturvidenskabelige Skrifter. Unge Mænd, hvis egentlige Talent er Naturens Undersøgelse, skal ikke nødes til at standse paa deres Bane for et saadant Sprogstudiums

Skyld. En god almindelig Oversigt over de gamles naturvidenskabelige Litteratur vilde formentlig være nok. Imidlertid gik de flestes Udtalelser i Retning af et mere omfattende Kendskab til Oldtidslitteraturen; der fordredes dog ikke nogen paa Latin skreven Besvarelse.

Den Bestemmelse, som endelig blev taget, er vel gaaet i samme Retning som Flerheden af de afgivne Vota, men der har ikke i Universitetets Arkiv kunnet findes nogen Oplysning herom. Og nogen reel Betydning fik Afgørelsen ikke, da der snart blev givet Stp. andre Opgaver.

Der vil imidlertid være Grund til at vende Blikket fra de Studier, hvormed Stp. var optaget, til de Kredse, hvori han færdedes og som bragte ham i Forbindelse med mange bekendte Personligheder i forskellige Dele af Samfundet.

En Gaard i Københavns Nærhed, hvor Steenstrup ofte aflagde Besøg, og som længe var et Samlingspunkt for Medlemmer af den Kaarsbergske og Steenstrupske Familie, var Holtegaard. Den ejedes af Proprietær J. Jung, der dog allerede døde 1834; den dreves senere af hans Enke og en af hans Sønner. Hans Kaarsberg var forlovet med den ene af Døttrene og førte hende 1833 som sin Brud til Færøerne, hvor hun faa Aar efter døde. Den ældste af Sønnerne Christoph var meget musikalsk og uddannede sig med Understøttelse af Prinsesse Caroline Amalie i Klaverspil; han blev senere Organist i Aarhus og har komponeret en Del Musik. Dengang gik han stadig mellem Studenterkammeraterne under Navnet »Bedstefaer« paa Grund af sin sindige Natur. Den gæstfri, men ikke velstaaende Familie paa Holtegaard førte et selskabeligt Liv; Kuhlau, H. Rung, Bredal og andre bekendte Musikere spillede Kvartetter sammen med Sønnen, Carl Ploug og Præsten i Søllerød C. J. Boye vare hyppige Gæster. Stp. havde, som det før er fortalt, gjort en af Gaardens Moser til sit særlige Studium, og andre nærliggende Moser droge ham ogsaa ud i Egnen. Ida Kaarsberg havde ofte sin Bolig paa Holtegaard.

Med litterære Kredse kom Steenstrup mest i Forbindelse i Fru Bügels Hus; her traf Stp. mange af Tidens bekendte Mænd, Digtere, Malere, Musikere og Skuespillere. En stor Nydelse skaffede ogsaa hendes Velvillie ham — og i Erindringen glædede Stp. sig derved gennem hele sit Liv — nemlig ved at hendes Loge i det kgl Teater saa jævnlig stod ham aaben. Mærkeligt var det, at Steenstrup altid synes at have bevaret hendes Yndest uforandret, og hans Forlovede ligeledes; thi Fru Bügel var ellers bekendt som en ikke blot bizar, men meget lunefuld Natur. Ogsaa Steenstrups Brødre kom i hendes Hus. Michael Steenstrup fortæller i et Brev til Iapetus under Islandsrejsen om et Besøg hos hende og skriver, at »hun tænker ofte paa Dig. Hun interesserede sig ogsaa meget for Broder Mathias« (senere Dr. phil. og Statens Tilsynsmand ved Folkehøjskolerne). Denne Broder var da Elev i Randers Skole og havde vist glimrende Evner. Da nu et Fjerdingaar derefter Pastor Steenstrup døde, tilbød hun straks sin Hjælp. »Jeg hører — skriver Reinhardt til Stp. (8-4-1840) — at Deres Broder har faaet Invitation at bo og spise hos Fru Bügel — jeg holder af den gamle underlige Særling for dette Træk«. Derfor kom Mathias, da han om Efteraaret havde taget Examen artium med Udmærkelse, til at bo under Fru Bügels Tag. Det viste sig dog efter nogen Tids Forløb, at det ikke var let paa saa nært Hold at bevare hendes Velvilje, og hans Skyld var det ikke, at han snart maatte beslutte sig til at flytte bort.

Ogsaa gennem sin Undervisning kom Stp. i Berøring med bekendte Mænd og Familier. Da han og Drejer drog paa deres jydske Undersøgelsesrejse, havde den bekendtePolitiker og tidligere Redaktør af »Fædrelandet« Johannes Hage besluttet at følge med dem. I sin store Kundskabstørst havde den 37aarige Mand for et halvt Aar siden søgt til Steenstrup for at faa Undervisning i Naturfagene, særlig i Geologi; han vilde forberede sig til en Rejse i Udlandet, hvoraf han ogsaa ønskede geognostisk Udbytte. Et Par Gange ugentlig mødtes han med Steenstrup paa de naturhistoriske Museer. Ogsaa hans Søster Fru Bolette Puggaard var i sit Hjem Steenstrups Tilhører, idet hendes unge Datter — der senere blev gift med Orla Lehmann — havde ønsket at modtage Undervisning i Geologi, som paa denne Tid var en Videnskab, der her og andensteds tildrog sig almindelig Opmærksomhed. Men Joh. Hage kom ikke til at deltage i deres Rejse. Det Tungsind, som han bar paa siden sin Hustrus Død, bragte ham til at opgive Jyllandsrejsen og søge andensteds hen, og med dyb Vemod modtog Steenstrup snart efter den sørgelige Efterretning om Joh. Hages Død. Han har udtalt, at han i ham og hans Søster Fru Bolette Puggaard havde truffet paa Mennesker af en sjælden Sjælsrenhed. Disse Aars Oplevelser knyttede

ham for hele Livet med Inderlighed til de Hageske og Puggaardske Familier, i deres Huse var han en stadig Gæst, og han var nøje knyttet til mange af Familiens Medlemmer. Den unge Geolog Christopher Puggaard sluttede sig tidlig til ham og sendte ham udførlige Meddelelser om sine Rejser og deres Udbytte.

Det er karakteristisk for den Interesse, de geologiske Studier havde vakt, at den 69aarige Kammerherre og Stænderdeputerede Holten Grevenkop-Castenschiold søgte Vejledning hos Stp. i Geologi, Mineralogi og Krystallografi for paa rette Maade at forberede sig til en Rejse i Italien; det skete hurtigt i Løbet af et Par Maaneder, »en Topspiseskefuld dagligen«.

Den Mand, som stod Tronen nærmest, var jo alvorlig interesseret for Naturvidenskaberne, ikke mindst for de Dele af dem, som Stp. havde gjort til særlig Genstand for Studium; i hvert Fald ved Besøg paa Prins Christian Frederiks rige Samlinger maatte Stp. komme i Berøring med Prinsen. Men denne havde ubetinget Tillid til sin Hjælper Dr. Beck, og fra ham havde Stp. trukket sig tilbage. Dr. Beck havde i de første Studieaar paa flere Maader hjulpet Stp., ved Vejledning, Laan af Bøger og ved at tage ham med paa Ekskursioner. Men Stp.s Nærmeste havde tidlig advaret ham; Svigerinden kalder i et Brev Dr. Beck en Pralehals og ærgrer sig over, at han har kapret gode Forsteninger fra Stp. Dr. Beck var en dygtig Konkyliolog, men han tillagde sig ogsaa Betydning som Geognost, hvad han næppe havde. En ovenfor meddelt Udtalelse vil have vist, at han ikke troede sig tilstrækkelig paaskønnet og endog mente, at man tilegnede sig hans Iagttagelser. Hans Udfald mod Forchhammer kunde ikke hue Steenstrup, som ogsaa var opmærksom paa den Mangel paa retfærdig Lighed i hans Arbejde, som han viste overfor de forskellige Samlinger, ved hvilke han var ansat, nemlig det kgl. naturhistoriske Museum, Universitetets Naturaliesamling, Prins Christians Konkylie Kabinet og hans zoologiske Samlinger, idet Arbejdet saa afgjort skete til Gunst for de to sidste.Steenstrup blev nødt til at tage Afstand fra ham. Man ser af et senere Brev fra Pastor Michael Sars, at denne lidt drillende hentyder til, at Steenstrup under Sars's Ophold i København 1837 ikke vilde bringe ham i Forbindelse med Dr. Beck. Steenstrup fik et Tilbud om at ansættes ved Prins Christians Samling, men han undslog sig, derpaa blev Ansættelsen tilbudt Naturforskeren cand. theol. Jacobsen, som ligeledes vægrede sig derved; man maa næsten undre sig over, at dette ikke vakte Prinsens Opmærksomhed. Steenstrup skriver til sin Forlovede: Mine Cirripediers første Afdeling præsenterede jeg Prinsen i Onsdags; han gav mig en Kobbertavle til næste Hefte (til næste Afdeling), men forresten bad han mig ofte om at være »beskeden« mod Beck, at omgaas ham »høfligen«, at vide, at han var meget »pirrelig«, at jeg ikke maatte gøre Regning paa, at Beck skulde give mig alle sine Iagttagelser«, at vi maatte »enes« lidt bedre, at jeg skulde lade ham (Prinsen) afgøre vor Strid, naar jeg havde »een og B. en anden Mening«, at »Intet havde fornøjet ham mere i lang Tid end den Vej, jeg havde slaaet ind paa med mine Monografier«, men at mine Bestræbelser ogsaa i denne Henseende vilde være afhængige af min »kloge Opførsel« mod B. Prinsen vil nu gerne være Mægler, og han har sikkert ogsaa Evne til det; men med Beck kan og vil jeg ikke arbejde«. »Alt hvad jeg havde at indvende imod dette Meget, var kun, at den Naade, jeg syntes at have vundet for H. Kgl. Højhed, og den Velvilje, mine Bestræbelser havde fundet i hans Øjne, kun stemmede lidet med de mindre gode Egenskaber, jeg imod Beck maatte have lagt for Dagen; at jeg laante eller tog fra B., hvad hans var, var meget at sige, men i denne Henseende vilde jeg ikke lade mig afskrække fra at publicere som forhen, saa hurtigen Lejlighed gives mig, havde Beck siden Lyst til at reclamere det, da stod det ham frit for. — Saa med alt det staar jeg paa en god Fod hos Prinsen! Gud lade mig holde Sandheden fast, da vil jeg nok gaa fremad«.

Her skal kun tilføjes, at Becks Upaalidelighed i sin Gerning og hele Stilling til Samlingerne vakte i lange Tider Uvilje hos mange. Prof. Reinhardt var i sin sidste Levetid ligefrem kummerfuld herover, og da der inden Reinhardts Død førtes Forhandlinger med Steenstrup om Ansættelse ved Universitetet, stillede denne som Betingelse, at Beck skulde forlade Universitetets Naturaliesamling. Dette skete ogsaa (1845), nogle Aar senere entledigedes Dr. Beck ogsaa fra de andre Stillinger. Men Steenstrup anerkendte altid Dr. Becks videnskabelige Fortjenester og hans virksomme Interesse for Christian VIII's Samlinger, hvad der fik sit Udtryk i den udførlige Beretning om disse, som Steenstrup meddelte i det Mindeskrift over Kong Christian VIII, der udgaves af Videnskabernes Selskab (1848). I det rent ydre Forhold til Dr. Beck er næppe noget Brud traadt for Dagen.

Steenstrup tog med Glæde Del i Studenterlivet og var blandt dem, der arbejdede paa at give det større Friskhed

og Selvstændighed. Det var et almindeligt Ønske i Regensens Læseforening, hvoraf han som andre tidligere Regensianere var vedblevetat være Medlem, at man kunde have Lejlighed til at høre Foredrag Lørdag Aften i dens Lokaler, og der blev nedsat en Komité bestaaende af Rasmus Nielsen, Salomon Drejer og Steenstrup, alle tre tidligere Regensianere, til at indlede Forhandlinger herom med Regensprovsten. Deres Forslag blev imidlertid mødt med et bestemt Afslag fra Provstens og Fakultetets Side, og det blev endog bestemt, at Læsestuen for Fremtiden skulde undergives Provstens særlige Tilsyn og desuden være lukket for dem, der ikke længer vare Regens- eller Kommunitetsalumner. Saaledes var der ligefrem erklæret Krig mod dette Forsøg paa at skabe et Samliv mellem Akademikere, der frembød Mulighed for en rigere Udveksling af Tanker og Ideer. Under disse Forhold fattede man Planen om at danne en ny Læseforening, og en Indbydelse hertil udgik fra O. Fabricius, Carl Ploug, G. H. Monrad, B. Hummel og Steenstrup. Saaledes blev Academicum stiftet i April 1839; Indbyderne blev valgte til at danne den første Bestyrelse — dog traadte P. Rørdam i Monrads Sted — Ploug blev Formand og var den egentlige Sjæl og Leder; for Academicum skrev han straks den første af sine »Atellaner« — men da sad Steenstrup paa Island og nød kun godt af Kammeraternes mange Meddelelser herom.

Den bekjendte Æsthetiker og Digter Peter Ludvig Moller var udgaaet fra Aalborg Skole og havde taget Studentereksamen samtidig med Stp., han havde i nogen Tid boet paa Regensen og flyttede i Maj 1838 samtidig med Stp. ind paa Eiers Kollegium. Mange Berøringer med hinanden have de vel iovrigt næppe haft, dertil laa deres Interesser paa altfor forskelligt Hold. Møller stod vel ogsaa den egentlige Studenter verden noget fjern, og i denne saa man oftest paa ham med Mishag og Uvilje. Noget egentligt Uvenskab mellem ham og Stp. bestod sikkert ikke, men at der har været Tider, da ogsaa Stp. trak sig tilbage fra ham eller følte sig fornærmet ved hans koldt satiriske og hensynsløse Opførsel, fremgaar af en lille Seddel, som Møller har skrevet og som formentlig stammer fra den Tid, da de boede paa Eiers Kollegium. Den meddeles her, da den vel næsten tegner noget af Møllers Indhold. Mulig staar den i Forbindelse med et Sammenstød, som Møller havde med Academicums Repræsentantskab i Anledning af, at dettes Flertal vægrede sig ved at optage ham som Medlem, da han i Maj Maaned anmodede om Optagelse i Foreningen. Det henskød dog Afgørelsen til en Generalforsamling, og paa denne, der holdtes i Oktober, blev P. L. Møller optaget. Stp. var da paa Island; iøvrigt har han sikkert ikke, saa lidt som Carl Ploug, lagt Møller Hindringer i Vejen.

Επίγραμμα.

»See her et Smædedigt, Iapet, en lapset skammelig Pamflet!« — »Naturligt«, svarer Du og tier — »en Laps forstaar kuns Lapserier.«

Svaret ønskes snarest muligt; paa Vers eller i Prosa — mundtligt eller skriftligt — das ist mir einerley.

Jeg forbliver indtil videre

P. L. Møller.

Saa er da ogsaa Du besat af Fanden —, den fule Tvedragtsaand, der gjerne vil med falske Væv omtaage os Forstanden og gjøre Venskab frækt til Abespil! Bort med den onde Fjende — staa som Mand! spred Taagen og sku selv — jeg veed, Du kan.

Tidt, naar jeg tryktes ned af Længsels Smerte, en Ven jeg søgte til mit arme Hjerte, men hvad jeg fandt, jeg først for sildigt mærkte var Poesi.

Hvad Under da, at denne samme Barm, der til sit Uheld kun var altfor varm, engang imellem aanded ud sin Harm i Poesi?

Den Sværm, der ofte har omstormet mig og ved at martre følt sig lykkelig, den usle Flok, der aldrig bøj ed mig, var Poesi.

De Ord svandt bort som Avnerne for Vind — vel blusser stundom Harmen paa min Kind, men Vreden trænger ej til Hjertet ind — — kuns Phantasi!

Jeg er ei slet saa slem, som jeg mig teer — thi mens mit lette Sind ad alting leer, jeg ønsker, Ingens Vrede blev til Meer end Poesi! —

Og nu, min kjære Jeppe! hør! (thi Enden munter være bør) de Ord, jeg maled paa din Dør, var Poesi.Vær vred! om Du det længer tør, naar ydmyg jeg min Afbigt gjør med Sort paa Hvidt, med Fjer paa Hør — i Poesi.

Ida Margrethe Kaarsberg. Efter en farvelagt Tusktegning.Ida Kaarsberg var i 1838 i en Ferie— hun underviste Smaapiger i Haandarbejde, tegnede og malede — for første Gang paa Besøg i København og boede hos en Slægtning. Den unge Pige var sig fuldt bevidst, i hvor høj Grad den Uddannelse, som en Købmandsdatter i en Provinsby havde modtaget, var forskellig fra den, der fandtes i de højt dannede og litterært ivrige Familier, hvori Stp. færdedes. Hun saa derfor med nogen Spænding hen til, hvorledes hun vilde blive modtaget, men hun havde den Glæde at vinde alle ved sin store Beskedenhed og ved den Taknemmelighed overfor enhver venlig Imødekommen, som straalede ud af hende, ved en aldrig svigtende Taktfølelse, der udsprang af hendes hensynsfulde og kærlige Sind. Derfor naaede hun hurtig at blive Fru Emilie Forchhammers fortrolige Veninde, ligesom Prof. Reinhardts Døttre sluttede sig kærlig til hende, »Fatter« selv blev som en Fader for hende; med Adolph Hannover og Steenstrups andre jævnaldrende Studiefæller, som ogsaa med deres Familie, knyttede hun allerede nu et trofast Venskabsbaand.

Hverken Selskabslivet eller Samlivet med de mange Slægtninge og Venner eller Deltagelse i Fornøjelser hindrede Stp. i hans Arbejde, og han var sikkert altid myreflittig. Men hans store Bekymring var Følelsen af den stedse svigtende Evne til at faa alt, hvad der fyldte hans Tanker og rummedes af hans Viden, ført i Skikkelse og Form paa Papiret eller at faa et Arbejde bragt til en Afslutning, som tiltalte ham. Da kunde han i mundtlige Udtalelser og i Breve lade en mørk Fortvivlelse komme til Orde, fordi han skulde udstaa de haarde Fødselsveer, og fordi han saa lidt ævnede at bringe noget til Ende. Han skriver engang til Ida K.:

»Med vor Ven Forchhammer har jeg talt meget idag, og netop om mine Forretningers Gang, som han med Rette fandt noget langsom; han indsaa snart, at hvad der standsede mig var Forskelligheden [af Arbejdet], men var dog heller ikke uvillig til at indrømme, at der var nu ikke andet for end at holde ud saa vidt mulig indtil Enden; at noget gik fra Haanden, glædede ham ligesom mig; noget — men ikke meget. Vi lide omtrent af den samme Orm«. Stp. maa imidlertid misunde Forchhammers Lethed ved at arbejde. »Nej, vogt Dem for at opsætte!« sagde Forchhammer i Aftes, »jeg har selv sørgeligen erfaret Følgerne«; jeg kunde have føjet til: »Disse Ord kunne være mine«; og naar jeg havde sagt: »Jeg erfarer endnu dagligen Følgerne«, saa kunde han gerne med Rolighed have tilføjet: »Deres Ord kunne være mine«. I Sandhed, han lider meget af denne Lyst, men har ogsaa langt flere og flerartede Beskæftigelser, og man veed, at han langt fra er saa slem i dette Kapitel, som han før har været. Og med al sin Opsættelse bliver denne Mand dog stedse *in salvo,* thi han arbejder med en uhyre Lethed, naar han først begynder at jage de opdyngede Papirbunker tilside; det er som hævede han dem med Dunkraft«.

4. Islandsrejsen 1839—40 og Hjemkomsten.

Ved kgl. Resolution af 28. Maj 1839 blev det overdraget cand. polyt. I.C. Schythe og cand. I. Steenstrup at foretage en Rejse til Island for at undersøge »dels Beskaffenheden af derværende Svovlminer, dels om der sammesteds findes Kul, Salpeter og Nafta, saavel som for at gjøre sig bekendt med Islands øvrige fysiske Beskaffenhed med fortrinlig Hensyn til Naturprodukternes økonomiske Anvendelighed.« For de Rejsende blev der af Prof. Forchhammer udarbejdet en udførlig Instruks.

Stp. var gaaet ind paa at modtage dette Hverv, som jo utvivlsomt var hædrende for ham. Men det var en lang Tid at være borte fra sine Kære, Afrejsen maatte ske hurtigt, og der blev end ikke Tid for ham til at tage Afsked med sin Forlovede. Med Smerte, men dog med en beundringsværdig Styrke modtog Ida Kaarsberg Budskabet om den lange Rejsefærd til det fjerne Land. Iap. Stp.s Fader og Moder tog mod Meddelelsen herom paa helt ulige

Maade.

Pastor Stp. skriver: »Inderlig elskede Søn! Mon disse Linier skulle træffe Dig i København? — i Island? eller intetsteds? Modtager Du dem, saa modtager Du tillige mine hjerteligste Lykønskninger. Gud være med Dig og bevare Dig paa alle de Veje, hvor Du skal færdes! Under enhver Himmelegn, hvor Du skal leve og virke, være han Din Klippe og faste Skjøld. Nej, min elskede Iapetus, jeg var ikke glad ved denne Bestemmelse; at Du søger at faa Lejlighed til at udvide Dine Kundskaber — det er ret og godt; men at Du fortror Dig til Rentekamret, der ikke har kunnet tænke paa at faa sine Udsendte oversendte, før alle Skibene er borte — og der vel ikke saa rundeligen har hidtil betalt Dine Arbejder —, det er just ikke »Med vor Ven Forchhammer har jeg talt meget idag, og netop om mine Forretningers Gang, som han med Rette fandt noget langsom; han indsaa snart, at hvad der standsede mig var Forskelligheden [af Arbejdet], men var dog heller ikke uvillig til at indrømme, at der var nu ikke andet for end at holde ud saa vidt mulig indtil Enden; at noget gik fra Haanden, glædede ham ligesom mig; noget — men ikke meget. Vi lide omtrent af den samme Orm«. Stp. maa imidlertid misunde Forchhammers Lethed ved at arbejde. »Nej, vogt Dem for at opsætte!« sagde Forchhammer i Aftes, »jeg har selv sørgeligen erfaret Følgerne«; jeg kunde have føjet til: »Disse Ord kunne være mine«; og naar jeg havde sagt: »Jeg erfarer endnu dagligen Følgerne«, saa kunde han gerne med Rolighed have tilføjet: »Deres Ord kunne være mine«. I Sandhed, han lider meget af denne Lyst, men har ogsaa langt flere og flerartede Beskæftigelser, og man veed, at han langt fra er saa slem i dette Kapitel, som han før har været. Og med al sin Opsættelse bliver denne Mand dog stedse *in salvo,* thi han arbejder med en uhyre Lethed, naar han først begynder at jage de opdyngede Papirbunker tilside; det er som hævede han dem med Dunkraft«.

4. Islandsrejsen 1839—40 og Hjemkomsten.

Ved kgl. Resolution af 28. Maj 1839 blev det overdraget cand. polyt. I.C. Schythe og cand. I. Steenstrup at foretage en Rejse til Island for at undersøge »dels Beskaffenheden af derværende Svovlminer, dels om der sammesteds findes Kul, Salpeter og Nafta, saavel som for at gjøre sig bekendt med Islands øvrige fysiske Beskaffenhed med fortrinlig Hensyn til Naturprodukternes økonomiske Anvendelighed.« For de Rejsende blev der af Prof. Forchhammer udarbejdet en udførlig Instruks.

Stp. var gaaet ind paa at modtage dette Hverv, som jo utvivlsomt var hædrende for ham. Men det var en lang Tid at være borte fra sine Kære, Afrejsen maatte ske hurtigt, og der blev end ikke Tid for ham til at tage Afsked med sin Forlovede. Med Smerte, men dog med en beundringsværdig Styrke modtog Ida Kaarsberg Budskabet om den lange Rejsefærd til det fjerne Land. Iap. Stp.s Fader og Moder tog mod Meddelelsen herom paa helt ulige Maade.

Pastor Stp. skriver: »Inderlig elskede Søn! Mon disse Linier skulle træffe Dig i København? — i Island? eller intetsteds? Modtager Du dem, saa modtager Du tillige mine hjerteligste Lykønskninger. Gud være med Dig og bevare Dig paa alle de Veje, hvor Du skal færdes! Under enhver Himmelegn, hvor Du skal leve og virke, være han Din Klippe og faste Skjøld. Nej, min elskede Iapetus, jeg var ikke glad ved denne Bestemmelse; at Du søger at faa Lejlighed til at udvide Dine Kundskaber — det er ret og godt; men at Du fortror Dig til Rentekamret, der ikke har kunnet tænke paa at faa sine Udsendte oversendte, før alle Skibene er borte — og der vel ikke saa rundeligen har hidtil betalt Dine Arbejder —, det er just ikkesaa trøstende og beroligende for mig som for Moder, der ser dette som mere i et mig ubegribeligt blidt og klart Lys. Farvel! Gud være med Dig, det er mig saa sært om Hjertet, naar jeg tænker paa ll/2 Aar. Den Tid maaske jeg ikke oplever, og ske Guds Villie! . . .«

Iap. Stp.s Moder fortsætter i Brevet paa følgende Maade. »Gode kære Iapetus! Mit Ønske er og, Gud give Dig en lykkelig Rejse, og Gud bevare Dig, hvor Du er og hvor Du kommer. Og vær selv forsigtig og overlæs Dig ikke med for meget Arbejde eller for mange Arbejder paa eengang. Jeg kan ikke være andet end rolig ved at tænke paa den Tour, Du her skal gøre. Det falder jo saa ganske ind paa den Vej, Du selv har valgt Dig, og naar man gaar stadig frem paa den efter sin bedste Overbevisning, kan man jo rolig overgive sig i Guds Styrelse, som vist gør

alt til det bedste. Gid Sundhed og Tilfredshed følge Dig! . . .«

Der kan ikke være Tvivl om, at begge Forældrene havde Ret. Hvor urimeligt var det ikke af Regeringen at sende to Mænd afsted paa et saa sildigt Tidspunkt af Aaret, at den største Del af Sommeren vilde være gaaet, inden de naaede derop. De sejlede fra København den 7. Juni, men naaede ikke Island før den 27. Juli. Endvidere maatte der i høj Grad hastes med Forberedelserne, som derved let bleve mangelfulde. Men ogsaa Tanken om, hvorledes Stp. paany blev afbrudt i sine Arbejder, kunde gøre ham betænkelig ved Planen, der ogsaa økonomisk beredte ham Vanskeligheder. Han maatte opgive sine Manuduktioner og sin Bolig paa Eiers Kollegium eller den fordelagtigere Indflytning paa Borchs Kollegium, som var ham lovet, han maatte leje et Loftsværelse til sit Bohave og sine Samlinger, hans Rejse i Jylland for Rentekammeret havde ikke bragt ham større Indtægt end at han for at faa alle Udgifter ved Rejsen dækkede havde maattet tage Hul paa den Pengepræmie, han havde faaet af Videnskabernes Selskab for Tørveafhandlingen. Og naar han om halvandet Aar var vendt tilbage, stod han aldeles paa bar Bund.

Imidlertid havde Moderen Ret i, at denne Rejse vilde være saa lærerig for hans Studier og saa udviklende for hans naturhistoriske Erfaring, at der ikke kunde være Tvivl om, at han burde gaa til den med Mod og Glæde.

I Juni Maaned drog Schythe og Stp. afsted, men standsedes i lang Tid i Norge, og Stp. aflagde et for ham minderigt Besøg hos Eidsvoldsmanden Godsejer Jacob Aall og hans Familie paa Næs Jærnværk ved Arendal. Denne norske Rejse saavel som det lange Ophold paa Island, der blev af saa stor Betydning for Stp.s Udvikling, maa dog forbigaas i denne Skildring. Af Rejsen i Island og dens Betydning har en sagkyndig Videnskabsmand samtidig givet en udførligere Fremstilling.

Derimod skal Blikket vendes mod de hjemmeværende, med hvilke Stp. førte en omfattende Brevveksling. Hans naturhistoriske Venner modtog med Glæde enhver Meddelelse om alle de nye Iagttagelser, han havde gjort, ligesom ogsaa de Sendingeraf Naturalier, som Skibene bragte. Saaledes er F. M. Liebmann helt begejstret over de Planter, Fanerogamer saavel som Kryptogamer, som Stp. havde sendt; »selv om Din Rejse havde været blot botanisk, vilde Faa have præsteret mere«. Taknemlighed over, hvad Botanikerne havde modtaget, bragte da ogsaa Professor Jens Wilken Hornemann — han var da 70 Aar gammel og svagelig efter et apoplektisk Angreb — til at tilskrive Stp. det efterfølgende Brev (Liebmann skriver: »Jeg erfarer, at Hornemann har tilskrevet Dig og takket Dig for det alt præsterede — det er godt gjort af den gamle Svend, det kan man heller ikke noksom«):

Skønt jeg ikke før har staaet i Korrespondance med Dem, tillader jeg mig dog at aabne denne, da De, skønt Botaniken ikke er Deres Hovedfag, ved deres Planteundersøgelser har vist saa megen Skønsomhed, at det vil være mig en Fornøjelse at staa i Forbindelse med Dem. Iblandt de Planter, som De har sendt til Hr. Liebmann, findes adskillige, som ikke før vare fundne i Island, ja der ere endog de, som synes at være nye Arter. Dette har interesseret mig meget, thi næsten alle de, som have botaniseret i Island, naar jeg undtager A. Mørch og König, have aldeles intet nyt bragt derfra, hvilket uden Tvivl er en Følge af Islændernes ubegribelige Ulyst til Naturbetragtninger, især af de mindre Slags. Hr. Liebmann har ogsaa sagt mig, at De har fundet Oscillatorier i de varme islandske Kilder, hvilket er meget mærkeligt, især med den Varmegrad, som disse skulde have haft. Jeg er endogsaa saa nysgerrig i den Henseende, at jeg udbeder mig Efterretninger derom fra Dem selv. Fremdeles skal der iblandt de tilsendte Alger være mange interessante, hvilke jeg endnu ikke har set. Det er overalt fra denne Side, at den islandske Flora maa være interessant. Af Mosser, Alger og Lichener maa der vel findes mange flere end vi vide, og De vil i disse Familier finde en vid Mark for Deres Undersøgelser. Hvilke Planter der findes omkring Gejser, har ingen bemærket; thi i Vandspringet selv findes vel næppe noget Vegetabil. Er der nogen Lejlighed til at bemærke, hvor lang Tid der hengaar, inden den ved Eruptioner efterladte Lava bliver beboet af Vegetabilier ? I den saakaldte Surturbrand, som nok er af vegetabilisk Oprindelse, har jeg set Bladformer, bragte af Hr. Henderson, som uden al Tvivl var af en Populus, men hvilken? Er der betydelig Forskel paa de Alger, som forefindes paa Nord- og Sydsiden af Island? Er Algerne til betydelig Nytte for Søfuglene? og for Fisk, Delfiner, Phocæ etc? Findes Clio borealis ved Kysterne? Professor Eschricht vilde vist være Dem meget forbunden for en Tegning af et levende Exemplar deraf, ligesom jeg for Tegninger af Planter, som ved Tørring forandre deres

Farver. Har De i Island fundet noget lignende til det, De opdagede i de danske Tørvemoser?

Alle disse Spørgsmaal ere interessante, men jeg forlanger ikke Svar paa dem straks, men kun efter Deres Lejlighed.

Alle Deres Venner leve godt, men derom har vel Liebmann underrettet Dem. Samme har vel ogsaa sagt Dem, at Vahl og Krøyer have hver faaet en Gratification af Kongen af 500 Rbd.? Drejer venter jeg at faa ansat som Opsynsmand ved Havens Samlinger. — Lev vel og tænk paa mig, naar De beskæftiger Dem med Planterne.

13. April 1840

Deres

J. W. Hornemann.

Et andet Brev er ogsaa værdt at hidsætte, fordi det stammer fra en bekendt, højtfortjent Mand, som stadig viste Stp.s Studier stor Opmærksomhed, og fordi det i Brevet næsten erkendes, at der blev stillet for mange og for store Krav til Stp.s Evner og Kræfter. Konferensraad Jonas Collin skriver den 5. April 1840 saaledes:

Ret megen Tak, kære Steenstrup, for Deres Brev af forrige Maaned. Postskibet gjorde en mærkelig hurtig Rejse, saa de islandske Fugle kom velbeholdne hertil. Det glæder mig af Deres Brev at se, at Tiden er gaaet saa godt for Dem i Vinter. Gid De nu ret kunde benytte Sommeren. Det er egentlig for kort en Tid med Hensyn til det meget, De har at foretage, det store Terrain, De har at berejse, og det meget, De kunde opdage. Men De vil vel ikke gerne opholde Dem længere end til Efteraaret i Island? De har ogsaa her meget at gøre, det véd jeg. Men jeg tror rigtignok, at Island kunde have megen Gavn af, at en Mand som De lærte det tilgavns at kende. Hvad der har især frapperet og interesseret mig i Deres Brev, er Ytringen: at Skovene, efter Deres Overbevisning, kunde blive ligesaa store som de have været; — det har jeg aldrig hørt før, men nu tror jeg det, og jeg skal se til at sætte baade Rentekammeret og Landhusholdningsselskabet i Bevægelse; kunde jeg kun faa dem til at tro. Mændene, man først skulde henvende sig til, ere altsaa: Stiftamtmand Bardenfleth, Præst Johnsen til Odde, Sysselmand Sverresen og Provst Sæmundsen, og Frøsorterne, de skulle have, ere af *populus tremula, populus alba* og *betula alba.* Det skal, om Gud sparer Liv og Helsen, ikke blive glemt, og lykkes Foretagendet, saa bør de fremstaaende Bevoksninger hedde de steenstrupske Lunde.

Om den Tour, De har foresat Dem, kan jeg ingen Mening have. Hvad Genstandene angaar, saa ere jo Svovl og Surturbrand de principale; men De glemmer vist ikke én, som jeg ved Deres Afrejse omtalte: et hvilketsomhelst Bygningsmaterial; Kalk og Steen skal haves herfra, det er beklageligt. Findes der ikke Lerarter, hvoraf der — hvis de ikke kunde blive brændte til Sten — kunde opføres Huse af den Slags, her opføres under Navn af Vallervånde (en 20 til 24 Tommer tyk, sammenbanket Lervæg)? [Wellerwand, det tydske Udtryk for klinet Væg]. Den Bygningsmaade anvendes her med megen Held.

Hvad Indtryk har Budskabet om Frederik den Sjettes Død gjort i Reykjavik? Her voldte det en almindelig og sand Landesorg.

Med de bedste Ønsker for Dem og Deres Forehavende slutter jeg disse Linier, forblivende

Deres hengivne

Collin.

Under sine Rejser i de islandske Fjelde og under sit lange Vinterophold i Reykjavik havde Stp. samlet sig mange hengivne Venner, som længe efter vedblev at staa i Brevveksling med ham (Apotheker J. G. Møller i Reykjavik skriver den 25. Juli 1841: »uden at smigre Dem, gode Ven! tør jeg nok paastaa, at ingen Rejsende i Island har efterladt sig et bedre Minde end De!«). Men Stp. havde ogsaa Behov at have deltagende og trøstende Venner> thi det var tunge Budskaber, som Foraarsskibene bragte ham. Ikke blot indløb nu Efterretningen om Kong Frederik VI's Død, men Brevene bragte Stp. Bud om, at hans Fader og den, som hdn selv kaldte sin »anden Moder«, begge var bleven kaldt bort.

»Vor salig Fader har jo ofte selv med en underlig Bestemthed forudsagt, at han ej levede længe«I Thisted Amtsavis fandtes 1910 blandt »Sagn fra Thy, samlede efter Folkemunde af D.« følgende: Pastor Steenstrup, der for en hel Del Aar siden var Præst i Hillerslev, skal have været meget nærsynet, men Varsler og den Slags Ting kunde han tydelig se. Nogle faa Dage før han døde, fortalte han sine Nærmeste, at han snart skulde dø, for han havde tydelig hørt sig selv gaa omkring i Stuerne med sine Tøfler paa. En Dag stod han ude i Haven og plukkede Hindbær, og som han stod allerbedst ved sit Arbejde, saa han en Flok sortklædte Mænd gaa gennem Haven over til Kirken med en Ligkiste. Dette Syn blev han meget forknyt over; thi han var bange for, at det var en af hans otte Sønner, der skulde dø, og at det var Varsel derfor, han havde set. Det blev imidlertid ingen af dem, men derimod hans Huslærer, en Seminarist fra Snedsted, der døde, og da hans Kiste ikke kunde komme ud af Døren, maatte de sætte den ud igennem et Vindu, der vendte ud til Haven, og gik saa med Liget gennem Haven til Kirkegaarden, saaledes som han havde set det., skriver Broderen Auditør Michael Stp. En vis Uro eller Utaalmodighed hos ham var ikke bleven mindre med Aarene og stod vel i Forbindelse med legemlig Svækkelse. En Dag blev han pludselig lam i den ene Side og mistede Mælet; saaledes henlaa han nogle Dage, tog mildt og kærligt Afsked med Hustru og Børn og døde den 23. Januar 1840. Fire Sønner førte hans Lig til Slægtens Gravsted paa Sjørring Kirkegaard, hvor han havde bestemt at ville hvileOm Slægten Steenstrup henvises iøvrigt til det af Dansk Genealogisk Institut udgivne Skrift: Provst Jørgen Carstensens Slægt, ved Max Groshennig, S. 58 — ved Institutets Velvilje har ovenfor (S. 6) Portrætterne af Pastor Steenstrup og hans Hustru kunnet gengives — og til Mindeskriftet over I. C. Jacobsen, ved C. Nyrop, S. 130 f.. Kort efter at Ida Kaarsberg var kommen hjem fra Bisættelsen i Skelund, blev hendes Moder syg, og faa Dage efter udaandede denne fromme og kærlige Kvinde (24. Febr.).

Pastorinde Steenstrup blev boende i Skelund, hvor hun byggede et lille Hus, men det Kaarsbergske Hjem i Aalborg opløstes. Da samtidig Hans Kaarsberg fra sit Kald paa Færøerne var bleven forflyttet til Græse ved Frederikssund, bad han, der sad som Enkemand med en lille Datter, de to Søstre Talke og Ida om at tage Bolig hos sig.

En Dag i Oktober 1840 bar Skibet fra Island den Rejsende til Øresund, hvis skovklædte Kyster han med Jubel gensaa. Men Vinden var sløj, Masser af Skibe laa hinsides Helsingør og ventede paa Vind; brændende af Utaalmodighed steg Stp. i Land og tog en Vogn, som kunde føre ham til København. Imidlertid havde netop det islandske Skib faaet fat i en smal Vindstribe, fra Vognen kunde Stp. se, hvordan det gled ned gennem Sundet, og da han selv naaede Hovedstaden, mødte han sin Kaptajn i Gaderne.

Der var mange at hilse paa og mange at takke for modtagne talrige Breve og for hjertelige Ord i Anledning af de personlige Tab, han havde lidt. Efter en kort Tid at have boet paa Hotel lejede han et Værelse paa Lille Købmagergade, og nu skulde Indberetningerne til Rentekammeret skrives, de mange Iagttagelser bringes paa Papiret, de forladte, halvbegyndte Arbejder genoptages.

Den kommende Vinter blev i mange Henseender en haard Tid at gennemgaa for Stp.; han var kun lykkelig ved at have sin Forlovede i saa stor Nærhed, at det blev muligt ret ofte at besøge hende i Præstegaarden i Græse eller paa Holtegaard. Ida og hendes Søster maatte holde Modet oppe i ham, thi nu stod han atter ved den Gerning, som faldt ham saa svær, at bringe det gennem Øje og Tanke indvundne i ydre Form og Fremstilling. Ogsaa legemlig var Stp. angrebet og overanstrængt, han maatte stadig ty til Medicinflaskerne (men — skriver Stp. — Hannover blamerer kun sig selv ved sin Paastand om, at jo mindre rask jeg føier mig, jo længere er den Recept, jeg vælger); henad Foraaret kom Feberen. Jævnlig tyede han ud til sin »Viberede«, et Lysthus ved Vibenshus, hvor han kunde arbejde i Ro.

Adolph Hannover var allerede for et Aar siden draget paa en stor Studierejse, og efter et længere Ophold i Berlin naaede han til Paris; først henad Foraaret kom han hjem. Der var under Rejsen bleven vekslet lange Breve mellem Vennerne, og i disse blev da ogsaa deres forskellige Arbejdsmaade drøftet; den Gemyttets Ligevægt, som Hannover i saa langt højere Grad besad, fandt da ogsaa sit Udtryk i hans Breve. »Det forekommer mig, at Din Rejse ikke har givet Dig den Tilfredshed og Sindsro, som er Dig saa aldeles nødvendig«; han opfordrer Vennen

til »at udse sig eet Punkt og lade dette være Centrum for det øvrige; thi vore ringe Kræfter formaa endnu ikke at opfatte Alt, vi maa lade os nøje med at trænge nøje ind i een Specialitet, dermed er Videnskaben og vi selv bedst tjente. Du ser vistnok, hvortil jeg sigter: det er kun en Gentagelse af min Bøn ovenfor, kun at have ét Arbejde for ad Gangen.Denne Maade at arbejde paa har jeg fulgt fra det Øjeblik af, jeg blev selvstændig, og uagtet der hører en vis Grad af Ensidighed til at gaa frem saaledes, og man har mere (indbildt) Glæde af at leve i flere Verdener paa én Gang, saa forekommer mig dog denne Maade som sagt at være den eneste, hvorved man kan stifte nogen Gavn« (Okt. 1840). Lidt senere, efter at have faaet Meddelelse om Stp.s Hjemkomst, sender Hannover »nogle hjertelige Ord til min kæreste, elskede Ven. Hvor jeg glæder mig ved, at Du er kommen tilbage! Men hvad er en Botozoogeolog for en Ting, thi en Ting er det dog vel og ikke noget Menneske . . . Jeg vil bede den kære Ida at gøre Dig til et ordentligt Menneske, thi ellers vil jeg slet Intet mere have at gøre med Dig. En Botozoogeolog, Gud bevar's!«. Og i et følgende Brev hedder det. »Tag mig det ikke ilde op, at jeg fremtræder som en Mentor ligeoverfor Dig, der er mig saa overlegen i Aanden. Kæreste Ven, der er vistnok Ingen næst efter Din Ida, der tager en saa hjertelig Andel i Din fremtidige Skæbne som Din Ven«. Han kan ikke forstaa, at der efter alt hvad Steenstrup har udrettet, nu ikke gives ham en offentlig Ansættelse; men skal han fortsætte videre med sine videnskabelige Arbejder, beder han ham arbejde »paa min ensidige Maade«.

Allerede før Islandsrejsen havde Ida Kaarsberg stadig tilraabt sin Forlovede: Tørv! Tørv!; hun saa, at dette Arbejde maatte bringes fra Haanden, og at det vilde være betydningsfuldt for Stp., at det kunde udkomme. Stp. selv var jo ogsaa i høj Grad interesseret derfor; han tænkte, at Undersøgelserne ogsaa i praktisk Henseende vilde have Værd. Han havde allerede for et Par Aar siden skrevet til Ida: Du skulde set, hvor Tørv og Tørvegen væksten interesserede Kammerherre Gastenschiold [se foran S. 26] og de to Sønner, der bestyre hans Gaarde. »Den Indflydelse, de vilde tillægge mine Undersøgelser desangaaende paa hele Tørvebehandlingen, var ikke ringe, og de beklagede ikke mindre end jeg, at min Afhandling desværre endnu ej var trykt. Ogsaa disse Ytringer, der overbevise mig om, at mine Bestræbelser i denne Retning have mere end videnskabelig Interesse, jage mig hver Dag til at paaskynde Fuldendelsen ; men hvor tager jeg Tid fra for at udføre først, hvad jeg har under Arbejde og som ingen Opsættelse taaler! ... At sørge for sit Udkomme i de næste fjorten Dage er dog det nødvendigste af alt. . . . Rentekammeret maa saa forresten sige, hvad det vil, jeg kan forsvare mig selv — med Hensyn til dette«.

Langsomt skred Arbejdet frem, men i Juni kunde han skrive Bogens Fortale, og inden Aaret var til Ende, kunde Bogen udkomme. Dens Titel var »Geognostisk-geologisk Undersøgelse af Skovmoserne Vidnesdam- og Lillemose i det nordlige Sjælland, ledsaget af sammenlignende Bemærkninger, hentede fra Danmarks Skov-, Kær- og Lyngmoser i Almindelighed. Ved I. Iapetus Sm. Steenstrup, Naturforsker« (1841). I de Særtryk af Bogen, som Stp. havde taget, havde han tilføjet følgende Tilegnelse:»Faderen, Præsten, Landmanden Johannes Wogelius Steenstrups dyrebare Minde helliges med sønlig Taknemmelighed mine Studiers Førstegrøde«.

Her skal nu ikke dvæles ved den Betydning, som dette Arbejde har haft for Studiet af Danmarks naturhistoriske Fortid, eller ved den almindelig anerkendende Dom, hvormed Bogen modtoges. Der er kun Grund til her at belyse ét Forhold og at hidsætte en enkelt Udtalelse om Afhandlingens Resultater. Den fortjente Forstmand Skovrider paa Alheden Jens Bang havde ogsaa indleveret en Afhandling om Tørvemoser til Videnskabernes Selskab, men den indkom efter at Fristen var udløbet. Den blev alligevel bedømt af Komiteen, der udtalte, at Forf.s Iagttagelser ikke syntes anstillede efter nogen videnskabelig Plan og manglede Nøjagtighed, men at Afhandlingen indeholdt en Del interessante Oplysninger, hvorfor man vilde tilbyde Forfatteren en Godtgørelse lig den halve Præmie, »naar han vilde overlade sit Manuscript med Tilladelse til at benytte det paa den Maade, Selskabet maatte anse gavnlig«. Selskabet overlod nu Stp. Afhandlingen til Afbenyttelse og Uddrag — saaledes som Stp. udtaler i sin Bog (S. 70), hvor han jævnlig anfører Angivelser fra den — men dette er sikkert snarere sket efter Selskabets Ønske end paa Stp.s Anmodning, hvad da ogsaa fremgaar af Ytringer i et Brev til Prof. Reinhardt: »Endnu maa jeg endelig veksle et Par Ord med Dem, Hr. Etatsraad, om det Bangske Manuskript, som jeg har benyttet til Tørveafhandlingen; jeg forstaar mig sandelig ikke ret paa denne Fremgangsmaade, og det er kun paa Videnskabssclskabets Skøn, at jeg har bekvemmet mig til at Jade »Kritiken« bortfalde, fordi det synes

mig at være en Uopmærksomhed imod Manden, som jeg i hans Sted nødig nok vilde have taalt. At tage af et Arbejde det alene, som passer ind i Ens Kram, saaledes som Etatsraad F. Magnussen undertiden gør, er noget, jeg mindre kan billige; jeg beder Dem derfor ret meget, at skrive mig et Par Ord til, hvoraf jeg kan se, hvori min Misforstaaelse ligger«.

Forstraad Bang viste sig imidlertid fuldkommen tilfreds med den Maade, hvorpaa hans Afhandling var bleven benyttet, saaledes som det vil fremgaa af hans Brev til Stp., efter at denne havde tilsendt ham sit Skrift. »Det er — med Hensyn til Deres Skrift — saa langt fra, at jeg kunde være utilfreds med den Maade, hvorpaa De har vidst at gøre Brug af de ubetydelige Bidrag, jeg har været i Stand til at levere, at jeg tvertimod foler mig Dem forbunden og taknemlig derfor. Kun vil De tillade mig — jeg gaar altid aabent tilværks — at ytre, at jeg, idet jeg i Sandhed erkender den Grundighed og Sagkundskab og Lærdom, hvormed Skriftet er udarbejdet, saavel som den Flid og Møje, hvormed Undersøgelserne ere udførte, ikke er bleven ganske overbevist om, at 1) den Art Fyr, som findes i Moserne, ikke er pinus sylvestris, 2) Gran ikke er at opdage og 3) at Tørven selv skulde behøve saa lang Tid til at genvokse, som De antager. At komme Sandheden saa nær muligt, er jo det Maal vi stræbe efter. Jeg vil derfor lejlighedsvis samle alle de Data, jeg er i Stand til,for at dokumentere min Mening; men hvad enten Resultatet bliver i Faveur af Deres eller af min umodnere Dom, skal det — det forsikrer jeg — ikkun komme for Lyset for Dem, som jeg anser for det rette Forum, og hvis nøjere Prøvelse jeg helst underkaster mine — sikkert svage — afvigende Anskuelser. Jeg tegner mig Deres med sand Højagtelse forbundne

J. Bang.

5. Ansættelsen i Sorø og Undervisningen ved Akademiet. 1841—1845.

SORÖE ACADEMIE Efter Vignetten paa et af de her meddelte Breve. Af videnskabelig Anseelse kunde Stp. jo imidlertid ikke leve. Han stod stadig uden Ansættelse, og Udsigt til at opnaa en saadan syntes ikke at frembyde sig. Det var jo dog paa Tide, at han kunde føle sig selvstændig og økonomisk sikret, og at han kunde hjemføre sin trofaste Forlovede. Da døde den 16. Juni 1841 Lektor i Mineralogi og Botanik ved Sorø Akademi J. H. Bredsdorff.

Nu maatte Stp. haabe paa, at hans gode ældre Venner, Universitetets Professorer, vilde staa ham bi under hans Bestræbelser for at opnaa denne Stilling. Prof. Forchhammer udtaler da ogsaa i sin Erklæring, at han i omtrent ti Aar, siden Steenstrup var en ung Student, havde fulgt hans videnskabelige Udvikling med Interesse og kunde udtale, at han i Geognosi og Mineralogi havde allerede i mange Aar staaet selvstændig og aandig uafhængig. Ikke blot hans Arbejde over Naaletræerne i Moserne havde vist hans videnskabelige Dygtighed, men han havde under sin Rejse paa Island »gjort en saa stor Mængde vigtige Iagttagelser, at man med Bestemthed turde forudsige, at deres Bekendtgørelse vilde gøre Opsigt. De nye Mineralier, han har bragt med sig tilbage, og deres Udviklingsforhold ere Genstand for et Arbejde, som Steenstrup og jeg i Forening agte at udgive om føje Tid, og hvortil Forarbejderne ere fuldendte. I den naturhistoriske Forening har jeg haft Lejlighed til at overbevise mig om, at Steenstrup har Talent til offentlige Foredrag; han mangler kun det, som Øvelsen ene kan give, den Sikkerhed og Rolighed paa Kathedret, hvormed han bliver fuldkommen Herre over sine Tanker og Udtryk. for at dokumentere min Mening; men hvad enten Resultatet bliver i Faveur af Deres eller af min umodnere Dom, skal det — det forsikrer jeg — ikkun komme for Lyset for Dem, som jeg anser for det rette Forum, og hvis nøjere Prøvelse jeg helst underkaster mine — sikkert svage — afvigende Anskuelser. Jeg tegner mig Deres med sand Højagtelse forbundne

J. Bang.

5. Ansættelsen i Sorø og Undervisningen ved Akademiet. 1841—1845.

SORÖE ACADEMIE Efter Vignetten paa et af de her meddelte Breve. Af videnskabelig Anseelse kunde Stp. jo imidlertid ikke leve. Han stod stadig uden Ansættelse, og Udsigt til at opnaa en saadan syntes ikke at frembyde sig. Det var jo dog paa Tide, at han kunde føle sig selvstændig og økonomisk sikret, og at han kunde hjemføre sin trofaste Forlovede. Da døde den 16. Juni 1841 Lektor i Mineralogi og Botanik ved Sorø Akademi J. H. Bredsdorff.

Nu maatte Stp. haabe paa, at hans gode ældre Venner, Universitetets Professorer, vilde staa ham bi under hans Bestræbelser for at opnaa denne Stilling. Prof. Forchhammer udtaler da ogsaa i sin Erklæring, at han i omtrent ti Aar, siden Steenstrup var en ung Student, havde fulgt hans videnskabelige Udvikling med Interesse og kunde udtale, at han i Geognosi og Mineralogi havde allerede i mange Aar staaet selvstændig og aandig uafhængig. Ikke blot hans Arbejde over Naaletræerne i Moserne havde vist hans videnskabelige Dygtighed, men han havde under sin Rejse paa Island »gjort en saa stor Mængde vigtige Iagttagelser, at man med Bestemthed turde forudsige, at deres Bekendtgørelse vilde gøre Opsigt. De nye Mineralier, han har bragt med sig tilbage, og deres Udviklingsforhold ere Genstand for et Arbejde, som Steenstrup og jeg i Forening agte at udgive om føje Tid, og hvortil Forarbejderne ere fuldendte. I den naturhistoriske Forening har jeg haft Lejlighed til at overbevise mig om, at Steenstrup har Talent til offentlige Foredrag; han mangler kun det, som Øvelsen ene kan give, den Sikkerhed og Rolighed paa Kathedret, hvormed han bliver fuldkommen Herre over sine Tanker og Udtryk.Tilsidst maa jeg endnu tilføje, at det mineralogiske Museum skylder Hr. Steenstrup meget rige Samlinger, der ere ligesaavel Beviser for hans Evne til at samle som for hans Uegennyttighed«.

Paa en ret tilsvarende Maade udtaler Reinhardt sig, men »hvad jeg maa anse for at være det vigtigste og det i Fremtiden mest lovende, Stp. befinder sig paa det Standpunkt, at han selvstændigt og frit baade kan bedømme fremmede Iagttagelser og gaa ind paa en Række af egne Undersøgelser for saaledes at benytte begge til at vinde nye og vigtige Resultater«. Baade Geognosien og Zoologien ville under hans fortsatte alvorlige Stræben ikke blive til Forsteninger af uforanderlig Form og ensidigt Indhold, men vil hos ham udvikle sig til et organisk levende Helt. Han henviser ogsaa til hans uventede og interessante Resultater over Brunkulsformationen paa Island og mange paa hans Rejse gjorte zoologiske Iagttagelser.

Overfor Botaniken var der jo den Vanskelighed, at dette Fag ikke havde været Stp.s Hovedstudium, og at han kun paa mere indirekte Maade havde vist sit Blik derfor og sine Kundskaber deri. Imidlertid bevidnede Prof. J. F. Schouw, at Steenstrup, inden han kom til Universitetet, havde erhvervet sig botaniske Kundskaber, og at han i de første Universitetsaar havde studeret Botaniken ved Siden af de andre Naturfag. Det alvorlige Studium af de sidste havde hindret hain i at udvide Kundskaben i Botaniken, skønt baade Moseundersøgelserne og Iagttagelsen over de islandske Planteforsteninger bragte ham i nogen Berøring med botaniske Emner. Om han end »saaledes for Øjeblikket næppe besidder den Dygtighed i Plantevidenskaben, som udkræves for at beklæde en Docentplads i dette Fag, tror jeg dog, saavel med Hensyn til Retningen af hans tidligere Studier, som til hans Evner og Grundighed, at han vil blive i Stand til hæderligen at opfylde de Fordringer, man i saa Henseende kan gøre, naar der levnes ham nogen Tid, inden han behøver at foredrage denne Del af Naturvidenskaben«.

Udrustet med disse Anbefalinger kunde Stp. indgive sin Ansøgning. Han henviste til, hvorledes hans Afhandlinger om Martørven og Moserne, hans Paavisninger af Cirripediernes Forekomst i Kridt-, Oolith- og Liasperioderne og hans Undersøgelser af Surturbranden havde gaaet i geologisk Retnirg, ligesom hans Fund af nye Arter Planter fra Island, hvoraf enkelte allerede vare beskrevne af Drejer, og hans Iagttagelser over Vegetationen omkring Islands varme Kilder maatte give Prøver paa hans botaniske Kundskaber.

At Kong Christian VIII vilde være gunstig stemt for hans Ansættelse, derom kunde der ikke være Tvivl. I Anledning af sit Besøg ved Hove skriver Stp. til Ida K.: »I Forgemakket fandt jeg Krøyer, som i Forgaars kom med *Bellona* [fra Sydamerika]; det var endda en Mand, som for sin Dygtighed fortjente Sorø, om han vilde have det, men som ikke endnu er de Fag voksen, som dér skal doceres,og derfor antager jeg, at han ikke vil have det; dertil er han for ærlig«. Stp.s Forlovede ængstedes nok noget ved Tanken om denne mulige Konkurrent, men haabede paa, at det var »for lidt for ham«.

Afgørelsen faldt den 24. August 1841, da Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler meddelte Stp., at det ved Lektor Bredsdorffs Død ledigt blevne Lektorat ikke vilde blive besat for Tiden, men at Direktionen overdrog ham fra 1ste Sept. »at holde de Forelæsninger og at udføre de Forretninger, som henhøre til et Lektorat i Naturvidenskaberne ved Sorø Akademi og Skole, og navnlig med Hensyn til Mineralogi og Botanik, Alt mod en Godtgørelse af 800 Rdl. aarlig af Akademiets Kasse, samt Emolument af fri Bolig og 16 Favne Brænde aarlig«. Det var saaledes kun en Konstitution, Stp. opnaaede, og Forholdet blev ikke anderledes i den følgende Tid; de stadige Planer om en Omdannelse af Akademiet vare Anledningen til dette Forbehold.

Da Undervisningen straks skulde begynde, maatte Stp. i største Hast gøre sig rede til Opbrud og tillige skynde sig med de fornødne Indkøb for en Husholdning. Thi derom kunde der ikke være Tvivl, at Stp. nu vilde hjemføre sin Brud. Ida Kaarsberg og Søsteren Talke, Stp.s »Plejemoder«, med hvem det forlængst var vedtaget, at hun skulde indgaa i deres Hjem, rejste til Aalborg og Vendsyssel for at tage Afsked med Familiens Medlemmer; derpaa samledes man hos Stp.s Moder i Skelund, hvor Bryllupet stod den 19. Okt. 1841. Kort efter drog de ind i det nye Hjem i Sorø.

Stp.s Formand i Embedet Bredsdorff var en Art Polyhistor og havde i flere Retninger vist sig som en genial Forsker, men han havde netop i de naturvidenskabelige Fag hverken vundet Anseelse som Videnskabsmand eller som Lærer, hvad der især havde sin Grund i hans Mangel paa Evne til Studium i Naturen. Derfor havde han heller ikke forstaaet at indsamle Materiale til Forøgelse af Akademiets naturhistoriske Samlinger. Stp. maatte derfor straks tænke paa at skaffe sig det nødvendige Grundlag for en naturhistorisk Undervisning. »Jeg sidder nu — skriver han til Konferensraad Collin — i de mig interimistisk anviste Direktionsværelser og venter paa, at Aanden skal komme over mig, og jeg for Alvor tage fat paa det meget, jeg har at gøre, og da jeg nu bilder mig ind, at det maa gaa lidt fra Haanden for mig, saa vil det ogsaa gaa, om end lidt langsomt. Det er ellers en ganske egen Sag at forberede sig til geognostisk-geologiske Foredrag i Sorø, hvor alle Bøger dertil mangle og kun en ubetydelig Samling findes. Men selv deri skal jo en Del af min Virksomhed bestaa, at forøge Hjælpemidlerne til et saadant Foredrags Holdelse«. Han har allerede skrevet en Rekvisitionsliste til Boghandler Reitzel, men den truer med at gaa op til 100 Rdl., og han tør ikke afsende den, før han véd, at et Laan er blevet ham tilstaaet af Universitetsdirektionen. MenCollin maa meddele ham, at Direktionens »utidige Kniberi og Henskyden paa Finanserne« havde medført en mindre anbefalende Indstilling fra disse, saa at Kongen havde bestemt, at Direktionen og Sorø Akademi selv maatte afholde Laanet.

Stp. maa rundt om tigge sig frem, og han beder Botanisk Haves Styrelse om at faa overladt en Samling Planter; han faar Tilsagn derom mod at Haven i Stedet derfor »erholder en Samling af de Planter, som vokse i Omegnen af Sorø, en Ting, hvilken vistnok letteligen næste Sommer kan udføres, da De uden Tvivl vil undersøge Egnen lidt mer end Deres Formand har gjort« (Jens Vahl 3-10-1841). Til Prof. Reinhardt skriver han: »Det er et slemt Sted det Sorø, at drive et tilfredsstillende Liv paa, og allermest, naar der til dette hører Studier. Jeg skal læse Zoologi i Skolen, eller Mineralogi, eller Botanik, kort, hvad jeg selv vil; men kun een Time om Ugen i hver Klasse, med Elever, som jeg kun ser den ene Time, og uden at Eleverne skulle eksamineres deri til nogen Eksamen. I Sandhed en ypperlig Indretning! Og af Zoologica ejes kun en navnkyndig Isbjørneunge, som nu af Overanstrengelse kun kan repræsentere de lavere Dyrformer og imorgen skal bortkastes« (6-10-1841). Nogle Dage senere skriver han: »Kan jeg ikke tigge mig til en Cephalopod? (jeg har selv sendt to fra Island«.), og samtidig hedder det: »Mage til Behandling af Naturhistorien, med Hensyn til Undervisningsmaaden, Undervisningsbogen, Samlingens Tilstand (Ikketilværelse) og Udsigterne til at faa en Samling af det allernødvendigste, har jeg aldrig set« (11-10-1841). Dagen efter tilføjer han: »Jeg har lovet Dem ikke at være Brushoved, det skal jeg holde, men ligegyldig kan jeg ikke være og bør ikke være«.

Det var ikke alene Samlingernes Mangelfuldhed, som forbavsede Stp.; det var hele den Maade, hvorpaa den store soranske Institution var indrettet, den Mangel paa Kraft i Arbejdet og Disciplin under dets Udførelse, som han var Vidne til og som den milde og humane Direktor G. H. Waage, med sin Mangel paa virkelig Styreevne, ikke havde Mulighed for at raade Bod paa. Netop i Spørgsmaalet om Disciplin havde Stp. et Sammenstød med nogle Elever, som paaførte disse en Straf. Hvorledes Undervisningen blev drevet, vil fremgaa af den Skildring, som

Stp. giver i et Brev til Prof. Reinhardt: »Vi ere Gudskelov alle ret vel; mm Ida faar rigtignok nu og da i Sinde at ængste sig lidt for mig, naar det Soranske Uvæsen bringer mig af mit gode Skind. Saa voldsom en Ekspektoration som den, hvortil jeg i sidste akademiske Raad kom, er maaske sjelden i Sorøs Annaler, men jeg forsikrer Dem, Hr. Etatsraad!, at var De Lektor hernede, De taalte ikke een eneste Dag den Behandling, som her ikke blot taales, men ogsaa billiges, forsaavidt som man formedelst Direktørens rolige Natur aldrig kan faa noget Utilbørligt hemmet eller forandret. Til min faderlige Ven være det sagt i al Fortrolighed, at jeg for min Part umulig kan tie, hvis denne Søvnighed og Uforsvarlighed ikke bortfalder. Hvilken Interesse skulle vi have af at læse, naaraf 5—6 Studerende, der er det hele Antal, kun 1 eller 2 kommer, og det ovenikøbet kun paa Omgang, naar af disse to Stykker ikke een er i Stand til at skrive noget sammenhængende Collegium, naar de alle uden Undtagelse ere saa døde, ja stendøde, at det er dem uden Forskel, enten man fortæller dem det ene eller det andet, naar det bliver ubemærket, om man dynger Modsigelser paa Modsigelser eller taler i Sammenhæng, naar af dette ringe Antal af 2—3 Tilhørere, eller ogsaa dem alle 6, ikkun een efter Tur eller efter Fag tilsyneladende følger Foredraget, medens de andre spøge, gabe eller foretage dem uvedkommende Arbejder i Timen (Afskrivning, Brevskrivning), naar de, Reglement og Statuter uagtet, sende Afbud eller uden dette blive borte og dog ikke forsømme den daglige Ridetime, som følger umiddelbart derpaa, naar de anse det for en Barmhjertighedsgerning, at de nu og da vise sig i Auditoriet, naar de af 4 Timer i en Uge forsømme de 3, fordi de ikke kunne forsømme Klapjagterne, naar de lade Lektorerne staa og vente paa Kathedret 1—172 Kvarter, inden de komme, og dette er en daglig Vane, hvorpaa de synes at have Hævd, naar de ved Fremvisninger af Genstande, som f. Eks. Forsteninger eller levende Væsener til Sammenligning, ikke ville skænke disse et Øjekast fra deres fremmede Beskæftigelser, ja ikke engang kunne ved Lektorens direkte Opfordring til dem bringes til at se paa dem? Det er ingen Overdrivelse, og endnu i Dag, uagtet al min Klagen, uagtet saa at sige en næsten enstemmig Klage fandt Sted i samme Retning, har jeg ikke kunnet

spore en Forandring . . . . . Det er haardt at erfare sligt, men endnu haardere at se saa

mange Mænd taale sligt upaatalt og være til Skandale«.

Prof. Forchhammer bestræbte sig for at gøre Steenstrup mere taalmodig. »Deres bitre Klager over Sorø bedrøve mig, men omendskønt jeg tror dem for største Delen grundede, kan jeg dog ikke være enig med Dem, kære Ven, i den Modløshed og nedbøjede Stemning, som synes at have betaget Dem. Vi ere sjældent Herrer over den Stilling, hvori vi komme i Livet, men vi kunne altid optage vore ydre Forhold

og forandre dem efter vor indre Stemning . . . . . Den dygtige Mand viser sin Kraft

og Dygtighed netop derved, at han under bestaaende uheldige Forhold dog forstaar at udrette Noget . . . . . Der gives ikke noget mere ydmygende end at være Genstand for Folks Medlidenhed, og man bliver det, naar man ideligen klager«. (10-3-1842.)

Men Stp. fastholder sin Opfattelse af, hvor mislykket Akademiet er i sin hele Virkemaade, og et halvt Aar efter skriver han:

»Der er virkelig noget sørgeligt ved at se vor hele Fremgangsmaade, noget trykkende, som ogsaa afspejler sig i de fleste Læreres Ansigt og Humeur, hos mange uden at de ville vedkende sig det. Der er en saa gennemgribende Mangel paa Flid, energisk Flid, og al indre god Takt, at faa Skoler skulle opvise noget lignende; derhos er der en saadan Aandssløvhed i alle Retninger, at der aldrig er Udsigt til at faa en aandsfrisk Student, saa mange gode og brillante Hoveder der end opvises hist og her,især i de lavere Klasser. Det er min faste inderlige Overbevisning, at vi normalmæssig slaa dem ihjel. Statuter og Direktor ere lige meget Skyld deri«. (10-11-1842.)

De følgende Maaneder skulde imidlertid bringe en Udsigt til en Forandring i Akademiets Forhold. Den 11. Dec. 1842 døde Direktor Waage, og samtidig behandledes af de Styrende det store Spørgsmaal om en Adskillelse af Sorø Akademi og Skole. Herved bragtes Stp. i det første offentlige Sammenstød med Professor Peder Hjort.

Ingen vil betænke sig paa at sige, at Peder Hjort var paa denne Tid for Akademiet en ond Aand. Han elskede Strid, og han saaede den, ofte aabenlyst, men mest underhaanden; hans ustandselige Pen spruttede i alle Blade og

drog uafladelig Publikums Opmærksomhed hen paa Forholdene i Sorø til liden Baade for de rolige Studier. Hjorts haarde Hud taalte den idelige Kamp, men for følsomme Naturer som Ingemann blev hans Adfærd en Lidelse, hos nervøse Naturer som Steenstrup fremkaldte den en idelig Ufredsfølelse og Forstyrrelse af Arbejdsroen. Personlig var der intet udestaaende mellem ham og P. Hjort, og denne sidstes Ord kunde jævnlig lyde saaledes: »Jeg tør maale mig med Enhver i Højagtelse og Hengivenhed for Dem«. Uligheden af Hjorts og Stp.s Opfattelse karakteriserer den sidste i et Brev: »Prof. Hjort takker idag i Københavnsposten sin Gud, fordi han har en bister og djærv Modstander at strides med; jeg takker Gud for et Hjem, hvor jeg snarest muligt kan trække mig i Skjul, naar mine Timer paa Akademiet ere ekspederede; saa ulige betragtes Guds Gaver«. (8-9-1842.)

Det var saa at sige alle Lærernes Ønske, at Akademi og Skole skulde skilles, men P. Hjort bekæmpede denne Tanke, hvor han kunde komme til Orde, og man maatte befrygte, at Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler skulde staa vaklende. I et Brev til Forchhammer skriver Steenstrup (19-1-1843): »Alle Gemytterne ere her i Forvirring og Forknytteise over det Rygte, at Akademi ikke bliver skilt fra Skole; det er en himmelraabende Ubillighed mod Lektorer, Adjunkter, Elever. Hvor mange hundrede Mennesker skulle dog være Oftere for et saadant Sammensurium. Kun een eneste, kun den berømte og berygtede soranske Toreador strider og kæmper for den evige Forbindelse«. To Dage senere fortæller han, at alt er her i den yderste Spænding, og at der vist sker Revolte, om Adskillelsen ikke finder Sted.

Under disse Forhold besluttede en Del af Lærerne — og Steenstrup var blandt de ivrigste — at udtale sig for Direktionen om deres Opfattelse. Deres Erklæring lød saaledes:

»Lektor Hjort har i Københavnsposten Nr. 23 indrykket en Artikel, hvori han bestrider Gavnligheden af en Adskillelse mellem Sorø Akademi og Skole. Vi undertegnede, der af den Maade, hvorpaa vor Kollega i ovennævnte Stykke har ytret sig, maa befrygte, at der kunde tillægges hans Ord nogen Betydning som Udtryk for denblandt Sorøs Lærere herskende almindelige Mening, tillade os paa Grund heraf for den høje Direktion underdanigst at udtale den Overbevisning, den vi gerne ere villige til yderligere at motivere, at den nuværende Kombination af Skole og Akademi netop er en væsenlig Fejl ved denne Stiftelse, og at en Adskillelse, der for Resten paa flere Maader kunde iværksættes, vilde være til Gavn for begges rolige og uforstyrrede Udvikling og kraftig fremme Akademiets videnskabelige Liv«. Denne Erklæring var underskreven af 17 Lærere, og Prof. Hauch underrettede Hjort om dette Skridt i et Brev, hvori han tilføjede: »Jeg tænker for Resten ikke, at Du vil misbillige, at vi have afholdt os fra i de offentlige Blade at fremtræde som Dine Antagonister, da enhver slig Strid mellem Kolleger afgiver et Skuespil for Publikum, der, naar ikke højere Interesser absolut fordre det, hellere bør undgaas«. Erklæringen tiltraadtes aldeles af den fungerende Direktor Ingemann; i den Skrivelse af 29. Jan. 1843, hvormed han indsendte den til Direktionen, udtalte han Haabet om, at en højere Læreanstalt for national Dannelse, uafhængig af Københavns Universitet, maatte ved de store soranske Midlers Hjælp nu med forøget Liv kunne hæve sig.

Samtidig fortsatte Peder Hjort imidlertid sin Polemik i Dagbladene, og Steenstrup ønskede da at henlede Publikums Opmærksomhed paa Værdien af hans Skriverier. I den ovennævnte Artikel havde Hjort talt om Usandfærdigheden i Kancelliraad Selmers Meddelelser om Sorø Akademi i »Academiske Tidender« og ligeledes rettet Beskyldninger mod den afdøde Direktor Waage. Steenstrup skrev derfor i »Dagen« (25-2-1843) under Mærket »En Lærer« en Artikel »Til Publikum!«, hvori han viste Uoverensstemmelsen mellem Hjorts Fremstilling og det virkelig Foregaaede og paatalte de uretfærdige Beskyldninger mod Direktor Waage. Et groft Svar fra Hjort udeblev naturligvis ikke; han kalder sin Modstander »en ulykkelig Fusentast, som skal have Luft for sin Vrede«, ja han truer med »hvis han krænker mig det mindste mere i hin Sag mellem Selmer og mig, saa hugger jeg til og mærker ham for Livstid«.

Som Svar herpaa skrev Steenstrup under sit Navn en Artikel »Et Modstykke og Ultimatum« (8-3). Vel havde han ikke sat sit Navn under den foregaaende Artikel, men sit Forfatterskab til den havde han ikke skjult, og nu paaviste han med Udskrifter af Protokollen og Ingemanns Attest for deres Rigtighed, hvor vildledende og

usandfærdig Hjorts Fremstilling havde været. For sin Optræden ved denne Lejlighed modtog Steenstrup Tak fra mange Sider. Forchhammer, som stadig havde holdt igen og formanet ham til at vise Sindighed og Ro, maatte dog tilsidst udtale om Striden: »Jeg synes, De er ikke blot gaaet derfra med Sejren, men ogsaa med Hæder«.

Imidlertid var den store Forandring sket, som saa ubetinget var til Held for Anstalten i Sorø. Den 3. Marts 1843 resolverede Christian VIII, at Skolen og Opdragelsesanstalten skulde skilles fra den akademiske Læreanstalt. For den første blevLektor Bojesen udnævnt til Rektor og for Akademiet blev indtil videre Ingemann Direktor.

Stridighederne med P. Hjort vare imidlertid uendelige. Han indgav snart efter Besværing til Direktionen over den Maade, hvorpaa han var bleven behandlet paa Lærermøderne under Diskussionen om den nye Organisationsplan for den akademiske Læreanstalt, og i den Anledning maatte hver enkelt Lærer afgive en vidtløftig Erklæring, som indsendtes til Direktionen. Af sin Klage havde Hjort dog liden Glæde, idet Direktionen udtalte, at den af P. Hjort »brugte Adfærd« under Forhandlingen om denne Sag »var aldeles stridende mod Sagernes kollegiale Behandling«, og at det ikke var besynderligt, at den havde fremkaldt den »af flere af de andre Lektorer over hans Adfærd udtalte misbilligende Dom«. To af Lærerne, nemlig Aug. Rothe og Steenstrup, vilde dog ikke lade sig nøje med denne Udtalelse, men sendte hver for sig Skrivelse til Direktionen om, at da Hjort i sine Udtalelser om dem havde sigtet dem for »Løgn« og »usselt Æreskænderi«, ønskede de at erfare, om Direktionen ansaa disse Beskyldninger for magtesløse eller fandt Anledning til at paalægge dem af Hensyn til deres Embedsære at sagsøge Hjort derfor. Herpaa svarede Direktionen, at den efter den Forbindelse hvori og Maade, hvorpaa de paagældende Udtryk vare faldne, ikke fandt Anledning til at paalægge dem paa Embedsvegne at foretage videre i SagenVed Fremstillingen af de soranske Stridigheder har jeg, med Bistand af Hr. Arkivar L. Laursen, kunnet benytte flere i Rigsarkivet beroende Aktstykker..

Det lykkedes Stp. under sin Virketid i Sorø at faa de under ham hørende Samlinger ikke blot bragte i en langt bedre Orden, men tillige betydelig forøgede; saaledes indkøbtes efter Sal. Drejers Død dennes Herbarium, og flere geologiske Samlinger erhvervedes. Ligeledes bestræbte han sig for at faa en ny Ordning af Akademiets botaniske Have gennemført. Men hvad Stp. især lagde Vægt paa, var, at Akademisterne lærte ved Selvsyn at studere i Naturen. Han foretog derfor Ekskursioner med dem, og endda ikke alene om Sommeren; saaledes tilbyder han for Vintersemestret 1843 ugentlige botaniske og geologiske Ekskursioner. Men tillige ønskede han paa Udflugter til fjernere Steder at kunne gøre dem bekendte med geognostiske Forhold af mere ejendommelig Natur; derfor fik han af Akademiet tilstaaet et lille Beløb til Dækning af Rejseudgifterne, saa at ogsaa de mindre bemidlede Akademister kunde deltage. I tre af de Aar, Steenstrup virkede i Sorø, foretog han saadanne Ekskursioner; de deltagende Akademikere vare i Tal 4 til 7. I 1845 gik saaledes ved Sommerferiens Begyndelse Vejen over Lellinge ved Køge til Herfølge, Stevns, Fakse og Møen, derpaa ad Bakkestrækningen mellem Vordingborg og Næstved og hjem. Rejsen varede i 6 Dage, og blandt de ivrige Deltagere var Chr. Lütken.

6. Videnskabelige Arbejder og Samliv med Studiefæller og Venner.

Fra den første Studietid havde Salomon Drejer staaet Stp. nær. Ogsaa han var jysk Præstesøn og havde fra Drengeaarene studeret Naturhistorie, især dog Planter; da han 1833 blev Student, var det Botanik, han kastede sig over, om han end kaldte sig Mediciner, Han levede under knappe Kaar og arbejdede haardt, men var en frisk og djærv Natur; i sine Breve udtaler han sig med kaad Frejdighed. Drejer var meget musikalsk og komponerede ogsaa, saaledes Musiken til Plougs Studenterkomedier, ved hvis Opførelse han virkede som »Kapelmester«. Tidlig havde han forlovet sig med en ung Pige fra Aalborg, Mirie West, som hørte til den Kaarsbergske Families Bekendtskaber. Stp. overraskedes meget ved en Dag at modtage et Brev fra Drejer, hvori han betroede ham, at han agtede at gifte sig; det syntes ret voveligt, da han kun var Student og heller ikke fortjente meget ved sine Informationer og Lærebøger. Bryllupet fandt Sted kort forinden Stp. drog til Island; Drejers Hustru sendte ham ved Afrejsen et af hende syet Bogmærke, da hun »saa nødig vilde glemmes af den, jeg ved min Drejer har faaet saa kær, — af den, jeg anser for hans og, som jeg haaber, for min oprigtigste Ven«. Efter Hjemkomsten fortsattes da ogsaa et fortroligt Samliv med den unge Familie, og Stp.s Forlovede optoges i Kredsen.

Men i Vinteren 1841—42 blev Drejer alvorlig syg og svævede mellem Liv og Død. Vel kom han atter til Kræfter og følte sig rask »som en Fisk i Luften, som en Fugl i Vandet« (dog: for Satan — laan mig 2000 Rdl!), men kort efter bragte en Hjernelidelse ham Døden — den 21. April 1842 — umiddelbart efter at hans Hustru havde født ham en Datter. Drejer havde været stærkt hengiven til at bruge Snustobak og var ved forfalsket Tobak bleven blyforgiftet (Husker De — skriver Fru Drejer senere — da De vilde smide Daasen i Kakkelovnen?).

Det var et smerteligt Tab for Stp., og Enkens Forhold vare fortvivlede. Stp. og hans Hustru tilbød at tage hendes to Smaapiger til sig, men Moderen vilde ikke skille sig ved dem. Carl Ploug var hendes Lavværge og søgte paa bedste Maade at skaffe hende Hjælp, saaledes gennem en Koncert, som Studentersangforeningen gav. Selv stræbte hun efter at skaffe sig Indtægt ved Undervisning og ved at have Pensionærer.

Drejer var ved sin Død kun 29 Aar gammel, men havde vist sig som en fortrinlig Botaniker, den mest lovende blandt de unge. Men som han tog udpræget Standpunkt i Alt, var han skarp og bestemt i sit almindelige Syn paa Botaniken. Han saa med Ringeagt ned paa de blotte Empirikere, der rodede omkring med deres Dissektions-knive og Mikroskoper uden Anelse om den den organiske Natur iboende Fornuft; hans Maal var bevidst Forskning og selvstændig Spekulation med det Formaal at søge Enheden i den uendelige Mangfoldighed. Saaledes tilhørte Drejer bestemt den naturfilosofiske Skole.Ogsaa Stp. var paa denne Tid en Del paavirket af denne Retning, saaledes som det mærkes af hans Disputer med Venner, hans Udtalelser i Breve og hans Programmer.

Det første af disse udkom i Juli 1842 og bar Titlen: »Om Forplantning og Udvikling gennem vekslende Generationsrækker, en særegen Form for Opfostringen i de lavere Dyreklasser«. En tysk Oversættelse, ved G. H. Lorenzen, lod Stp. udkomme samme Aar; den var tilegnet Naturforskeren i Aand og Sandhed Prof. Joh. Reinhardt, hans Lærer og faderlige Ven, med sand Taknemlighed og med det inderlige Ønske, at man maatte genkende Lærerens Aand i Disciplens Arbejde. Ikke mindst paa Bogens sidste Blad vil man finde Udtalelser, som sigte mod en almindeligere Naturbetragtning, og som i øvrigt ogsaa foranledigede Prof. J. F. Schouw til i et Brev at fremsætte nogle Modbemærkninger mod Stp.s Opfattelse af Individualitetsbegrebet i Planteverdenen.

Det er bekjendt, at Skriftet om Generationsvekslen blev almindelig anerkendt og fik megen Betydning i Videnskaben. En saadan Tilslutning vandt derimod ikke Stp.s andet Program fra Sorøtiden, som var bestemt til at udkomme ved Kong Christians Fødselsfest i Sept. 1844; ved Forfatterens Rejse til Skotland og Færøerne blev dette ikke muligt, saa at Bogen først udkom mere end et Aar derefter. Ogsaa af dette Skrift udkom kort efter en tysk Udgave.

Sin Krig mod Læren om tvekønnede Individer var Stp. begyndt for flere Aar tilbage, mest dog ved mundtlige Ytringer og i Breve. Mange Naturforskere vare da ogsaa opmærksomme paa, hvor slet det ofte stod til med Beviserne for Hermaphro-diters Eksistens, og vare ingenlunde utilbøjelige til at tro, at de kunde videnskabelig udryddes. Især er det interessant at se, hvorledes udmærkede Videnskabsmænd, da Stp.s Bog var udkommet, bøjede sig for hans Iagttagelser eller i ethvert Fald erkendte Værdien af hans Kritik.

Saaledes skriver Naturforskeren Michael Sars fra Manger ved Bergen (6-7-1847):

»Til Slutning Tak for Deres Bog om Hermaphroditismen! Det var et drabeligt Slag, men det kommer ikke aldeles uventet, og jeg for min Del er overbevist om, at De har Ret. Tiden, som efterhaanden fører frem for Lyset, hvad der er skjult i Mørket, vil ganske sikkert vise det. Vist er det imidlertid, at Hermaphroditismen aldrig fuldstændig er bevist, og uden al Tvivl var den som *Generatio æquivoca* en Nødhjælp i Uvidenheden. Mistænkelig har den i det mindste været mig; ogsaa har altid kun det ene af tvende i Parring fundne Individuer af Tritoniæ lagt Æg. Gid jeg blot havde et bedre Mikroskop, saa skulde jeg for Søsneglenes Vedkommende snart søge at bringe Sagen paa det Rene«.

Prof. Sven Lovén skriver fra Stockholm (15-9-1846):

»Högtärade Van! Redan i Maj månad emottog jag det praktfulla exemplar af Ditt sednaste förtråffliga arbete,

som Du hade godheten att sanda mig. Jag öppnade och genomlåste det med ganska blandade kånslor. Med glådje genomgick jag boken, och med den kånsla af triumf, man altid har, når man ser sanningens klara ljus höja sig och förskingra tviflets och fordomens mörker, — och jag kande mig helt stolt till mods, då jag både af Ditt bref och af företalet såg, att tanken på mig och mina ringa arbeten åtminstone någon gang varit i forening med de höga tankar, med den »sköna tro på naturens enhet«, som så klart uttalar sig på hvarje sida. Men åfven kånslan af min obetydlighet kunde ej uteblifva, då jag betånkte, huru mycket jag ville och borde hafva utråttat inom vetenskapen, och huru litet jag verkligen gjordt. Det föreföll mig, som når skepparen på en trög och dålig skuta ser en annan kopprad snållseglare — de voro en gang i samma hamn — med svållda segel flyga forbi. Innan kort, tånkte jag, år han ur sigte, och jag ligger ån och stampar, kanske snart i marvatten. — Sådana tankar gjorde verkligen, att jag nåstan skåmdes att svara — en ursåkt, som dock icke bör galla — ty jag hade altid bordt tacka Dig för Din herrliga gåfva och för Din godhet att låta mitt ringa namn få segla med«.

Fra Lagoa Santa i Brasilien modtog Stp. fra P. W. Lund følgende Brev (28—3—1847):

Højstærede Hr. Professor! Ligesom jeg i sin Tid havde den Fornøjelse at modtage Deres interessante Arbejde over Generationsvekslen, blev mig nylig en ej mindre Nydelse tildel ved at modtage Deres vigtige Arbejde over Hermaphroditismen, og idet jeg herved bevidner Dem min forbindtlige Tak for disse Deres venskabelige Erindringer, tillade De mig at tilføje mine Lykønskninger til den hæderrige Debut, hvormed De har aabnet Deres Løbebane i Videnskaben ved to Arbejder, der hver for sig gør Epoke i samme, og som have sikret Dem alt ved Deres første Optræden en saa udmærket Plads blandt dens Dyrkere, til ej mindre Ære for Fædrelandet end Fremme for Videnskaben.

Det har været mig en sand Glæde i de udenlandske Tidskrifter at se, at Deres førstnævnte Arbejde har fundet den fortjente Anerkendelse, og jeg tvivler ej om, at det Samme vil blive Tilfældet med nærværende. Vel er det ej at vente, at en saa indgroet Anskuelse som den om Hermaphroditismen uden videre Modstand vil blive opgivet af dens talrige Tilhængere, ej heller var det ønskeligt for Videnskaben, ogsaa vover jeg ej selv at have nogen Mening i denne Sag, da jeg i lang Tid har været bortdraget fra et specielt Studium af de lavere Dyr, men i alle Tilfælde har Deres Værk den store Fortjeneste, at have grundigen eftervist den løse Grundvold, hvorpaa hele denne Bygning hidtil hviler.

Ligeledes maa jeg bevidne Dem den Tilfredshed, hvormed jeg erfarede, at De var bleven udnævnt til at indtage den Post, der i en lang Række af Aar saa

værdigen var beklædt af vor fælles uforglemmelige Lærer Etatsraad Reinhardt, hvis varme Iver for Videnskaben og aandfulde Opfatning af samme, samt øvrige agtværdige Personlighed vistnok har bidraget meget til det Opsving, Zoologien har taget hos os, og hvis videre Udvikling det glæder mig at se betroet i saa værdige Hænder, ligesom jeg personligen maa takke Dem for den Omhu, De har skænket mine Privatanliggender ved at tage Separataftrykkene af mine Afhandlinger til Videnskabernes Selskab under Deres Varetægt, samt for den Ulejlighed, De i den Anledning har haft ved Besørgelsen af den sidste Sending til mig.

Sluttelig beder jeg Dem modtage Forsikringen om den sande Højagtelse, hvormed jeg forbliver Deres hengivne og forbundne

P. W. Lund.

Som en Afslutning paa de saaledes fremsatte Bemærkninger om Stp.s Bestræbelser for at naa ind til en almindeligere Naturbetragtning skal her endnu kun hidsættes en lille Udtalelse fra Sorøtiden, der blev skrevet til det af I. Levin »til Brug ved Skrift-læsning i Skolerne« udgivne »Album af nulevende danske Mænds og Quinders Haandskrifter« (1846), og hvori Stp.s religiøse Standpunkt kommer til Orde:

Naar Naturen om Foraaret pludselig rydder sit Sne- og Isdække bort, og der med Eet i Form af utallige Blomster mylrer Liv frem af den Jord, som før laa kold og livløs, føle vi os ligesom hensatte i Skabelsens Dage, da den hele Mangfoldighed fremstod af et Intet. Og ere vi end ikke Vidner til en Skabelse, se vi dog en Opvækkelse til Liv; thi naar de første og stærkeste Indtryk af Trylleriet ere vegne for den roligere Betragtning, lader denne os

skue ned i Tilblivelsens utallige Værksteder, og der finde vi alt foruddannet. Martsviol og Skovanemone, Vintergjæk og Hyazint, og hvad alle disse Vaarens og Livets nye Gjæster hedde, staa fuldfærdige med Bæger og Krone, Støvblade og Frugtblade, hver i sin Knop eller Løg, rede til, paa første Vink af de oplivende Solstraaler, at sprænge Dækket tilside og begynde Livets store Skuespil, hvori enhver har faaet sin Rolle at udføre, Sit at forkynde og Sit at være Vidne til og at opfatte, og det harmoniske Sammenspil vidner noksom om, at den hele Natur aner, hvad der rører sig i den. — Men der bringes ikke nyt Liv i Naturen alene; Mennesket, som med den har delt den dybe Længsel efter Vaaren, lever op igjen ved dennes Komme og ser i Skuespillet, den opfører for ham, en Forjættelse om det Liv og den Harmoni, hvortil ogsaa han engang i en Vaar ved en Guddomsstraale skal vækkes.

Iapetus Steenstrup.

En ejendommelig Afveksling for Stp. var det, at han i en lang Tid af Aarene 1843—44 havde den islandske Naturforsker og Digter Jón Hallgrimsson boende hos sig.

Halgrimsson havde taget Adgangseskamen ved Universitetet samme Aar som Steenstrup, men var 6 Aar ældre. Til Studiet af Naturen var han udrustet med et skarpt Øje, ligesom hans fine digteriske Gemyt var aabent for dens Skønhed. Tidligt var han traadt i venskabeligt Forhold til Stp., der ogsaa maatte føle sig tiltalt af hans aabne, venlige Sind, om han end maatte beklage den Mangel paa Energi eller paa Evne til at modstaa Fristelser, som skabte Hindringerne paa hans Bane. Under Rejsen paa Island havde Hallgrimsson i det andet Aar været hans Ledsager i Stedet for cand. Schythe, og de vare komne udmærket ud af det ved hinandens Side. Et Brev, dateret Reykjavik 4. Okt. 1841, vil kunne være Vidnesbyrd om den Glæde, de begge havde haft ved Følgeskabet.

»Min gode kære Steenstrup! Hvor dit Brev har bedrøvet og glædet mig. Jeg maatte le og græde, som det hedder i Novellerne. Nu vil jeg, som det sig hør og bør, begynde med et Digt fra i Gaar, der kunde passe til denne højtidelige Lejlighed.

Til Klippen i dens Vælde, til Bølgen i dens Gang, Ak, til mit Hav og Fjelde jeg tolke maa min Sang; thi jeg er træt og ene og sidder langt fra Dig paa mossede, brændte Stene, og Ingen hører mig.

Du kjender jo den hulde, den blaalig-dunkle Nat, den hemmelighedsfulde, som dølger Bjergets Skat. Du ved, at naar den hænger sit Slør for Dværgens Hjem, da er det just sig trænger en Hær af Tanker fremSe f. Eks. den Aften paa Stranden i Aöalvik..

Men Ak, de hænge dorske i »Hjallen« fra ifjor, de skønne Tanketorske, mit gode Sjælefoer.Jeg fanged dem i Dalen og højt paa Bjergets TopDet er da heller ikke saa underligt; saaledes har jeg hørt af paalidelige Mænd, at et Par tyske Rejsende i indeværende Sommer troede at maatte bemærke i Dagbøgerne som noget mærkværdigt, at de havde set Flyndere højt op til Fjelds i Borgarfjorden. Vel var det kun Faar, men paa den stejle Bjergskrænt maa de have set ud som flade Tingester, der vare lagte der op for at tørres., saa bandt jeg dem ved Halen og hængte dem saadan op.

»0, hvis vi kunde tuske«, (som Købmand Peder sang), Du kan vel sagtens huske vor Handel mangengang. Du vandt vel ikke meget, var billig vel som Faa. Nu har jeg kun mit Eget — min Torsk — at tygge paa.

Ja, seer Du vel, jeg trængte ret til at see Dig nær, der er vel Faa, der hængte sig ikke, som Jeg er. Mit Hav og Fjeld, de lytte, thi Sangen, den er sand. Nu tænkte jeg paa Schytte, bestemt en dygtig Mand[Disse og de følgende Ord sigte til en Hallgrimsson tilsendt Rejseskildring af Stp.'s Rejsefælle J. C. Schythe, om hvis nøgterne Natur han i Brevet udtaler sig spøgende]..

Ser Du! det endte noget prosaisk; ikke for det jeg jo gerne vilde digte videre, men saa fik jeg dette Besøg (af Schytte), som jeg ikke kan afvise. Nu skal Du slet ikke tro, at jeg egentlig skriver for at ville more Dig, men jeg er i Humeur, eller hvad de kalde det. Til Lykke med Sorø! Vor uforglemmelige Eiriksen tilbragte dér, som Du véd, sine bedste Aar. Desuden har Island haft flere gode Venner i Sorø. Hvis det kan glæde Dig — som det sikkert gør, saa maa jeg først og fremmest forsikre Dig om, at unge og gamle i Island, hvem der kendte Dig eller have hørt Dig omtale, mindes Dig med Kærlighed. Heller ikke Dit opofrende Venskab i min kedelige Sygdom er

ubelønnet. Det omtales nu som Beviset for Din Godhed saa meget mere, som jeg nu ikke heller er ligegyldig for flere af mine Landsmænd«.

I 1843 vendte Hallgrimsson tilbage til København. Hans Ven Assessor i Landsoverretten, den senere Altingsmand Thord Jonassen, til hvem Steenstrup var bleven nøje knyttet under Opholdet paa Island, skriver i et Brev: »Jeg er vis paa, at De, som saa broderligen har taget Dem af ham, fremdeles ikke vil unddrage ham Deres Velvillie og Venskab. Han trænger til en oprigtig Ven, og ved en saadan vil han rned Guds Hjælp endnu kunne reddes. At et saa godt Hoved som H. skal bukke under for Omstændighedernes uheldige Indflydelse, er altid et sørgeligt Phænomen, men imidlertid ikke saa sjeldent«. Og et halvt Aar senere kunde han udtale, at det var ham meget kært, »at Hallgrimsson er atter kommen i nærmere Forbindelse med Dem, han, som var saa forladt og endog tilsidesat af flere af sine Landsmænd. De vil bringe ham i Live igen, thi i den Henseende er De den bedste Doctor. At H. kan arbejde, er jeg overbevist orn, men han trænger til en Mand som Dem, der kan være hans Mentor«.

Stp. havde tilbudt Hallgrimsson at bo i Sorø hos sig, idet de saa i Forening kunde arbejde paa den Indberetning om Rejsen og Beskrivelse af Island, som skulde afgives. Dette viste sig at være en ypperlig Tanke. Hallgrimsson kom til at arbejde og forfattede her sit Skrift om de islandske Vulkaner, og han og Steenstrup tog fat paa Beretningen. »Jo mere jeg arbejder derpaa, desto ivrigere er ogsaa Hallgrimsson, som i Grunden er mønsterværdig i denne Tid«. Saaledes vidner Stp. for Vennerne i København, og to Maaneder efter udtaler han: »Til H.s Ros maa jeg sige, at han har været imod Forventning særdeles føjelig og flink og afsagt her enhver Nydelse af en vis Art«. Stundom kunde Steenstrup have lidt Vanskelighed med at faa »Svovlmesteren« til at tage en Beslutning. Hallgrimsson havde ønsket af afhænde noget Kalkspat, og Forchhammer havde skaffet en Køber, men kunde ikke faa Afregning fra Hallgrimsson. Forchhammer skriver derfor utaalmodig til Stp.: »Gør mig endelig den Tjeneste og bring Mennesket til at erklære sig!« Med Stp. som Mellemmand lykkedes det. »Jeg var meget bange for, at Hallgrimsson ikke havde gjort fornuftig Alvor af Sagen. Det glædede mig derfor ligesaameget, som det forundrede mig. Han er sommetider vanskelig at se ind i, naar man ikke formeget skal knuddres med ham; thi naar en Islænder har sat sig ind i Noget, eller faaet Noget i Hovedet, saa er det paa Grund af den skrækkelige Vedhængen ved det Gamle overordentlig vanskelig at faa ham ud deraf igen«.

Hallgrimsson var lykkelig ved sit Ophold og trivedes udmærket. Han foretog Rideture og sejlede paa Søen, han var med paa Ekskursioner, flere af hans paa hans Modersmaal skrevne smukkeste Digte hidrøre fra denne Tid.

Et lille dansk Digt af Hallgrimsson, som tegner et Billede fra denne Sorotid, er bevaret i Manuscript. Scenen er i Steenstrups Hjem, Lysene staa i de gamle arvede Sølvlysestagermed den lyreformede Fod, og i den lille Aftenkreds findes Hauch (eller maaske Ingemann) og Frøken Mathilde Reinhardt som Gæster. Steenstrup har forsvaret den Sætning, som han altid hævdede, at de »fyldte« Blomster ere en Uting, og at ingen Gartner formaaede ved sin Kunst at tage Kampen op med, hvad Vorherre frembragte.

Blomsterkampen i Sorø. Vi sad om Aftensbordet i Kreds, og dyrked' vort Fag; de venlige Damer smilte og Herrerne uddanned sin Smag.

Jeg taug som en Steen paa Marken, det giver mig størst Respect, mens Blomstergartnerens Kunster blev drøftede frit og kækt.

Man stredes om Blomsternes Skønhed og regnede mange op, enkelte, dobbelte, fyldte og Rosens drømmende Knop.

Naturens værdige Tolker gjorde sig yderste Flid, ogsaa den ædle Digter gik tappert frem i den Strid.

De søgte helt klart at vise med Grunde fra Syd og Nord, at Gud har stedse været den bedste Gartner paa Jord.

Det var den unge Mathilde, hun slog saa det var en Gru, og priste de fyldte Roser — se saa! Der stode de nu.

Og fire brændende Kjærter belyste den hele Plads fra skinnende blanke Lyrer, hvorpaa de stode for Stads.Men jeg, som alt dette skued og sad og uddanned' min Smag, veed, at de enkelte Roser har vundet det hele Slag.

Flommen i Sorø. Frants Jacobson og Steenstrup (med Ketser) ere paa Ekskursion. Efter et Oliemaleri af J. G. S. Harder.

Da Stp. blev kaldet til at folge med Kronprinsen paa en Rejse til Skoiland, flyttede Hallgrimsson til Kobenhavn, og her dode han, som Folge af et Benbrud, den 26. Mai 1845. »Hans Bortgang smerter mig — skrev Stp. til Finn Magnusen — jeg følte mig virkelig meget bunden til ham«. Assessor Th. Jonassen udtalte til Stp. ved Efterretningen om hans Vens Dod : »Jeg havde kort i Forvejen modtaget et Brev fra ham, fuldt af Forventninger, som ikke bleve opfyldte. Hans Liv havde overhovedet været traurigt. Han skrev til mig, at hans Ophold hos Dem havde været saa at sige det eneste Lysglimt i hans Liv«. (18—10—1845). —

I Sorø var der foregaaet en stor Forandring efter Akademiets Omdannelse i 1843. Ida Steenstrup dvæler derved i et Brev af 8—4—1844 til Fru Emilie Forchhammer. Hun udmaler Forskellen mellem Tilstanden nu, og saaledes som den var ved deres Komme. Dengang havde alting ligget i et Kaos og været sovnigt og uhyggeligt, saa at dentykke Luft dernede vel kunde synes endnu tykkere og tungere for HumøretDen tunge Luft og den fugtige Grund i Sorø var ofte paa Bane i Debatterne om Sorø og dets Akademi (selv disse Forhold vilde Peder Hjort bestride), og den belyses maaske ogsaa ved omstaaende Billede. Imidlertid maa det erindres, at der i denne Henseende paa flere Maader og ganske særlig med Hensyn til Engstrækningen Flommen er foregaaet meget store Forandringer siden Tilstanden i 1840erne. Jfr. Th. Hansen, Sorø, S. 15 ff.. Samlingerne eller det saakaldte Museum laa i største Uorden og saa fuldt af Smuds, at hun og hendes Søster tilsidst selv havde maattet hjælpe Stp. med at vaske. Lærernes Arbejde samtidig ved Skole og Akademi var overvældende; der var idel Utilfredshed hos Adjunkter og Lektorer, og intet Forslag om Ændring kunde trænge gennem. Dog havde Hjemmet altid været et lykkeligt Sted for Steenstrup og hans Hustru. Men nu ere Skyerne adskilte og Vejret klart. Udskillelsen af de to Instituter har virket overordentligt. I Skolen er den gode Disciplin kommen igen gennem de nye Adjunkter og ved Rektor Bojesens Livlighed og hans Virksomhed for alle dem, der staa i Berøring med Skolen. Der er nu ordentlig Liv og Glæde mellem Ungdommen, som gør alle godt. Næsten alle Lektorer ere afholdte, og Steenstrup staar sig godt med alle sine Kolleger (»naar jeg fratager denne Hjort«). Hun og hendes Mand udbrød derfor ofte: Ja, Sorø nu er ikke som Sorø før.

Da Stp., hans Hustru og Svigerinde kom til Sorø, besluttede de foreløbig at holde sig i Stilhed. De vilde ikke hvirvles ind i Selskabelighed, den nye Lærergerning lagde i høj Grad Beslag paa Steenstrups Kræfter, økonomiske Hensyn gjorde sig gældende, og de mange givne Løfter om videnskabelige Arbejder og Indberetninger hvilede som et Tryk. Da Stp. afslog en Indbydelse fra Professor Hauch, skrev denne: »Det gør mig ret ondt, at vi ikke skulle have den Glæde at se Dem hos os i Morgen, tilligemed Deres Familie; for Resten kunde De ikke let finde nogen, der mer sympathiserer med Dem i Ulyst til Selskaber, især saaledes som de falde hos os i Sorø. Kom da engang, naar De har Lyst, og jeg lover, at De og Deres Familie da skulle være ganske alene, uden at besværes af noget videre stort Compagni«.

Imidlertid udfoldede sig et Hjemliv i Stp.s Hus i den lykkeligste Skikkelse. Hans Hustru erklærede snart, at det var »det velsignedste Hjem, Himlen havde skænket dem«. Glæden var saa meget større, da en Datter fødtes dem i September 1842. De boede først i Akademiets Bygning ved Klosterporten (»Trykkergaarden«), men Hyttede 1843 ind i den langt rummeligere Bolig i Karen Schyttes Gaard, hvortil der desuden fandtes Have. Jævnlig havde de Slægtninge og Venner i Besøg, i de senere Aar havde de ogsaa skolesøgende Elever som Pensionærer.

Der var over Livet i Sorø en Del provinsiel Snæverhed og Ængstelse for at støde an mod Formerne. En Dag kom Steenstrup med sin Families kvindelige Medlemmer og Gæster hjem fra Skoven, de førte en Rigdom af Blomster og Løv med sig oghavde smykket sig dermed paa forskellig Maade. Da de mødte Ingemann i Filosofgangen, tilbød de at pynte ham paa samme Maade, men han sagde betænkeligt: »Kan det ogsaa gaa an!« Han lod sig imidlertid overtale og var glad ved at kunne være saa pyntet som de. »Kan De huske, sagde han til Steenstrup, det Mod jeg havde, da De kom her til Byen, at jeg lod min Frakke sy efter Deres«. Steenstrup havde siden sin Rejsetid afskaffet det store Overslag paa Overfrakken og ladet denne faa en simplere Form.

Men mellem Lærerne enkeltvis og mellem Familierne bestod der hjertelige og venskabelige Forhold; paa

Sorøvennerne tænkte Stp. hele sit Liv med Glæde og opmuntredes ved deres Besøg. Ingemann og hans Hustru vandt straks Stp.s og hans Families Hjerte, Hauch stod som Lektor i Zoologi ved sit Fag Stp. nærmest, og denne agtede ham højt som Digter og Menneske; omtrent samtidig med Stp. forlod Hauch Sorø for at drage til Kiel som Lektor, i interessante Breve til Stp. skildrer han sin vanskelige Stilling i den tyske By. Af andre Venner skal kun nævnes P. H. Tregder, der kaldtes til Rektor for Aalborg Skole (1845), R. J. F. Henrichsen, som overtog den tilsvarende Stilling i Odense (1843), C. F. Wegener, som efter en Snes Aars Virksomhed som Lærer i Sorø 1848 kaldtes til København som Gehejmearkivar, August Rothe, der i næsten en Menneskealder var Lektor i fransk Sprog, Stp.s Fætter, Theologen og Naturhistorielæreren Frants V. Jacobsen og hans Hustru, J. F. Tolderlund, der var gift med Thora Reumert, en Søster til Pastor Hans Kaarsbergs anden Hustru, og som 1843 kaldtes til Vestindien som Præst.

7. Naturforskermødet i Stockholm 1842 og Rejsen til Skotland og Færøerne 1844.

For videnskabelige Sammenkomster mellem de nordiske Rigers Naturforskere maatte Stp, naturligen være stærkt stemt, idet han allerede tidlig havde knyttet Forbindelser med flere svenske og norske Videnskabsmænd, med hvem han stod i jævnlig Brevveksling.

I de to første skandinaviske Naturforskermøder var Stp., som senere blev en saa ivrig Deltager i disse Sammenkomster, hindret i at komme tilstede, da baade det første Møde i Gøteborg og det følgende i København blev holdt under hans Islandsfærd. Derimod deltog han i det tredje Naturforskermøde i Stockholm 1842. Af hans Breve til Hjemmet under dette Møde skal her kun hidsættes følgende:

»Jeg lever paa et lille Værelse i det store Stockholm, hvorom jeg nok skal fortælle Dig allehaande, naar jeg atter kommer tilbage til mit inderlig elskede Hjem, som ret snart vil ske. Den hele Rejse har hidtil kun været en Lystrejse i det prægtigste Vejrligt, aldeles ikke Spor af Søsyge, den bedste Modtagelse; imorgen begynde vore Møder, iaften samles vi foreløbig. Jeg lover mig meget af Møderne, har ogsaa havde smykket sig dermed paa forskellig Maade. Da de mødte Ingemann i Filosofgangen, tilbød de at pynte ham paa samme Maade, men han sagde betænkeligt: »Kan det ogsaa gaa an!« Han lod sig imidlertid overtale og var glad ved at kunne være saa pyntet som de. »Kan De huske, sagde han til Steenstrup, det Mod jeg havde, da De kom her til Byen, at jeg lod min Frakke sy efter Deres«. Steenstrup havde siden sin Rejsetid afskaffet det store Overslag paa Overfrakken og ladet denne faa en simplere Form.

Men mellem Lærerne enkeltvis og mellem Familierne bestod der hjertelige og venskabelige Forhold; paa
Sorøvennerne tænkte Stp. hele sit Liv med Glæde og opmuntredes ved deres Besøg. Ingemann og hans Hustru vandt straks Stp.s og hans Families Hjerte, Hauch stod som Lektor i Zoologi ved sit Fag Stp. nærmest, og denne agtede ham højt som Digter og Menneske; omtrent samtidig med Stp. forlod Hauch Sorø for at drage til Kiel som Lektor, i interessante Breve til Stp. skildrer han sin vanskelige Stilling i den tyske By. Af andre Venner skal kun nævnes P. H. Tregder, der kaldtes til Rektor for Aalborg Skole (1845), R. J. F. Henrichsen, som overtog den tilsvarende Stilling i Odense (1843), C. F. Wegener, som efter en Snes Aars Virksomhed som Lærer i Sorø 1848 kaldtes til København som Gehejmearkivar, August Rothe, der i næsten en Menneskealder var Lektor i fransk Sprog, Stp.s Fætter, Theologen og Naturhistorielæreren Frants V. Jacobsen og hans Hustru, J. F. Tolderlund, der var gift med Thora Reumert, en Søster til Pastor Hans Kaarsbergs anden Hustru, og som 1843 kaldtes til Vestindien som Præst.

7. Naturforskermødet i Stockholm 1842 og Rejsen til Skotland og Færøerne 1844.

For videnskabelige Sammenkomster mellem de nordiske Rigers Naturforskere maatte Stp, naturligen være stærkt stemt, idet han allerede tidlig havde knyttet Forbindelser med flere svenske og norske Videnskabsmænd, med hvem han stod i jævnlig Brevveksling.

I de to første skandinaviske Naturforskermøder var Stp., som senere blev en saa ivrig Deltager i disse Sammenkomster, hindret i at komme tilstede, da baade det første Møde i Gøteborg og det følgende i København blev holdt under hans Islandsfærd. Derimod deltog han i det tredje Naturforskermøde i Stockholm 1842. Af hans Breve til Hjemmet under dette Møde skal her kun hidsættes følgende:

»Jeg lever paa et lille Værelse i det store Stockholm, hvorom jeg nok skal fortælle Dig allehaande, naar jeg atter kommer tilbage til mit inderlig elskede Hjem, som ret snart vil ske. Den hele Rejse har hidtil kun været en Lystrejse i det prægtigste Vejrligt, aldeles ikke Spor af Søsyge, den bedste Modtagelse; imorgen begynde vore Møder, iaften samles vi foreløbig. Jeg lover mig meget af Møderne, har ogsaaallerede gjort mange gode Bekendtskaber. Rothe, Gartneren [Slotsgartner Rudolph Rothe], er en flink Mand, og jeg er meget samlet med ham, forresten mest med Reinhardt [den yngre]. Hornschuch [Professor] fra Greifswalde er her. Nilsson er nylig kommen. Vi leve bravt alle; jeg lever bravt, følger forsaavidt Tur, sorn jeg kan, og agter at blive nu og da for mig selv i Ro; desaarsag har jeg kun taget Billetter til 2 af de store Middagsmaaltider, hvor vi alle 250 spise samlede. . . . Igaar [19. Juli] vare vi alle til Taffels hos Hans Majestæt — og Størstedelen ved hans eget Bord; paa Gripsholmsturen vare vi alle indbudne til Drottningholm hos Hendes Majestæt Dronningen, for hvem vi alle bleve, saa vaade som vi den Dag vare, præsenterede. I den Retning er der blevet os vist en urimelig Opmærksomhed. Den vakre Kronprinds [Oscar] har hver Dag været i vor Midte og hver Aften i vor Klub. Han er Mand for at fatte de fleste videnskabelige Emner. Men om alt dette mere, naar jeg kommer hjem. Bekendtskaberne ere Hovedsagen, og med dem er jeg ret tilfreds. Man siger saa smaat, at en hel Del Nordstjerner nedfalde ved Afrejsen; jeg ønsker blot, at det ved den Leilighed ikke skal blive Bygevejr, saa at en ærlig Stræben for Videnskaben ikke skal blive ved de fremtidige Møder til Stræben efter et Kryds ved sit Navn. Saameget maa man lade os Skandinaver, at vi i vore Møder have præsteret noget ganske andet end Sydboerne og de stortyske Forsamlinger«.

Stp.s videnskabelige Bidrag til Mødet bestod kun i, at han i Sektionen for Zoologi fremlagde sit Program om Generationsvekslen. Jeg havde den Triumf, — skriver Stp. til Prof. Reinhardt — at baade Boeck og Loven syntes Sagen »saa aldeles naturlig fremstillet, at der ikke kunde være Tvivl om dens rette Sammenhæng. Loven animerede mig endogsaa ikke saa lidet ved under selve Foredraget, da han sad ved min Side, at sige om min Tolkning af Campanularias og de andre Polypers Udvikling: »så år det ackurat««. —

I Maj 1844 blev Stp. kaldet til at ledsage Kronprins Frederik paa en Rejse til Skotland og Færøerne. En Eskadre Orlogsskibe skulde sendes paa Togt i de nordlige Have; forskellige Forhold gjorde det ønskeligt, at Prinsen foretog en Rejse, og ganske særligt vilde det være heldigt, at en Prins besøgte de fjerne danske Øer, hvorhen hidtil ingen af det danske Kongehus var naaet. Sikkert baade af oprigtig Velvillie mod Stp., og fordi Kong Christian kendte hans Evne til at gøre Rejser frugtbringende for egen Erfaring og for de videnskabelige Samlinger, ønskede Kongen, at Stp. skulde deltage i Togtet, ja gav ham Lejlighed til at foretage særegne Udflugter til Undersøgelse af bestemte Forhold.

Nogle Brudstykker af Stp.s Breve til Hjemmet ville kunne tegne Rejsens Gang.

Til sin Hustru skriver han fra København (22. Mai 1844): »Disse Linier blive nok de sidste, jeg kan sende herfra, thi imorgen Kl. $10^1/_2$ ere vi ifølge Circulæretilsagte at være ombord i Dampskibet Ægir, hvor Hans K. H. vil komme Kl. 11 for at gaae ombord paa Fregatterne. Vi blive fordelte saaledes, at 3—4 komme paa hver Fregat. Saavidt jeg har kunnet udspore, Justitsraad Lunding, Dr. Livlæge Lund, jeg og Marinemaleren Kloss paa Thetis; de andre, Adjudanterne og Kronprinsen paa Gefion. Med dette Arrangement kan jeg være vel fornøjet. Hvorlangt Fregatterne føre os, hvornaar vi komme til Færø osv., derom véd man Intet; saameget er vist, at der er megen Hemmelighed med den hele Ekspedition; rimeligst er der en diplomatisk Forhandling i Forening med den,

og af alle Julemærker kan jeg ikke se andet end, at Kronprinsen i strængeste Inkognito vil opholde sig i Skotland eller England etsteds, medens jeg fanger Bløddyr paa Fregatterne udenfor. Færøerne og Geologien og alt andet, selv Fregatternes Øvelsestur ere nok kun et Slags Skalkeskjul. Men alt dette er noget, jeg næsten selv laver sammen; Velunderrettede sige, at vi andre gaa direkte til Edinburgh og derfra til Inverness, og to interessantere Punkter i Skotland gives der vel ikke. Du vil altsaa nok engang kunne høre noget fra mig, dertil glæder jeg mig idetmindste, ligesom jeg ogsaa glæder mig til med det opgaaende Færøskib at kunne modtage Efterretning fra Dig og fra mit Hjem. Hvorlænge Turen skal vare, véd Ingen; en 6 Ugers Tid maa man dog belave sig paa, thi førend det store Besøg af de forventede Fremmede af hessiske og russiske Huse er vel overstaaet, vil Kronprinsen vist ikke vende hjem«.

»Fregatten Thetis, 23. Mai, paa Højden af Hven. Jeg befinder mig overmaade vel og er i godt Haab om at skulle befinde mig paa denne Orlogsrejse langt bedre end ellers paa Søen. Livet er saa ulige raskere og muntrere, Lejligheden saa ulige bedre. Vore Samlingsværelser, Messen og Chefens Kahyt, hyggelige og lyse Værelser, Officererne særdeles vakre og prægtige Mennesker (Maleren Kloss deler Kahyt med mig). . . . Chefen, en herlig Mand, Kapt. Aschehoug; Besejlingskommis-sionens Medlem, Kommandør Lutken, ligesaa prægtig som Chefen, Gæst ligesom vi. I det Hele har jeg det saa godt, og synes fremdeles at skulle have det saa godt som muligt. Fangst og Undersøgelser kunne nu rigtignok kun blive meget faa eller ingen herfra Skibet af, men Forberedelse ved Læsning og Skrivning vel nok gaa i alle Retninger, hvilket meget glæder mig«.

»Under Skotlands Kyst, 4. Juni. Gid Du maa have haft det vel, ret vel, ret frydet Dig i og over den Natur, som er om Dig — og som er hel venligere end den, vi hidtil have gennemfaret paa denne Rejse. Ikke én eneste Gang have vi haft god Vind — altid have vi krydset, og det kunde endda blive godt, men vi have krydset mest med løj Vind, som ingen Kraft har haft — at skulle krydse saa lange Veje gaar under saadanne Forhold kun langsomt, skønt Fregatten skyder Fart, saa det er en Lyst; men de Besejlingsøvelser, som begge Fregatter med det Samme skulde udføre tilsammen, have taget saameget fra os, og have foraarsaget,at vi, Thetis idetmindste, naar Skotland 4—5 Dage senere end om vi vare gaaede alene, hvilket meget har kedet os allesammen, kan Du tro; thi vort Ophold i Skotland bliver vel nu reduceret til et Par Dage, og Kronprinsen, som gik iland med Gefion ved Leith eller Edinburgh, naar maaske allerede Cromarty, inden vi komme der, og har naturligvis ikke Lyst til at blive der alene for vor Skyld. Derom kunne vi nu imidlertid ikke vide noget, førend vi komme iland, hvilket forhaabentlig senest vil ske imorgen. Imod Sølivet her ombord kan jeg intet have et indvende, naar man skal være tilsøs. Officerkorpset er saa flinkt, som man kan ønske sig det, velvilligt, dannet; Chefen er saa sjelden en Perle, som man kan vente at faa, dygtig, driftig, videnskabelig, mine Medrejsende, Kammerherre Biilow, Dr. Lund og Kloss, meget selskabelige og omgængelige Mænd, idetmindste paa Rejser, men eet savner jeg, Arbejdsro og Arbejdslyst; dog maa jeg sige, at i de senere Dage har jeg begyndt at studere nogenledes ordentlig, og her i Lægens Lukaf (Lægen er en yngre Bekendt af mig, [H. J.] Matthiessen) har jeg meget god Ro og Lejlighed til at arbejde, og det samme gælder ogsaa for Chefens Kahyt, hvor jeg, siden jeg for Alvor begyndte at tage fat, som oftest har siddet. Søsyge har jeg kun følt lidt af et Par Dage, men kun i den mildeste Grad, jeg ellers plejer at have det, og i de senere Dage har jeg slet ingen Gene af Søen i nogen Henseende. Lidt Smag i Munden sommetider, det er det Hele. Fra den Side ser Du altsaa, min elskede Kone! at jeg ikke er at beklage, og at Søturen derfor nok i det hele vil blive styrkende for mig, det bør vi haabe! Maatte den kun give mig et tilfredsstillende Udbytte, det er det, der martrer mig lidt; den lange Tid paa Søen og det korte Ophold paa Land, som synes at skulle blive os til Del, lover mig jo ikke det bedste, men jeg giver ikke Haabet op derfor. Ser jeg mig ikke i Stand til at levere ydre Tilfredsstillelse, hvorved jeg mener Tilfredsstillelse for Kongen og Kronprinsen, vil jeg stræbe til det Yderste efter en indre Tilfredsstillelse og om muligt se at vinde nogen Resultat for mit Program, hvis Emne saa meget interesserer mig. Paa Færøerne vil jeg derfor saa lidt som muligt selv skrabe, at jeg kan faa nogen Tid til Undersøgelser; jeg tænker allerede den første Dag at skulle faa et Par Færinger indøvede deri. Men det er nu nok om disse Planer. Gid vi blot snart maatte komme der; vi have endnu 150 Mil, inden vi naar derop.

Du kan tro, jeg ofte, naar jeg sidder lidt ene, ser hjem til Eder, spadserer med Dig og Anna og Talke i Haven og Filosofgangen, saa fortæller jeg Eder Et og andet herfra, om vort store Mandskab, Eksercitsen, Kanonerne og det

hele Orlogsvæsen, som sandelig er interessant nok at kende noget til. Vi har ogsaa en køn Slump ombord — omtrent halvtrediehundrede Mand, Gefion har endnu flere; iaftes fik vi Lods ombord, han fortalte os, at Korvetten med de danske Kadetter allerede havde ventet i Cromarty i to Dage paa os; den skal ledsage os til Færøerne, saa vi danne en netlille Escadre. — Hvorledes vi komme hiem, véd vi ikke. Vi formode, at vi for en stor Del gaar med Handelsskibene, dem, som bringe de kære Breve, jeg venter at

finde fra Dig paa Thorshavn! . . . . . Det havde stedse været mit Haab, at vi skulde tidlig naa Cromarty — og havde den slemme Besejlingskommission ikke saa skarnagtig ført os Landet saa nær, saa vare vi ogsaa betids komne der«.

»d. 5te Juni, Cromarty Havn. Det er nu Morgenstund, og jeg iler atter med at skrive Dig lidt, og atter med kolde Hænder, fordi jeg har pjasket i Søvandet med dem. God Morgen, elskede Kone! Gud give Dig og Eder alle en glad Morgen, en glad Dag og glade Dage. Dette Morgenønske bringer jeg Dig fra Havnen ved Cromarty, hvori vi kom iaftes, hvori vi befinde os vel og modtog de gode Efterretninger, at man tilsidst blev bange for os, at vi endnu idag med Dampbaad skulle gaa til det 4 Mil herfra liggende Inverness, hvor vi skulle træffe sammen med Kronprinsens Følge (Kapt. Irminger og Justitsraad Lunding), og en 4—5 Dage faa vi idetmindste Lov, som det synes, at se os om i disse gode Egne, som virkelig, uagtet deres klippehaarde Bund, se ret indbydende ud. Saaledes faa vi jo dog noget at se! Jeg slutter derfor nu disse Linier«.

Efter at være naaet til Thorshavn sendte Stp. Prof. Reinhardt en kort Meddelelse om Rejsens Forløb (25 Juni): »Vi leve i de to første Dages Sus og Dus, haabe dog at forblive lidt i Ro og at lade Fregatterne af gaa, hvilket vil hjælpe til Rolighedens Oprettelse. Modvind, Modstrøm og Taage hele Tiden fra Cromarty til Færø. Opholdet i Skotland behageligt, bekosteligt, ikke saa indbringende, som det kunde have været, havde jeg været ordenlig instrueret og præpareret. Det Hastværks-væsen er jeg heller ikke skabt til. Jeg kunde ligesaa godt have haft en komplet Samling af gode Fiskeforsteninger, som jeg nu kun har enkelte af dem, fra hin gode gamle Old Red Sandstone. Men det er vel ikke værd at omtale denne Sag indtil videre. Jeg rejste tværs igennem Landet og besteg Benn Newis, returnerede og gravede efter Fisk. Nu søger jeg Opaler! og Sødyr. Grindefangst var her 3 Dage før vor Ankomst; det eneste, jeg saa deraf, var et Par Hoveder i Kødet. Imorgen begynder vore Landrejser, og det er godt. Alt andet mundtligt. Den 14de er Kadetkorvetten bestilt her; i sidste Tidøgn af Juli venter vi at komme hjem med Handelsskib«.

Paa Skuø forlod Stp. Kronprinsen og hans Følge for at drage til Syderø, hvor han vilde undersøge Kullejerne. Han foer i Baad langs Kvalbøbugtens Fjeldsider for at søge Kullenes Udgang, ligesom han her lod foretage Skrabninger, derpaa gik han med en Seksmandsfarer til Besigtigelse af forskellige Kullejer og Miner paa Østsiden og til Famien paa Vestkysten, senere drog han tværs over Fjeldene til Lejerne ved Famien, Trangisvaag og Frodebö og tilsidst med en Timandsfarer herfra over til den ubeboede Lille Dimon. Han skriver den 10. Juli fra Syderø til sin Hustru:»Jeg beregner nu Dagene til min Afrejse og venter, naar jeg kommer til Thorshavn, at træffe Skibet Hektor, med hvilket vi skulle nedrejse. Det er nu otte Dage, siden jeg forlod Følget og tog hertil, og jeg trængte i flere Henseender svært til en saadan Adskillelse, saa træt var jeg bleven. Iøvrigt har jeg Intet at klage. Kronprinsen har slaaet oftere paa, at vi kunne gaa over Norge hjem, det haaber jeg ogsaa bliver Tilfældet; Hektor sætter os da lige over til den norske Kyst, og dér tage vi Dampskibene og gaa lige hjem. Vi kunne da bedre sikre os Hjemkomsten til en bestemt Tid« . . . Fra Thorshavn fortsætter han den 14. Juli: . . »Saalangt kom jeg, da Færingen Johannes Pedersen, som Du kender fra Holtegaard, kom at besøge mig, og senere andre af vore Gæster, saa det blev mig umuligt atter at komme til Skrivebordet ; det var nemlig sidste Dag, Kronprinsen vilde være her. Stor Kur og anden Selskabelighed bød mig være med de andre. Godt, at jeg kom saa betids; H. Kgl. Højhed kunde ellers let rejse fra mig . . . . . Gud maa vide, naar jeg nu ser Eder.

Efter Kirken gaar H. K. H. ombord og afsejler, og Hektor, som skal føre os til Norge eller hjem, er endnu ikke kommen. 14 Dage maa vi altsaa blive her endnu, derom kan ingen Tvivl være, og jeg tænker ofte paa, Gud véd, hvad dette længere Ophold kan føre for Godt med sig, saa længe man end maa længes efter sin Kone, den velsignede Unge, den kjære Talke! Ja længes, det gør jeg, og stærkt, naar jeg ikke er i Virksomhed, derfor er jeg

ogsaa i Virksomhed saa meget muligt. Du véd, elskede Ida! hvor gribende Interesse mit Program har for mig, hvormeget jeg haaber af det, naar jeg kan faa det ordentligt undersøgt og bearbejdet; Du vil derfor ogsaa se, hvor kært og vigtigt — for mig og for Eder — det er, at de 14 Dage, hvormed vort Ophold er bleven forlænget, kunne tilbringes i Ro og efter bedste Skøn. Gud lægge sin Velsignelse i dem, og Gud holde sin Haand over Eder, over mit Hjem, det elskede Hjem. — Jeg véd, at Kronprinsen Intet har imod, at det koster lidt, naar man blot studerer, og Lysten til at studere har jeg; Lejlighed finder jeg ogsaa her saa fortrinlig, og navnlig her i mit Logis hos Landfogden [J. A. Lunddahl]. Det bliver nok en lang Sommer for Dig, elskede Ida! men ret skulle vi ogsaa somre sammen, naar den gode Gud om nogle Uger atter fører mig med Udbytte for Videnskab og Liv til mit lykkelige Hjem«.

Det blev med et af den færøske Handels Skibe, at Stp. vendte tilbage. Men Hjemrejsen skulde gaa for sig langsommere end bebudet. »Otte Dage vare vi paa Vejen fra Thorshavn til Egersund, hvor vi gik i Land den 6. August. Siden har vi rejst landværts og idag naaet Dampskibet [i Laurvig]. Lunding og Kloss rejse nu fra mig hjemad; men jeg forlænger halv frivillig, halv ufrivillig mit Ophold her i Landet, idet jeg for mine Studiers Skyld gaar til Christiania«. Stp. finder det halvt tungt ikke at kunne følge med sine Landsmænd; »men Aarsagen er fornemmeligden, at jeg ikke kan være bekendt at lade Kronprinsens Tilbud ubenyttet, og Haab om at vinde for mit stakkels Program«.

Efter sin Hjemkomst udtalte Stp. i en Skrivelse til Kronprinsen sin erkendtligste Tak for Rejsen og ganske særlig for, at det var bleven ham tilladt at forlænge sit Ophold i Norge, hvorved det blev ham muligt at orientere sig noget i de meget interessante geognostiske Forhold, som Overgangs- og Urformationerne i Norge frembyde, og som havde været Genstand for store Debatter mellem Geognosterne, ligesom han fik Lejlighed til at samtale med Naturkyndige om de særlige zoologiske Emner, hvormed han var beskæftiget. I en Audiens hos Kongen gjorde Stp. Rede for Rejsens videnskabelige Udbytte og for de Naturalier, der vare blevne de offentlige Museer til Del.

Som ved saa mange tidligere Lejligheder var, hvad der var tilbudt Stp., kommen paa tværs af andre Planer og Forpligtelser, og særlig havde Rejsen standset ham i Arbejdet paa Programmet. Naar han efter Hjemkomsten gjorde Resultatet op, kunde han næsten være i Tvivl, om han ikke hellere vilde være bleven hjemme. Dette var aabenbart en Misforstaaelse. Rejsen havde ladet Stp. se mange nye Naturforhold og givet ham Lejlighed til Studier baade over levende Organismer og over geologiske Formationer, der som sædvanlig kunde sætte hans Fantasi og Tanke i ny Bevægelse. Med talrige Personer i de forskelligste Stillinger havde Rejsen bragt ham i Berøring, og han havde knyttet gode Venskaber og for Videnskaben nyttige Forbindelser med Søofficerer og Læger, med Embedsmænd paa Færøerne; han havde sat mange i Virksomhed med at samle Erfaringer og Oplysninger og indsende Naturalier. Her kan særlig nævnes hans Bekendtskab med Sysselmand H. Muller i Thorshavn (senere i lang Tid Rigsdagsmand for Færøerne), der fra nu af begyndte en omfattende Brevveksling med Stp. Allerede i April 1845 sender Stp. til Prof. Reinhardt et Brev fra denne Sysselmand, for at han kan se, »hvor flink denne Færing (som i enhver Henseende er en Perle) gør Rede for sig«. Nogle Maaneder senere besøgte Sysselmand Muller Stp. i Sorø, og naar han allerede da fik mange Spørgsmaal og Kommissioner, bleve disse ikke færre i den følgende Tid, og Mullers Meddelelser i Breve vare lige saa talrige, som hans Sendinger vare righoldige og omfattende.

Med Kronprinsen selv var Stp. jo for saa vidt kun i mindre Grad kommen i Forbindelse, som han var ombord paa et andet Skib, der først senere stødte til Togtet, ligesom han ogsaa en Tid var paa en særlig Ekspedition og rejste hjem paa anden Maade end Prins Frederik. Alligevel havde han færdedes en Del sammen med ham og haft god Lejlighed til at lære ham at kende. Det var den første Berøring med Prinsen, til hvem han senere, efter at han havde besteget Tronen, jævnlig kom i nøjere Forhold paa Grund af Kongens arkæologiske Studier og Udgravninger. Stp. havde et gunstigere Indtryk af Kongens Person end det, som oftest høres. Han ogligesaa Forchhammer havde den Glæde, at Frederik VII overfor dem ikke tillod sig de fantastiske Overdrivelser i sine Skildringer, hvori han ellers gjorde sig skyldig, i hvert Fald var et dadlende Blik i Stand til at bringe ham til en sandfærdigere Udtalelse, og ofte fremsatte han kloge og gode Bemærkninger. I Giessings Bog om »Frederik VII's Ungdoms- og Regeringshistorie« er det sagt om Prinsens Ophold paa Færøerne, at han ikke hos

Befolkningen her vandt den Sympathi, som hans folkelige Optræden og nedladende Væsen ellers havde saa let ved at opnaa; man fordrede mere Højhed og Storhed hos en Prins. Dette er delvis sandt; det huede saaledes ikke Færingerne ret, naar Prinsen i en ledig Time kunde give sig til at spille Klink udenfor Amtmandsboligen. Paa den anden Side var der klare Vidnesbyrd om, at Prinsen havde vundet Hjerterne. Man saa det ved Afrejsen, da der blev givet Audiens for hver enkelt; Stp., som stod udenfor Boligen, var Vidne til, at næsten ingen kom ud med tørre Øjne, end ikke Mænd, som man ellers ikke vilde tro det om, saaledes vidste Prinsen at vælge Ordene og at tale simpelt og hjerteligt til enhver. Stp., saavelsom Kabinetssekretær Lunding, der forblev paa Øerne nogle Uger efter Prinsens Afrejse, havde ogsaa god Lejlighed til at erfare StemningenFra Kabinetssekretær Lunding, der var bekendt for sin Humor, modtog Stp. halvandet Aar senere en Kasse og følgende Brev, dateret Fredrits, Nytaar 1846.

Kære Steenstrup!

Først og fremmest min Gratulation til det nye Embede og det nye Aar!

I indlagte Kasse findes en Sten med noget Tang ved, som H. K. H. selv har fundet og tror at være meget mærkelig. Jeg kan fortiden ej dele denne Anskuelse, men naar De modtager den, vil den i alt Fald have den Mærkelighed, at den vistnok er det eneste Exemplar af sit Slags, som er sendt 30 Mil med Pakkeposten. I en Fandens Fart

Deres hengivne

Lunding..

8. Professor Reinhardts Død og Steenstrups Ansættelse ved Universitetet. 1845.

Christian VIII synes efter Stp.s Hjemkomst fra Skotlandsrejsen at have haft Planer om at skaffe ham en Ansættelse i Hovedstaden; hans Taalmodighed overfor Dr. Beck var ved at slippe op. Men at fatte en Beslutning var jo ikke Kongens Sag; Stp. taler senere ved andre Anledninger om »Majestætens utrolige Ubestemmelighed«, om hvorledes »Kongen intet kan bestemme sig til, selv om det er nok saa meget efter hans Hoved«.

Allerede i Sept. 1845 havde Forchhammer tilraadet Stp. ikke at rejse paa nogen Udenlandsrejse, saaledes som han længe havde ønsket for sin Uddannelses Skyld, da det var sandsynligt, at Reinhardt om ikke megen lang Tid vilde trække sig tilbage fra sin Stilling ved Universitetet. En Maaneds Tid senere skrev Forchhammer (22-10 1845): »Jeg har idag at tilskrive Dem om en meget vigtig Sag. Vor gamle Ven ligesaa Forchhammer havde den Glæde, at Frederik VII overfor dem ikke tillod sig de fantastiske Overdrivelser i sine Skildringer, hvori han ellers gjorde sig skyldig, i hvert Fald var et dadlende Blik i Stand til at bringe ham til en sandfærdigere Udtalelse, og ofte fremsatte han kloge og gode Bemærkninger. I Giessings Bog om »Frederik VII's Ungdoms- og Regeringshistorie« er det sagt om Prinsens Ophold paa Færøerne, at han ikke hos Befolkningen her vandt den Sympathi, som hans folkelige Optræden og nedladende Væsen ellers havde saa let ved at opnaa; man fordrede mere Højhed og Storhed hos en Prins. Dette er delvis sandt; det huede saaledes ikke Færingerne ret, naar Prinsen i en ledig Time kunde give sig til at spille Klink udenfor Amtmandsboligen. Paa den anden Side var der klare Vidnesbyrd om, at Prinsen havde vundet Hjerterne. Man saa det ved Afrejsen, da der blev givet Audiens for hver enkelt; Stp., som stod udenfor Boligen, var Vidne til, at næsten ingen kom ud med tørre Øjne, end ikke Mænd, som man ellers ikke vilde tro det om, saaledes vidste Prinsen at vælge Ordene og at tale simpelt og hjerteligt til enhver. Stp., saavelsom Kabinetssekretær Lunding, der forblev paa Øerne nogle Uger efter Prinsens Afrejse, havde ogsaa god Lejlighed til at erfare StemningenFra Kabinetssekretær Lunding, der var bekendt for sin Humor, modtog Stp. halvandet Aar senere en Kasse og følgende Brev, dateret Fredrits, Nytaar 1846.

Kære Steenstrup!

Først og fremmest min Gratulation til det nye Embede og det nye Aar!

I indlagte Kasse findes en Sten med noget Tang ved, som H. K. H. selv har fundet og tror at være meget mærkelig. Jeg kan fortiden ej dele denne Anskuelse, men naar De modtager den, vil den i alt Fald have den Mærkelighed, at den vistnok er det eneste Exemplar af sit Slags, som er sendt 30 Mil med Pakkeposten. I en Fandens Fart

Deres hengivne

Lunding..

8. Professor Reinhardts Død og Steenstrups Ansættelse ved Universitetet. 1845.

Christian VIII synes efter Stp.s Hjemkomst fra Skotlandsrejsen at have haft Planer om at skaffe ham en Ansættelse i Hovedstaden; hans Taalmodighed overfor Dr. Beck var ved at slippe op. Men at fatte en Beslutning var jo ikke Kongens Sag; Stp. taler senere ved andre Anledninger om »Majestætens utrolige Ubestemmelighed«, om hvorledes »Kongen intet kan bestemme sig til, selv om det er nok saa meget efter hans Hoved«.

Allerede i Sept. 1845 havde Forchhammer tilraadet Stp. ikke at rejse paa nogen Udenlandsrejse, saaledes som han længe havde ønsket for sin Uddannelses Skyld, da det var sandsynligt, at Reinhardt om ikke megen lang Tid vilde trække sig tilbage fra sin Stilling ved Universitetet. En Maaneds Tid senere skrev Forchhammer (22-10 1845): »Jeg har idag at tilskrive Dem om en meget vigtig Sag. Vor gamle VenReinhardt har besluttet at trække sig tilbage fra sit Professorat og har bemyndiget mig til at tale med Vedkommende. Jeg har ogsaa allerede talt med Etatsraad Hansen [J. O. Hansen, Medlem af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler], og i Samtalen kom naturligvis Spørgsmaalet, hvo der da skulde erstatte Reinhardt. Jeg nævnte naturligvis Dem som den eneste, man for nærværende Tid kunde tænke paa, og Etatsraad Hansen var heri ogsaa enig med mig, han ytrede desuden ligefrem det Ønske, at jeg vilde mægle imellem Dem og ham, da disse Forhandlinger, hvori der uden Tvivl vilde vise sig en Del Vanskeligheder, bedre førtes af en Tredje. Mit første Spørgsmaal er altsaa, har De Lyst til at komme. Mit næste er, vil De komme for en forholdsvis lav Gage. Sagen er denne, i Følge Etatsraad Hansens Ord er det nu afgjort, at Sorø-Anciennetet ikke gælder i København og at enhver Docent, der kommer fra Sorø til København, maa træde ind i sidste Nummer i sit respective Fakultet. Herefter kunde Deres Gage i det Højeste blive . . . . . i Alt 1130 Rdl. fast og 250—300 Rdl. eventuelt. Dette er ikke meget, men til Nød kan De leve deraf, og den stigende Gage er en overmaade vigtig Sag. — Skriv mig nu Deres Mening aabent og frit. Jeg ønsker ikke, at De nu allerede skal komme til Byen, thi De er kort for Hovedet og Etatsraad Hansen ligeledes, saa at jeg hellere vil, at Underhandlingerne skulde føres noget videre frem, førend De selv tager Del deri. Skriv mig Deres Minimum af Betingelser, og vær forsikret, at jeg skal gøre mig Umage for at erholde Maksimum«.

Iapetus Steenstrup Efter et Oliemaleri af en UbekendtDette findes, ligesom Portrættet S. 30 og Maleriet S. 55, i mit Eje..

Herpaa svarede Stp., at han gerne vilde komme til København, men dog meget krympede sig ved, at hans Virksomhed i halvfemte Aar i Sorø skulde regnes for slet intet, hvad der vilde være et slemt Præcedens for den Behandling, som Akademiets Lektorer i Fremtiden kunde vente sig; han havde jo ogsaa set, hvordan Etatsraad Hansen i visse Tilfælde lige over for Akademiets Personale var gaaet det uanstændige nær. Han henstillede derfor, at der i hvert Fald som en Godtgørelse blev udbetalt

ham 3—400 Rdl. engang for alle for Udførelsen -af meget i Akademiets Interesse, men udenfor hans Forpligtelser, og for i det Hele at gøre en Oprykning mulig. Han formodede, at Stillingen som Inspektør ved Universitetsmuseet gik over til ham, og vilde vide, om der gaves ham Hjælp til en Ammanuensis derved, thi under Andre vilde han ikke staa.

Forchhammers videre Forhandlinger førte saa til, at Stp. skulde have en fast Indtægt af 1200 Rdl., foruden 150 Rdl. for Forelæsninger ved Polyteknisk Læreanstalt. »Jeg har endvidere sagt Etatsraad Hansen, at jeg maatte fraraade Dem at, søge om Professuren, hvis ikke Dr. Beck aldeles gik af som Assistent ved Universitetets Museum og de 200 Rdl. sattes ligesom ved det mineralogiske Museum til vedkommende Professors (Deres) Raadighed, for at han derved kan skaffe sig den Hjælp, som i hver given Tid findes mest nødvendig i Museets Interesse«. Forchhammer vilde sørge for, at alt dette kom i Orden, og ønskede ikke, at Steenstrups Navn skulde nævnes i Indstillingen om Becks EntledigelseReinhardt havde længe klaget til Universitetet over Dr. Becks store Vanrøgt af dets Samlinger. Kort efter at Reinhardt er død, skriver Stp. til hans Søn Johannes Reinhardt: »Kun een eneste ufravigelig Betingelse gjorde jeg, at Dr. Beck ikke maatte have sin Post længere. Paa denne var Direktionen straks rede at gaa ind; allerede den Morgen, Din Fader var død, havde Direktionen overgivet Nøglerne til Forchhammer og givet ham Ordre til at affordre B. sine Nøgler, og da Beck ikke sendte dem, lod F. øjeblikkelig Laasene forandre, hvilket var fuldkommen rigtigt. Direktionen fordrede Beck skulde søge sin Afsked, eller han ufortøvet fik den; B. faldt tilføje, og Etatsraad Hansen var nok saa stolt af, at han allerede Dagen efter Begravelsen havde Becks ydmyge Ansøgning om Afsked«..

To Dage senere kom imidlertid det sørgelige Brev fra Forchhammer. Efter i nogle Linier at have fortalt* at Reinhardts Sundhed bestandig gik tilbage og ikkun levnede lidet Haab om, at han »vil komme sig af den dybe Nedbøjelse, som har truffet ham«, fortsætter han saaledes: »Ja, kære Steenstrup, jeg vil ikke forsøge at skjule det for Dem, men gode, gamle Reinhardt er ikke mere, han hensov i Morges pludseligen paa det Museum, som havde slugt hans bedste Kræfter. Vi have begge tabt en trofast Ven, en Raadgiver med Omsyn. Den Fred være med ham, som han ikke kunde finde i den senere Tid af hans Liv, og som Slethed og Misundelse berøvede ham«. (30-10-1845).

Det var med dyb Sorg, at Stp. og hans Hustru modtog det tunge Budskab. Havde »Fader Reinhardt« end altid hjælpsomt taget sig af Stp., ledet hans Veje og lært ham et Naturstudium i Aand og Sandhed, var i Aarenes Løb det hele Samliv med ham bleven inderligere; han havde ladet sin Kærlighed omfatte hans Forlovede og Hustru og glædet sig over deres hjemlige Lykke. Et Sommerbesøg i Stormgade af Ida, hendes Søster og den lille Anna, medens Stp. var paa Færøerne, havde yderligere knyttet Familierne sammen, og Reinhardt havde glædet sig ved at hedde »Bedstefar«. Den paafølgende 5. December havde Ida født en Søn, og der var ikkeTvivl om, efter hvem han skulde opkaldes; han skulde bære foruden sit eget Slægtnavn alle Reinhardts Navne: Johannes Christopher Hagemann Reinhardt. Nu sørgede Familien i Sorø med de tre Søstre, der havde mistet deres Fader, og hvis Broder, der var draget ud med »Gaiathea« paa Jordomsejling, først i fjerne Lande vilde modtage Budskabet om sit Tab. Stp. fulgte den 5. November sin tabte Lærer til Gravstedet paa Assistens Kirkegaard.

Sin Sorg og Medfølelse udtalte Stp. i et Brev til Johannes Reinhardt, hvori det bl. a. hedder: »1 alle de Planer, vi udkaste her, haabe vi, at de kære Søstre ville tage Del; de ere idetmindste af os altid indbefattede med i vor Raadslagning, og Intet har i denne Sorgens Tid gjort mig saa godt, og saa dulmende indvirket paa mig, som den Maade, hvorpaa Dine kærlige Søstre sluttede dem til mig som til en Broder. Som en saadan haabede jeg ogsaa, at de vilde anse mig, og som en Søn tog jo ogsaa Din elskelige Fader sig af mig; som en Fader elskede jeg ham ogsaa, og Gud velsigne ham hisset for alt, hvad han var for mig og mine! Min Ida hang ved ham med sin fulde Sjæl, og hvor meget den blotte daglige Tanke om ham var hende, vidste hun dog ikke ret klart, før han med Eet forlod os! Der var ogsaa noget velsignet Rart i hans venlige Blik, der kunde gøre Een godt i det Inderste. Visselig er Tanken om hans Bortgang bitter, og længe vil det vare, inden den ømme Stræng vil ophøre at dirre, hvergang hans Navn nævnes eller tænkes, men der er dog ogsaa noget underligt glædeligt i at tænke sig, hvad han var og hvorledes han var det. Vil end ikke hans sjælfulde Miner og glade Blik oftere oplive os og besjæle os til alt godt, saa skal dog evindelig Mindet om hans elskelige Personlighed være det Baand, som vil knytte mange sammen, og være dem en rig Kilde til Nydelse igennem Livet. Det er godt, kære, kære Broder! at kunne være stolt af det, man har mistet, og det kan Du være, og det vil jeg være; han gav jo ogsaa mig Lov til at være Søn, og mit Hjerte siger mig, at jeg er det!«.

I Spørgsmaalet om Steenstrups Ansættelse havde dette Dødsfald ikke gjort synderlig Forandring. Forchhammer

havde stadig Sagen i sin Haand, ja skrev endog Udkastet til den Ansøgning, som Steenstrup indsendte, og det lykkedes ham at faa Steenstrups Fordring gennemført om, at han blev fast ansat som ekstraordinær Professor med Anciennitet efter den i Fakultetet sidst ansatte Professor, samt at han modtog en Gratifikation paa 400 Rdl. af Sorø Akademis Kasse. Kongens Udnævnelse er dateret den 28. Nov. 1845.

De tre Søstre Frøknerne Reinhardt tilbragte Julen i Sorø hos Stp. Han var — som han udtaler for Forchhammer — allerede da i December begyndt med »Indpakningen af mine Øjenstene — Kridtforsteningerne, og det smerter mig i Grunden ikke lidt, om jeg skal af med dem; thi hvert et Stykke er mig en god Bekendt, indsamlet med min egen Haand saa at sige«. Han spørger Forchhammer, omUniversitetsmuseet vil overtage dem for de direkte Udgifter, han i Løbet af 13 Aar har haft paa dem, henved 100 Rdl. Og Forchhammer svarer: »Med Hensyn til Deres danske Forsteningssamling er der i Formen Intet i Vejen for, at De jo kan beholde den. Hos os eksisterer intet Forbud imod at have Privatsamlinger, selv af samme Art som den offentlige Samling, man bestyrer, langt mindre endnu af en anden Art. Reinhardt, Schouw og jeg have erklæret os imod, at Bestyreren af en offentlig Samling maa have en Privatsamling af samme Art. Jeg dog ikkun betinget, nemlig under den Forudsætning, at den offentlige Samling er i Stand til at skaffe ham de Hjælpemidler, han behøver til sine videnskabelige Arbejder. Jeg anser det derimod for Deres eget Rygte for aldeles nødvendigt ikke at eje en zoologisk Samling. Hvis De vil overlade Samlingen af Forsteningerne til det mineralogiske Museum, er der Intet i Vejen for, at den kan betales«. Men den 4. Marts 1846 skriver Steenstrup: »Jeg stoler paa, at jeg faar Bopæl i Etatsraad Sibberns Bopæl til Efteraaret og ønsker derfor ikke at sælge mine Forsteninger og andre Samlinger, men at lade dem gaa umiddelbart over i Museet; der vil dog kunne tilbyttes en hel Del for nogle af dem, og andre trænger Museet til«.

I de følgende Maaneder færdedes Stp. mellem det gamle Hjem og det nye, som skulde dannes i Hovedstaden under langt mere begrænsede Forhold (»fem Munde mindre«) i en beskeden Lejlighed i Kattesundet, thi i en Embedsbolig skulde Stp. først halvandet Aar senere flytte ind. Der var mangfoldige Forhold at ordne ved Overtagelsen af Museerne og ved Begyndelsen af den nye Gerning. Uden Optagelse af Laan paa forskellige Steder havde Stp. heller ikke kunnet foretage denne Flytning og gaa ind til de forandrede Forhold. Men Stp. var nu naaet til Hovedstaden med dens rige Samlinger og Bibliotheker, han skulde for Fremtiden have Udbytte af Samvirken og Tankeudveksling med langt flere Fagfæller, og den Lærergerning, som var ham saa kær, skulde han fortsætte for langt videre Kredse.

*